

HEEMKUNDIGE KRING OUD WACHTEBEKE

26ste jaargang 1999 - Nr. 1

Vu. Guy Trangez
Melkerijstraat 42
9185 Wachtebeke

Foto G. Trangez 1997

Het Godshuis "Mey" -1866-1997

FOTO OP DE KAFT :

HET GODSHUIS 'DE MEY' in 1997

Hier wordt geschiedenis geschreven ! Na 133 jaren intensieve sociale dienst voldoet het gebouw niet geheel meer aan de noden van de moderne tijd en dienstverlening, en verliest het stilaan zijn oorspronkelijke functie.

Gelukkig werd in november 1997 het nieuwe rusthuis officieel geopend en hoefden de senioren slechts over te stappen in het nieuwe, hypermoderne gebouw, onmiddellijk naast de deur !

Vanaf Pasen 1999 wordt gans de rechtervleugel (links op de foto) door het O.C.M.W. officieel ter beschikking gesteld van de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke'.

Vanaf zondag 4 april verwachten wij U daar elke eerste zondag van de maand van 10 tot 12 uur in ons documentatiecentrum 'Den Dhust', Godshuisstraat, Wachtebeke.

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Waarde Heemvrienden,

Wat onze Heemkring betreft is het in de eerste plaats met onze uitgaven, tijdschrift en jaarboek, dat wij ons aftobben. Hoe gedegener de uitgave wordt, hoe moeilijker het wordt de tijdslimiet te halen. Hoe verder men in de geschiedenis terug gaat en hoe preciezer men zijn bronnen napluist, hoe langer het duurt om alles klaar te krijgen. Hoe ouder men wordt, hoe meer moeite het kost om de razendsnel voorbijvliedende tijd bij te benen. Geen wonder dus dat dit tijdschrift iets te lang op zich liet wachten en ook het Jaarboek '98 zal pas in de eerste helft van '99 van de pers komen. Door het ontslag van ondervoorzitter en veelschrijver Paul Hesters heeft een en ander vertraging opgelopen en dienden wij de redactie grondig te herzien. In extremis hebben wij dan de geschiedenis van de Safarkensmarkt uitgediept. Het evenement in Wachtebeke dat elk jaar weer opnieuw een massa volk lokt is immers meer dan waard te boek gesteld te worden. Met puntige anekdoten en foto's waarmee elk jaar in herinnering wordt gebracht zal het terug een boek worden om niet te missen. Als cultureel item in dit jaarboek verschijnen ook de brieven die Dr. Jules Persyn destijds vanuit Rome, waar hij studeerde, schreef aan zijn familie in Wachtebeke. De ietwat pompeuze stijl waarin hij schreef en de verwijzingen naar bekende figuren uit onze gemeente maken ook dit deel van het komend jaarboek het lezen waard. Even geduld dus, wij werken naarstig voort.

Afgezien van het werk aan onze uitgaven hebben wij ons ook nog afgetoed om ons documentatiecentrum verder uit te bouwen. Met enige fierheid mogen wij zeggen dat wij hierin wonderwel geslaagd zijn. Met de aankoop van de oude klasseersystemen van de bibliotheek en 'n gift van klasseerkasten van de lagere meisjesschool hadden wij alvast het nodige materiaal om de onoverzienbare berg documenten te ordenen. Vooral dan Wies Creve heeft met de moed der wanhoop en vele dagen tijd de klus geklaard. Echt mooi om te zien hoe alles is geordend. Onze eigen uitgaven vanaf het prille begin tot nu, netjes gescheiden in onaantastbaar bezit en dubbels die

"Ik overzag de bezigheden die God de mensen heeft opgelegd om er zich mee af te tobben"
(Prediker, Hoofdstuk 3, Vers 10)

nog te koop zijn. De jaarboeken van de vele Heemkringen van het Verbond voor Heemkunde uit Oost-Vlaanderen en recent ook de uitgaven van onze Nederlandse Heemkringen waarmee wij verbonden zijn in de Stuurgroep van de Vier Ambachten. Daarnaast ook nog boeken en aandenken allerhande, een massa documentatie ter beschikking van eenieder die er belangstelling voor heeft. Beslist de moeite om dit alles te bewonderen en eens langs te komen, bij voorkeur de 1ste zondag van de maand tussen 10 en 12 uur, als wij verzamelen blazen in ons documentatiecentrum en praatcafé Den Dhust.

GROOT NIEUWS intussen. Reeds maanden wachten wij angstvallig op uitsluitsel waar wij heen moeten met onze lokalen in het Rechtstro. Een grote bekommernis ook voor het Gemeentebestuur dat ons steeds genegen is. Door een intense samenwerking tussen Gemeentebestuur en OCMW is thans een gedroomde oplossing gevonden. Wij krijgen de beschikking over bijna gans de gelijkgrondse linkervleugel van het oude Rustoord "De Mey". Zo kunnen wij straks op dat gelijkvloers ons inrichten in riante lokalen voor ons praatcafé Den Dhust, dat ook daar traditioneel elke eerste zondagvoormiddag van de maand de bezoekers welkom heet, in twee ruime lokalen om ons steeds omvangrijker wordend archief te ordenen, in een klein bureeltje voor intern gebruik, sanitair en daar bovenop nog een grote zolder op de tweede verdieping waar wij een klein museum kunnen inrichten met de voorwerpen die ons door bereidwilligen werden ter beschikking gesteld. Met Pasen zou alles moeten klaar zijn. Werk aan de winkel dus voor het nieuwe bestuur : Guy Trangez, Wies Creve, Yvonne De Coene, Hilair Van Rompu, Lucien De Maesschalck, Eddy Van Acker, Lucrèce L'Ecluse, Tom Hoebeke, en ook een klein beetje voor

de Kringvoorzitter, Cesar David.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

De eerste editie voor het jaar 1999 van ons Wachtebeeks heemkundig tijdschrift komt eigenlijk ietwat later dan wij hadden verwacht. Het plotse vertrek van Paul Hesters, die ruim achttien jaren lang de drijvende kracht achter deze uitgave was, is daar zeker niet vreemd aan. Paul, rechtlijnig als hij is, kon bepaalde zienswijzen die hij zelf had niet zo maar meer terugvinden in de werking van de Kring, en vond het zelf beter om zijn toenemende vrije tijd - hij is sinds niet zo lang met pensioen - aan bezigheden te besteden die in zijn optiek zinniger zijn.

Met spijt zien wij hem afscheid nemen. Maar dat belet niet dat er onmiddellijk besloten werd in contact te blijven met onze leden. Het zal misschien ietwat anders zijn, maar de werking van de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke' wordt zeker met evenveel enthousiasme voortgezet.

In het voorwoord van de voorzitter kon u reeds lezen dat de Kring eindelijk over een nieuwe vaste stek zal kunnen beschikken. Waarde medelid, beste lezer(es), aan het einde van dit stukje vindt u een uitnodiging voor deelname aan de feestelijke opening van de lokalen die ons toegewezen werden. Onnodig te zeggen - maar we doen het dan toch maar - hoe we voorzitter, secretaris en raadsleden van het O.C.M.W. dankbaar zijn voor de faciliteiten die ons werden verleend. Ze overtroffen onze verwachtingen! Evenzeer stellen wij het op prijs dat het voltallige gemeentebestuur - en wij menen de nadruk op 'voltallig' te mogen leggen - alle mogelijke medewerking heeft verleend om tot deze gelukkige oplossing te komen. Het bestuur van de Heemkundige Kring, dat naar wij hopen spoedig nog zal uitgebreid worden, zal zijn beste krachten inzetten om van de geboden opportuniteit een verantwoord gebruik te maken. Terecht wordt hier verwacht dat deze tegemoetkoming vanwege de overheid tenslotte baat zal brengen voor de ganse Wachtebeekse bevolking.

In de volgende weken wordt ijverig gewerkt aan het klasseren van alle documentatie en materiaal die zich nog in de oude jongensschool van Rechtstro bevinden. Die moeten in de beste orde naar hun nieuw onderkomen overgebracht worden. Daar kan men dan tot een inventarisatie overgaan. Dit wordt een werk van lange adem, dat tot vandaag onmogelijk bleek wegens gebrek aan middelen en ruimte. Maar toch een opdracht die absoluut noodzakelijk is: pas nadat die taak zal volbracht zijn, is het haalbaar onze leden en andere belangstellenden de voorhanden zijnde informatie ter beschikking te stellen.

Op 16 februari 1999 werd een redactieraad samengesteld, die voorlopig wordt gevormd door Guy Trangez,

Luc De Maesschalck en Wies Creve. Hun eerste opdracht bestaat erin te zorgen dat het tijdschrift van de Kring zoals voorheen geregeld onze leden op de hoogte houdt van wat er zoal aan de hand is en ook allerlei weetjes en anekdotes uit het verleden meedeelt.

Eenvoudig is dit niet. Gelukkig kunnen wij ook rekenen op enkele correspondenten die bij een af andere gelegenheid hun pen scherpen. Ofwel halen zij eigen jeugtherinneringen boven, ofwel beschrijven zij een markante gebeurtenis die zij hebben meegemaakt of van horen zeggen kennen. Dit is zeer belangrijk. Op die manier wordt heel wat interessants bewaard, dat anders onherroepelijk verloren zou gaan. Dit is dus de gedroomde gelegenheid om iedereen van u aan te zetten nog eens naar de pen of naar het azerty-klavier te grijpen. Het zal u zeker voldoening geven uw eigen 'opstel' in druk te zien verschijnen. Maar nog meer genoeg zal u eraan beleven, te weten dat bijna achthonderd geabonneerden en dus meer dan dubbel zoveel lezers, kunnen meemaken en meeproeven wat u hen te bieden hebt.

Tussen haakjes willen wij het hier ook nog even over foto's hebben. Bepaalde foto's in uw bezit zijn wellicht niet zo privé, en toch zo interessant dat alle leden van onze Kring ze graag zouden bekijken. Tot voor korte tijd was het in leen geven van deze foto's niet zo vanzelfsprekend. Er bleef altijd wel een zekere angst, die kiekjes nooit meer terug te zien. Onder andere de modernere techniek zorgt er nu voor dat de redactie met de hand op het hart kan verzekeren dat alles wat u ons ter reproductie uit handen geeft, binnen de twee weken ongeschonden bij u terugkomt. Even in die oude dozen scharrelen maar!

Het spreekt vanzelf dat de redactie niet met gekruiste armen blijft wachten tot u in actie schiet. Wees dus maar niet verwonderd als een of ander bestuurslid van de Heemkundige Kring u aanklapt. Om u aan te porren iets op papier te zetten, of... om u een interview af te nemen!

Binnen een paar maanden verschijnt ook ons Jaarboek nr. 31. Het zal een overzicht van 'Twintig Jaar Safarkesmarkt' (met heel veel foto's) bundelen met een uitgave van de 'Romeinse brieven' van Jules Persyn, die toen hij ze schreef zeker nog geen 'doctor' was en amper 18 jaar oud! Zelfs honderd jaar na hun verzending naar Wachtebeke zijn ze nog het lezen waard. Ze schetsen een onthutsend duidelijk beeld van de manier van leven en van de mentaliteit in die dagen...

Het jaarboek dat een jaar nadien moet verschijnen, staat reeds op stapel. Ook hier worden twee onderwerpen aangesneden : 'Wachtebeke in de Middeleeuwen' en ook, van véél recentere datum, de studentenbeweging te Wachtebeke vanaf de tijd nà de Eerste Wereldoorlog. Hierin zullen velen van ons nog ettelijke bekende namen terugvinden.

Omdat de tijd zo snel 'vliedt', worden nu reeds plannen gemaakt voor het jaarboek nr. 33, dat het licht zou moeten zien in 2001, en dus in het reële eerste jaar van de 21ste eeuw ! Het opzet is veeleer ambitieus. Gezien het wel verwachte, maar toch nog verbazend succes van ons jaar-fotoboek nr. 30 van de hand van Guy Trangez, dat Wachtebeke bestreek, denken wij er nu aan iets analoogs te brengen voor Sint-Kruis-Winkel. Verwon-

derlijk moet dat voor niemand zijn. Ons buurdorp (vroeger buurgemeente), waarmee wij toch altijd heel nauwe betrekkingen hebben gehad, maakte samen met ons deel uit van het Ambacht Assenede. Bovendien, toen de Vierschaar werd opgericht bij het einde van de 16de eeuw, behoorden Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel tot haar rechtsgebied. Reden genoeg dus om ook wetenswaardigheden over en het leven van onze naaste burens voor het voetlicht te brengen.

Wellicht klinkt dit programma te utopisch... Bij leven en welzijn nochtans, met veel inzet... en met ùw hulp, moet het te verwezenlijken zijn.

Wies Creve
17 februari 1999.

PASEN

4 APRIL 1999 10 uur

Rustoord "De Mey" Godshuisstraat 13

RECEPTIE

ter gelegenheid van de

OPENING

**van de nieuwe lokalen van de
Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke"**

PRAATCAFE "Den Dhust" open elke eerste zondag van 10 tot 12

DOCUMENTATIECENTRUM open op aanvraag en op dhustzondag

MUSEUM open op aanvraag - nieuwe aanwinsten worden in dank aanvaard

OPENDEURDAG OPENBARE BIBLIOTHEEK WACHTEBEKE 18/10/1998

VERHAAL INGEZONDEN DOOR JULIEN HILLEWAERT, LIJSTERSTRAAT 40

WACHTEBEKE : MIJNGEBIED

Een stralend mooie wandeldag was het echt niet en toch stapte daar die heer met zijn zware lichaamsbouw en zijn gezet uiterlijk, een veertiger meer dan gemiddeld groot, er nog gezwind op los. Imponerend was hij wel in zijn kraaknet pak met das, hoge witte stijve boord en grijze hoed. Een paar keer had hij de weg gevraagd om niet uit de 'koers' te geraken, eerst aan de melkvoerder, daarna aan de 'champetter'. De weg naar het huis van Louis Thys. Intussen verspreidde het nieuws van de dag zich langs de Stationsstraat, de 'Kleine Melkerijstraat' en de Langelede. Over die puik geklede heer met zijn vreemde tongval en 'wat moest hij hebben van Louis Thys?'. Inmiddels stond de ingenieur, want dat was hij, voor de deur op het juiste adres. Maar een café, dit schamele smalle gebouw, zo zag het er niet uit. Het droeg niet eens een naambord. Moeder Thys achter het huis doende, verschoot en veegde snel haar handen af aan haar voorschoot. Op zijn vraag naar Louis Thys nodigde ze hem heel beleefd en onderdanig binnen en bood hem de properste stoel aan. En dat hij wel een borrel zou kunnen verdragen. Met een schuin oog op het bestofte glas knikte hij. Zij schonk uit een al even bestofte fles in. Nu het al tegen mei liep werden niet zoveel borrels meer geschonken. Tijdens de koude wintermaanden wel 'om warm te krijgen'. 'Louis is aan zijn hout bezig in het bos. Ik laat hem wel roepen'. Zij dacht - caféhoudstersgewoonte - hem intussen uit te horen. De eerste vreemde schok te boven kreeg haar nieuwsgierigheid de bovenhand. Vanavond moest zij toch aan de afgesloofde landarbeiders die een glas kwamen drinken in het naar huis gaan, meer te vertellen hebben dan de melkvoerder en de 'champetter'. Wat anders dan een geboorte of 'een paard van boer Hillaert dat in de prikkeldraad gesukkeld was'. Voor Louis thuis kwam wist zij al dat hij ingenieur was op de fabriek waar 'hun Philemon' werkte, voorbij Brussel, die hem het adres en de weg had aangewezen over de 'leste brugge' van de Langeledevaart.

Alfons Van Hoecke, een beetje landbouwer en een beetje handelaar, DIE kan het weten. Bij het delven van de greppel rond de bietenkuil om deze af te dekken tegen de vorst stootte hij op zware brokken bruine grond die hij opzij legde. Toonde deze aan Louis Thys die toen nog bakker was, en bloem bij hem bestelde. 'Louis', zo vertelde Alfons, 'was een speciaal mens die zich aan veel

zaken interesseerde. Daarom nam hij ook een paar stukken van die zware klompen, om mee te geven met «onze Philemon»'.

Die schijnbaar gevleugelde versie van Alfons Van Hoecke over het ontstaan van het 'ijzer delven', berustend deels op zijn fantasie en deels op het aaneenknoopen van toevallig samenlopende feiten, zou wel eens de meest aanvaardbare kunnen zijn.

Een feit is dat in de jaren 1925-26 te Wachtebeke, op Overslag, in de Bosstraat en op de Ramonshoek, ook in de Stationsstraat, duchtig gewroet werd in de landbouwgrond, met spade en 'pioche' of pikhouweel, tot 1 à 1,20 meter diep. Op aanwijzing van meneer de Ingenieur. Kosten werden niet gespaard.

Over het tijdperk 1925-26 waarin gedolven werd is geen twijfel mogelijk. Georges Thys is formeel. Mijn vader en ik bezochten de ingenieur te Ixelles of Elsene om poolshoogte te nemen over de werkzaamheden. Dit was in juni 1926, 'wij hadden toen nog geen kinderen en ons oudste is geboren in 1927'. Ook Alfons Van Hoecke geeft een jaartal: 'Mijn broer Kamiel was nog thuis toen gedolven werd; hij trouwde in 1928'.

* * *

Niemand zou nu geloof hechten aan het vinden van ijzererts te Wachtebeke. Hij wel, de ingenieur, hij, de gestudeerde man, had blijkbaar een onfeilbare drang of zesde zintuig dat hem dwong naar het Meetjesland en het Waasland af te zakken en opsporingen te doen, zowel naar ijzererts als naar steenkool. Misschien zat de idee van het vinden van steenkool in de Kempen hem als een spookbeeld achterna. Of was het een waanbeeld, snel bekend en rijk te worden, dat hem persoonlijk motiveerde? Al zijn tijd spendeerde hij en persoonlijke gelden benutte hij, om met al zijn overtuigingskracht gewone landlieden aan te zetten hun normale taak te verlaten en met hem mee te gaan, in weer en wind, door velden en bossen, met verbeterde volharding met hem mee te speuren.

Zo'n man vond hij in Louis Thys. Een gewone Wachtebenaar was hij helemaal niet. Waar de meeste mannen van de gemeente landarbeiders waren die tot 18 uur per

dag voor een karig dagloon van 's morgens vroeg tot het donkerde zwaar landbouwwerk verrichtten, meestal met blote handen, die er de gegroefde sporen van droegen, of met lichte handwerktuigen die 'kenen' (kloven en verharde wrijvingsplaatsen) aan vingers, duim en handpalm vormden, was Louis anders. Neen, daarvoor had hij niet gekozen.

Louis had een naamloos café, maar iedereen wist het te vinden. In het piepkleine voorplaatsje werd bier en al wat straffers geschonken door zijn vrouw. Toch had zij redelijk wat klandizie. Het café was gelegen in het begin van de Kleistraat, met een paar boompjes ervoor. Later werd het uitgebaat door de familie Stevens.

Zelf was Louis 'doende' in de bossen om houtbossen op te maken. De dikkere stammen werden er op lengte gezaagd en gekloven. Beide, takkenbossen en gekliefd hout, waren bestemd voor zijn bakkerij achteraan het huisje.

Het klieven gebeurde met bijl of kliefhamer en 'wegge' (wig). De houten kliefhamer : een stuk boomstam van 20-25 centimeter diameter met in het midden een geboord gat voor de steel. Deze had een lengte van één meter. De blok mat een halve meter en was aan beide uiteinden verzwaard met twee centimeter dikke ijzeren hoepels, ook om splijten te voorkomen. De kliefhamer woog zeker vijf kilogram.

De hamer zo hoog mogelijk boven het hoofd tillen, zo ver mogelijk naar achter ; dan een krachtige ruk met het bovenlichaam en de gestrekte armen met samengebalde spieren en vastgeklemd vingers ; de slag goed gemikt op de wig : laten dreunen om het hout te splijten dat te dik was voor de bijl. Een verkeerd ingeschatte afstand tot de wig, of die niet loodrecht stond, of een stuk boom dat verkeerd onderschoord was, en er kon een 'malheur' gebeuren. Een wegspringende wig, een wippende boom tegen de 'knoesels' (enkels) of tegen de benen of hoger... zeer pijnlijk, maar voor die stoere bonken minder erg want het passeerde snel of het genas vanzelf. Vervelender was het breken van de hamersteel : het afgebroken stuk zat immers muurvast en nam veel kostbare tijd in beslag voor herstel, meestal thuis. Nu werd uitgekeken naar eiken-, essen- of kastanjetak, recht, dik en taai genoeg voor een nieuwe steel. Deze afgezaagde tak werd thuis met handmes (kapmes) en trekschaaf aangepast in het moeizaam vrijgemaakte hamergat, dan een sleet ingekorven, steel in het gat en een spie diep ingeslagen. Al dat werk was na een uur klaar, ook het afwrijven van overgebleven stukken schors en oneffenheden met een stuk glas.

Neen, ook dat was geen gemakkelijk klusje maar hard

labour. Maar Louis kon zijn uren en zijn werk zelf regelen. Hij voelde zich een vrij man.

Merkwaardig toch dat hij zich liet inpalmen door die onbekende heer met zijn vreemde uitleg over prospectie (bodemonderzoek), zoeken naar kolen en ijzererts. Nog opvallender dat Thys, zo gehecht aan zijn houtkap en bakkerij, dit werk liet staan voor wat het was en dagelijks mee trok met die Brusselaar. Met een peilijzer met dwarshandvat en wat schroefdraad onderaan werd de bodem, op aanwijzing van de ingenieur, zo diep mogelijk getest. Telkens als er op een hard voorwerp werd gestoten, was er een staalname van het zakje met een briefje erbij met de vindplaats, om op te sturen voor analyse.

De ingenieur, Louis en een onbekende uit Desteldonk trokken er elke dag op uit, zes maanden lang. Op een stafkaart werden de vindplaatsen genoteerd. Ook aan de Kruisstraat te Moerbeke was er ijzererts. Op het vliegveld, grens Wachtebeke-Moerbeke, werd gepeild en steenkool aangetroffen : op de akker, gelegen beneden de bossen, andere zijde van Francipany, een laag van twintig centimeter dik.

Nadien werd besloten te delven. Volgens Boudewijn David was de eerste delfplaats gelegen aan de Ramonshoek (voor de delving in de Bosstraat), op land in gebruik door Ivo Van Hoecke, een stuk 500 roeden groot, ± 1 hectare. Het ijzeroer zat er zeer diep, tot in het grondwater. Daar werden zeker tien karren gedolven. Dit erts is lang - minstens tien jaar - blijven liggen, op hopen tussen de bomen.

Het delven gebeurde door Louis Thys als voorman, met zijn twee zonen ; ook nog een zekere Lowier deed mee. Nog andere personen hielpen met kruiwagens om het erts naar de weg te voeren. Er waren ook helpers met boerenkarren om af te voeren naar het station, waar 'den dikken' stationschef was. Eigenlijk heette hij Jaspaert, die drie kinderen had : twee dochters (Nelly werd onderwijzeres) en een zoon, Jan. De dochters volgden lager onderwijs in de Molenhoek waar nu 't Kasseiken en Speelabeke gevestigd zijn.

Delfwerk is geen lachspel. De bouwlaag moest enerzijds op een hoop, de ondergrond op een andere, en het erts werd nog elders opgehoopt. Er waren stukken bij die onderaan een 'tafel' vormden en met de 'pioche' (pikhouweel) dienden losgehakt. Er waren zo toch nog stukken die wel honderd kilo wogen. De meeste stukken hadden een gewicht van een paar tot tien kilo. Al verder werkend werd de vorige greppel terug gevuld met beurtelings de onder- en de bovengrond. Op die plaats werd wel zes maanden gewerkt met een productie van tien ton.

Mogelijks is een oprit bij De Bruyne met erts opgevoerd.

Dan was het de beurt aan de Bosstraat (De Rode Moeren) met dezelfde equipe delvers. Hier lag een minder uniforme laag (stukken her en der en hoger of lager). Dit ijzeroer zou ook minder rijk aan ijzer geweest zijn. Gedolven werd op het land van Frans Van de Winckel (dan andere eigenaar, weduwe De Bruyne, Maria Bogaert), 1 gemet. Op Ramonshoek, vertelt Alfons Van Hoecke, daar werd meer gedolven.

Op het uiteinde van de Bosstraat kwam via een binnenschip een lading smalspoorrails en drie kipwagentjes. Dit smalspoor werd nooit gelegd en de hopen erts bleven er lange tijd liggen. Het land van Van de Winckel begint in de Bosstraat, rechts. Tussen dat land en het huidig sparrenbos ligt nog een stuk land (de gracht dient als grens).

Even plots als werd begonnen, stopten de werken. De wagonnetjes en de rails keerden terug per schip. Niet het overlijden van de ingenieur was de reden, die leefde nog maar vertoonde zich niet meer, ook niet aan Louis Thys. Wel werden alle lonen en vergoedingen aan de pachters uitbetaald. Er bleven geen schulden achter.

(Deze enquête werd door de schrijver gedaan in februari en december 1976.)

* * *

Familie LOUIS THYS : ouderlijk huis Kleistraat.

- Philemon (gestorven) : werkte in een staalfabriek in het Brusselse, huwde met een Waals meisje, verhuisde naar Wavre waar hij een groentenzaak had (hij kocht in Mechelen en verkocht op de markt). Hij heeft een dochter die werkt op het Arbeidsbureau te Zelzate.
- Clement : Langelede.
- Gustaaf : Akkerstraat.
- Georges : ° 24.06.1903, gehuwd met De Buck (zuster Martha), Axelsvaardeken 5 (was 6e kind).
- Theophiel : Molenstraat.
- Martha : gehuwd met Leon Van de Voorde, Melkerijstraat 27.
- Victor : woont in Zelzate.

Andere personen die vermeld zijn :

- Boudewijn David, Ramonshoek 35.
- Alfons Van Hoecke, Overslagdijk 5.
- Lowier (Loheir ? - Loweir ?), gehuwd met Ida De Vos, Langelede.

NAWOORD : Dit geschrift laat vele vragen open :

- Wie was die ingenieur ?
- Op de gemeente is niets over die periode te vinden, zei (toen) gemeentesecretaris Buysse.
- Is er ook niets in de archieven van het station Wachtebeke naar het Dampoorstation ?
- Wie zet de zoektocht verder ?

OPENDEURDAG OPENBARE BIBLIOTHEEK WACHTEBEKE 18/10/1998

VERHAAL INGEZONDEN DOOR ANDRE DE SMET, PAPDIJK 19

BRAND IN DE BRANDSTRAAT

Het was op een mooie zaterdagmiddag in mei, daags voor Sinksen in het jaar 1944.

De Anglo-Amerikaanse luchtmachteskaders keerden terug van een raid boven Duitsland, waar ze in een van die grote steden dood en vernieling hadden gezaaid met hun vele duivelse bommen. Een van die grote viermotorige bommenwerpers was een hele tijd achterop geraakt en had zware problemen. Waarschijnlijk getroffen door het afweergeschut. ..

Opeens waren witte stipjes te zien onder het vliegtuig, die stilaan groter werden. Nadien zagen wij er een man aan bengelen : dit waren dus parachutisten ! Wij als jonge snaken hadden dit nooit eerder gezien. Het vlieg-

tuig kwam steeds maar lager te vliegen en een van de vier motoren brandde. Plots brak de brandende motor eraf en buitelde naar beneden ; die kwam in een veld in Peene terecht.

Daardoor was de vliegende mastodont zijn evenwicht kwijt en kreeg hij nog meer problemen. Toch hield de piloot als laatste man (lijk een kapitein op zijn schip) het toestel onder controle. Al dalend maakte hij cirkels en zocht een geschikte plaats om te landen. Dit moet een ervaren en koene piloot geweest zijn, zoveel is zeker.

Op een tiental meter achter de schuur en enkele meters verder van het huis van familie Albert Thiron-Martha Velaert, met een vleugel op de houtmijt en de andere op het veld, stortte het toestel brandend neer. De piloot sprong voor zijn leven en vluchtte het veld in en zocht

dekking in de reeds lange rogge.

Geen drie minuten later arriveerden de eerste Duitse soldaten en zochten natuurlijk naar de piloot. De parachutisten waren in de bossen tussen Klein-Sinaai en Stekene geland. Toch hebben ze bij mijn weten niemand ervan kunnen snappen.

Een dikke zwarte rook en een helse hitte verslond de houtmijt en de bommenwerper. Door het vuur knalden de mitrailleurkogels uiteen en deden denken aan een ware veldslag. Velen kwamen kijken maar werden op afstand gehouden door de hitte en de Duitsers, die hen wantrouwig viseerden. Sommigen moesten zelfs hun

paspoort tonen : de piloot kon zich wel eens verkleed hebben.

Op Sinksen in de H. Mis prees pastoor Seys de piloot, die door zijn heldhaftige en koene houding Overslag had gespaard van een onheil. Hij dankte de Heer omdat er geen slachtoffers vielen.

Enkele dagen later heeft het Duitse leger het verbrande schroot weggehaald met camions.

Vijfentwintig jaar en meer heeft er op die verschroeide aarde niets willen groeien, zelfs geen onkruid. Nu, 54 jaren later, is alles weer normaal.

OPENDEURDAG OPENBARE BIBLIOTHEEK WACHTEBEKE 18/10/1998

VERHAAL INGEZONDEN DOOR EVARIST DE MOL, KERKSTRAAT 32.

HOE HET GROEIDE.

Het was een hele tijd het voorrecht voor monniken en kronijkschrijvers om zich met boeken bezig te houden. De boeken bleven in abdijen of in keurekisten mooi opgeborgen.

Met de uitvinding van de boekdrukkunst deed men een hele stap in de goede richting. Calvijn en Luther maakten er gretig gebruik van om hun aangepaste bijbel te verspreiden.

Maar het boek geraakte nog niet tot bij het gewone volk. Het onderwijs stond nog niet op punt om de massa leesrijp te maken.

In de tweede helft van de 19e eeuw trachtten het Willemsfonds en het Davidsfonds het boek een volkser karakter te geven.

Begin van de 20e eeuw zal de wet op de schoolplicht een handje helpen om het boek meer uitzicht op de toekomst te geven.

Wanneer in 1922 de wet Destrée, op het oprichten van openbare boekerijen, wordt gestemd, gaat er voor de literatuur een mooie horizont open.

De tijd vóór het verschijnen van de wet waren op verschillende parochies, geestelijken reeds gestart met schuchtere pogingen om literatuur aan de gemeenschap ter beschikking te stellen. Op onze gemeente moet toendertijd een ijverige parochiepriester reeds begonnen zijn met een boekenaanbod.

Toen de staat financiële middelen ter beschikking stelde,

was er in die tijd ter plaatse, vanwege de gemeente, voldoende belangstelling om een openbare boekerij op te richten. Het strekt onze vroede voorvaderen tot eer dat de gemeentebestuurders vanaf het eerste ogenblik mee in de boot stapten.

Aangezien er reeds een parochiale bibliotheek in werking was, kreeg men door het oprichten van een officiële boekerij een boekenaanbod van tweeërlei afkomst.

In overeenkomst richtte men een bibliotheek op onder gemeenschappelijke naam : Openbare boekerij Sint-Vincentius. Dat ze gefinancierd werd door twee instanties, gemeente en parochie, was een hele tijd te merken aan het kleedje dat de werken kregen. De boeken aangekocht met staatsgelden kregen een blauwe kaft en de rest koos voor rood (of omgekeerd !).

De bibliotheek was gehuisvest, voor zover mijn geheugen reikt, in een deel van de Vierschaar. Het grootste deel van dit gebouw, eigendom van de kerkfabriek, werd verhuurd als woonhuis.

De boekerij was gesitueerd in een soort aanbouw langs de kant van de tuin. Met drie treden opwaarts, betrad men een nogal duistere ruimte met langs de volle muur boekenkasten. Een lange tafel deed dienst als uitleentoog. De bibliothecaris was in het prille begin een parochiepriester en later een onderwijzer. Het werk werd beloond met een bezoldiging van enkele frankskens. Men moest al een sterke liefdesrelatie met de literatuur hebben om de zaak draaiende te houden.

Er waren in mijn jeugd jaren een tweetal openingsperiodes : de zaterdagmiddag en de zondagvoormiddag.

De boeken zaten veilig opgeborgen in boekenkasten achter de rug van de bibliothecaris. De lezer kreeg een lijst ter inzage met de titels van de werken die men kon aanvragen en hij kon de bibliothecaris zijn keuze bekend maken. Zelf mocht hij niet tot bij de boekenkasten. Dit noemde men het gesloten-kaststelsel.

Door het feit dat de boekerij werd beheerd door de parochie, was deze dan ook aangesloten bij de A.S.K.B. : het Algemeen Secretariaat voor Katholieke Boekerijen. Deze stichting gaf en geeft een maandelijks brochure uit onder de naam : "De Boekengids".

In deze uitgave werden recensies gegeven over de laatst uitgekomen werken. Ze krijgen ook een waardekotering. Zo was en is het Romeinse cijfer I een aanduiding voor een te mijden werk. Zo ging het in stijgende lijn, tot het cijfer VI voor de jeugdliteratuur.

De werken met het cijfer III zaten veilig achter glas geborgen. Zo kwam in die tijd Felix Timmermans met zijn Pallieter bij deze categorie. De taferelen waarin zijn hoofdfiguur nogal rotzooide in de rogge, waren voldoende om die kwotering te krijgen.

In de jaren '30 was de Vierschaar zo in verval dat de parochie besloot ze te slopen en in een aangepaste stijl terug op te bouwen. Noodgedwongen moest men op zoek naar een nieuwe stek voor de boekerij. Ze kwam terecht in een deel van de meisjesschool, toen op de Molenhoek. Daar zal ze de oorlog meemaken en nog een hele tijd in de naoorlogse jaren een rustig bestaan slijten.

Het zal duren tot de jaren '60 (waarschijnlijk 1962) dat ze terug haar plaats innam in de vernieuwde Vierschaar. Ze deelt daar de ruimte samen met de C.M. en het Vakverbond.

Stilaan begint men van hogerhand belangstelling te tonen voor de Openbare Boekerijen.

Een jonge onderpastoor voelt dat er veranderingen op komst zijn en zet zich volledig in voor de leduursvoorzieningen. Zo begint hij onderhandelingen met de gemeente en verkrijgt dat de gemeentelijke subsidies per inwoner, voor bibliotheekwerk, degelijk worden aangepast. Meteen kreeg de plaatselijke boekerij meer armslag. Er kwamen nieuwe boekenrekken en het werd een openkast-uitleensysteem.

De boekenindex werd vanuit het centrum ook soepeler. Het waren de jaren waarin veel "heilige huisjes" gesloopt werden. Spijtig genoeg richtte men op de grondvesten sekspaleizen op. Lag hier reeds het kiempje van het Dutroux-drama ?

In de provinciesteden werden cursussen ingericht voor het bekomen van de Akte van Bekwaamheid tot het ambt van bibliothecaris. De jeugd, lange tijd stiefmoederlijk behandeld, zag auteurs ten tonele verschijnen die werken op de markt brachten welke in de smaak van de jongeren vielen.

Stilaan voelt men plaatselijk aan dat de ruimte, voor de goede werking van de bibliotheek, niet meer volstaat en begint men te ijveren voor het bekomen van de volledige bezetting van de Vierschaar. Begin de jaren '80 hebben de C.M. en het vakverbond een nieuwe vestiging gevonden en krijgt de boekerij nu ook meer mogelijkheden tot uitbreiding. Met medewerking van het gemeentebestuur wordt de nieuwe ruimte functioneler ingericht.

Lang mag er niet gerust worden, want door het verschijnen van het Decreet op de Nederlandstalige Openbare Bibliotheken in 1978 worden de normen van oppervlakte, bestuur en personeel vastgelegd. De gemeenten worden aangezet een gemeentelijke openbare bibliotheek op te richten. Er worden leergangen gegeven tot het bekomen van het diploma van bibliothecaris. Alles komt plots in een stroomversnelling.

Het gemeentebestuur laat plannen maken voor het bouwen van een cultureel centrum waarin de bibliotheek een ruimte zou ter beschikking krijgen. Als het plan er ligt en de maquette er staat, stelt men vast dat de gronden om op te bouwen niet ter beschikking zijn. Zo wordt dit een lucht-kasteel.

Door de druk van de officiële inspectie ziet de parochie zich verplicht het gemeentebestuur te vragen de boekerij over te nemen. Die overname gebeurt in 1988.

De zoektocht naar gronden wordt besloten met de aankoop van een perceel op het Dr. J. Persynplein. Een architectenbureau maakt een ontwerp voor een ruimte voor bibliotheek en cultureel centrum. Na een redelijke lijdensweg verschijnt op de aangekochte gronden het geplande complex.

In juni 1998 verhuist de bibliotheek van de aloude, verouderde Vierschaar naar haar moderne vestiging.

Sedert de overname door de gemeente is de naam van de boekerij gewijzigd van Bibliotheek Sint-Vincentius naar Plaatselijke Openbare Bibliotheek. Vincentius kreeg de gouden handdruk en werd bedankt voor zijn diensten. De hele 20e eeuw heeft hij zijn beschermende hand boven de inrichting gehouden en zo te zien heeft hij zijn werk goed gedaan.

Bij de officiële opening door koning Albert en koningin Paola op 13 oktober 1998 werd een beeld van de plaatselijke kunstenaar Guy Du Cheyne onthuld, dat genoemd werd : "De trap van Socrates". Iedereen die het leduuraanbod op de gemeente genegen is, hoopt dat Socrates het in de 21e eeuw even goed zal doen als Vincentius.

N.B. : Het was niet mijn bedoeling een historisch verantwoorde beschrijving te geven van de geschiedenis van de boekerij. Alleen wat er vanaf mijn jeugd in de herinnering is blijven hangen is hier neergeschreven.

HOE SPEELDEN WIJ IN ONZE JEUGDJAREN ?

Er bestaat een schilderij over een bruiloftsfeest, geconterfeit door Pieter Breughel. Daarop ziet men jonge kinderen bezig met allerlei eenvoudige spelletjes in hun eigen wereldje. Onder andere ziet men het nu nog gekende 'biekelen'.

Kinderspelen zijn van alle tijden. Een zeer snelle evolutie van dat spelen heeft zich voltrokken in de laatste decennia. Huidig tijdverdrijf voor onze jeugd zijn meestal de interessante mogelijkheden van de computer onderzoeken en televisie kijken. Echter, daardoor komen ze veel te weinig buiten en hebben derhalve te weinig beweging. Evenwel, in onze jeugd jaren : de dertiger-, veertiger-, vijftigerjaren (dus ook de oorlogsjaren) waren de spelletjes veelal gebaseerd op lichamelijke inspanningen, behendigheids, snelheids enz. Als vanzelf bepaalden de seizoenen de wijze van spelen. Een onderscheid tussen winter- en zomerspelen werd automatisch aangepast.

Het speelterrein was veelal de zandige speelkoer van de Walderdonschool, de toen nog niet drukke straat en ook de uitgestrekte velden, doorkerfd door groene grachten en beken. Wijzelf waren toen schavuiten van 6 à 14 jaar. De schoolse speeltijd op de toen nog niet geplaveide koer van de Walderdonschool werd bijvoorbeeld van april tot juli gebruikt voor spelen met knickers (marbels of lavuurs). Weet je nog ? Putje stekken, slangen (met de voet getrokken greppels in het zand). Verder was er met de tolleren (toppen) spelen; met een mes pieken in een afgebakende rechthoek in het zand, biekelen (meestal met kleine keien), kampstekken met loden platen naar een rechtopstaande houten klos.

Heel wat knapen onder ons verzamelden chocoladeprentjes van coureurs, filmsterren, vliegtuigen enz... Ook wel de nu zeer waardevolle Liebig-chromo's.

In mei werden meikevers gevangen en in lege stekjesdoosjes meegebracht naar school. Weet je, er was een verschil in de kevers, men had paters en mulders. Trouwens, nu nog noemen wij meikevers 'meulenirs'.

In de winter, of als het koud was, werd er meer gelopen. Dan dook het ploegspel 'barre' op. De hele klas nam daaraan deel. 'Kutske' kent iedereen ook nog wel.

Na de schooltijd, op weg naar huis of gewoon thuis werd gespeeld (na het huiswerk maken) met de vriendjes-schoolkameraden. Zo ontstonden er wel kleine wijkbendekeens en kwam het wel eens tot een onschuldig

uitdagingsgevecht (zoals in 'De Witte'). Verstopperij (blendebeerke) was ook een geliefkoosd spel; dit kon zelfs samen met de meisjes (zussen of nichtjes).

's Zomers in het veld, aan de brede graskanten en ondiepe beken, werden salamanders (oranje en zwarte) gevangen; ook vissen of stekelbaarsjes. Af en toe zat er wel eens een bloedzuiger op onze blote kuitten maar dat hoorde er allemaal bij. In de hoge bomen klimmen en nesten roven... toch was het een eencode het nest niet helemaal leeg te roven. De eieren werden uitgeblazen en alzo bewaard. Toen kenden wij veel meer over onze vliegende vrienden.

Een wandeltocht naar de 'witten heuvel' was er ook ieder jaar bij met de verschillende klassen en de meesters. Hebben wij daar wat afgeravot. De heuvel was toen misschien wel 15 meter hoog. Nu is er omzeggens niets meer van over.

In een mogelijke volgende editie over onze jeugdspelen, zal er een betere uiteenzetting komen over een aantal hiervoor vermelde spelen. Want nu nog zou de jeugd zich met bepaalde spelletjes goed amuseren. Aangezien er toch een groot verschil is tussen jongens- en meisjespelen, wil ik hier een uitnodiging geven aan een vrouwelijke schrijfster om ook hun jeugdspelen eens uit de doeken te doen.

Raf Callebaut.

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

Wachtebeke telde op 31 december 1998 : 6.819 inwoners.

HUWELIJKEN

van 1 september 1998 tot 31 december 1998

04/09/1998

DE BACKER Stefaan ° Zelzat 22/06/71
x DE VYLDER Petra ° Zelzate 29/08/72

02/10/1998

GUNN Kenneth Andrew ° Glasgow 06/08/55
x RAES Leentje ° Gent 04/05/64

02/10/1998

DE BRUYNE Daniël ° Sint-Niklaas 22/01/51
x PAUWELS Yvette ° Temse 10/06/57

20/11/1998

APER WILLY ° Zelzate 05/08/52
x DE GROOTE Marleen ° Sleidinge 03/11/53

30/12/1998

MEULEBROECK Erik ° Sleidinge 02/10/50
x KINDTS Rita ° Eeklo 01/04/49

VAN HECKE Sabine	° Zelzate	23/09/1964
	† Wachtebeke	14/11/1998
GEIRNAERT Maria	° Evergem	01/04/1917
	† Wachtebeke	20/11/1998
DE ROECK Leopold	° Overslag (NL)	17/02/1906
	† Lokeren	24/11/1998
DE WILDE Paul	° Moerbeke	11/04/1938
	† Gent	24/11/1998
NEYT Elisa	° Merksem	27/11/1911
	† Wachtebeke	25/11/1998
VAN DE WEGE Irena	° Gent	24/06/1920
	† Wachtebeke	04/12/1998
VERVAET Ludovicus René	° Stekene	28/04/1906
	† Mechelen	04/12/1998
VAN LAERE Lea	° Lokeren	31/12/1922
	† Wachtebeke	09/12/1998
SPANHOVE Roger	° Wachtebeke	08/05/1930
	† Wachtebeke	11/12/1998
WANTE Stephanie	° Desteldonk	29/04/1907
	† Wachtebeke	13/12/1998
DE SMET Julien	° Eksaarde	30/11/1929
	† Wachtebeke	19/12/1998
MADORRAN Diaz	° Calahorra (Sp)	11/09/1899
	† Wachtebeke	27/12/1998

OVERLIJDENS

van 1 september 1998 tot 31 december 1998

BEYENS André ° Wachtebeke 15/04/1920
 † Axel 02/09/1998

DE WEYN Freddy ° Zelzate 06/07/1948
 † St.-Tropez 16/07/1998

(Dit overlijden werd pas op 10/09/1998 ingeschreven in het bevolkingsregister)

DESCAMPS Rosalia ° Gent 11/01/1913
 † Gent 15/09/1998

DE FLEURQUIN Irma ° Wachtebeke 18/03/1915
 † Wachtebeke 16/09/1998

DE MEYER Margaretha ° Zelzate 18/07/1917
 † Wachtebeke 15/09/1998

HEMMERYCKX Richard ° Meerbeke 14/04/1938
 † Wachtebeke 25/09/1998

CELIE Gerardus ° Wachtebeke 17/09/1923
 † Wachtebeke 03/10/1998

DE ROO Celina ° Assenede 22/02/1907
 † Wachtebeke 18/10/1998

VAN CAUTER Pelagia ° Wichelen 29/01/1907
 † Gent 20/10/1998

MINNEBO Willy ° Zaffelare 24/05/1944
 † Wachtebeke 28/10/1998

VERDURMEN Arthur ° Wachtebeke 22/05/1909
 † Wachtebeke 03/11/1998

STAELENS Germana ° Wachtebeke 22/07/1912
 † Gent 04/11/1998

Meer dan 100 jaar verschil !...

Eleonora (Norken) BAERT geboren februari 1897
Miriam BAUDEWIJN geboren januari 1998

... en allebei even gezond en fit !!

UNIVERSITEIT GENT - FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE
Vakgroep Middeleeuwse Geschiedenis
Blandijnberg 2 - B-9000 Gent

[Wij ontvingen vanwege de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit Gent een brief, die wij hier in extenso overnemen. Indien er onder onze lezers personen zouden zijn die gevraagde informatie kunnen geven, dan zou het bestuur hen zeer dankbaar zijn mochten ze die doorgeven aan onze voorzitter Cesar David, of aan onze secretaris Guy Trangez, of aan één der andere bestuursleden.]

Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke"
 p/a G. Trangez
 Melkerijstraat 42
 9185 Wachtebeke

Betreft :
zoektocht naar oude weerkundige meetreeksen.

Geachte,

Momenteel loopt in het kader van het Europees project IMPROVE een onderzoek naar de oudste weerkundige meetreeksen die voor België bewaard bleven. Doel van het onderzoek is ondermeer het samenbrengen en confronteren van dagelijkse instrumentele aantekeningen i.v.m. het weer daterend van het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw (metingen met instrumenten als thermometers, barometers, hygrometers, windwijzers,...). We trachten op die manier gegevens gemaakt met oude meetinstrumenten te koppelen aan de metingen van het K.M.I., vanaf 1833, zodat we over een langere tijd een beeld krijgen op de evolutie van het klimaat, ondermeer om verder onderzoek naar het broeikas-effect e.d.m. mogelijk te maken.

Voor de periode 1770-1833 beschikken we over een bescheiden aantal Belgische waarnemers, zoals Schamp (Gent), de Poederlé en Ephémériden van de Palatijnse Sociëteit (Brussel), Beyts (Brugge), Mann (Nieuwpoort)... Toch blijven we met nog heel wat leemtes zitten. We willen graag een beroep doen op de kennis van U en de leden van uw vereniging, om heel wat slecht of niet ontsloten archief- en bibliotheekmateriaal van de voornoemde of andere "weerkundigen" op het spoor te komen. We menen dat vooral specialisten m.b.t. archief-fondsen uit de Franse en Hollandse periode, almanakken, e.d.m. ons mogelijk op het spoor kunnen zetten naar bijkomende informatie. Mogelijk kan nuttige informatie

uitgewisseld worden.

Het zou ook interessant zijn, indien dit mogelijk is, om deze oproep op de één of andere manier (bv. via uw tijdschrift, op de ledenvergadering,...) aan uw leden kenbaar te maken. Het project zal in augustus 1999 afgesloten worden. Hoe sneller we over de gegevens beschikken hoe liever dus. Zelfs als na rondvraag geen relevante informatie naar voor komt, zouden we het op prijs stellen moest U ons dit signaleren.

Alvast hartelijk bedankt.

[was getekend] Pieter-Jan Lachaert, medewerker van Prof. Dr. E. Thoen.
 Nationaal coördinator IMPROVE : dr. G. Demarée, KMI-Ukkel.

[Wij laten hieronder, ter verduidelijking voor onze leden, de vragen volgen welke door de heer Lachaert gesteld worden.]

IMPROVE-Project : BESCHRIJVING VAN AN-TIEKE MEETREEKSEN

- a) Herkomst van het document : archiefinstelling, bibliotheek, fonds, volgnummer, indien privé-bezit graag de naam en het adres van de eigenaar (met deze gegevens wordt uiteraard discreet omgesprongen).
- b) Welke weerkundige fenomenen werden precies bijgehouden? Luchtdruk, neerslag, temperatuur, windrichting,...
- c) Komen ook algemene weersbeschrijvingen voor?
- d) Aanduiding van de periode waarover de instrumentele weergegevens handelen.
- e) Wie verrichtte de metingen (en indien mogelijk is dit te achterhalen: waarom? Met welke achterliggende reden?)
- f) In welke stad werden de metingen verricht en op welke plaats?
- g) Was dit document reeds het voorwerp van een studie? En zo ja, kunt U de bibliografische gegevens daarvan vermelden?
- h) Andere vermeldenswaardige gegevens:

WIE KAN HELPEN ?

HET GAAT HIER OVER DE WERELDTENTOONSTELLING TE GENT IN HET JAAR 1913 !

[Begin december 1998 bereikte ons volgende brief. Indien leden van onze Heemkundige Kring op de gestelde vraag een antwoord zouden hebben, dan zou het bestuur hen zeer dankbaar zijn voor hun medewerking. Contact kan bij voorkeur opgenomen worden met onze voorzitter Cesar David of met een der bestuursleden, eerder dan met de studente die ons het verzoek toezond.]

Gent, 01/12/1998

Geachte heer David,

Als studente aan de Universiteit Gent maak ik een licentiaatsverhandeling betreffende de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913, en meer bepaald over de medaillieke objecten die ter gelegenheid van deze tentoonstelling vervaardigd werden. Dit onderzoek wordt ondermeer gesteund door Prof. Dr. L. François van de Vakgroep Nieuwste Tijden (Universiteit Gent) en door de Gentse afdeling van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde waarvan de heer C.E. Dekesel voorzitter is.

Het doel van mijn onderzoek bestaat erin deze medaillieke productie in een zo ruim mogelijk (kunst-) historisch kader te plaatsen, en de betekenis ervan na te gaan op socio-economisch en artistiek vlak. Hiertoe stel ik een inventaris op van alle medailles, penningen, plaketten, jetons, kentekens, enzovoort... die met de Gentse Wereldtentoonstelling te maken hebben. Omwille van het groot aantal activiteiten (wedstrijden, concerten, feesten, congressen, enzovoort...) dat ter gele-

genheid van deze Wereldtentoonstelling plaats vond, is elk medailliek object met de inscriptie : 1913 én GENT/GAND/GHENT, een potentiële expo-medaille.

Medailles en aanverwanten worden echter nog onvoldoende erkend als artistiek object en/of historische bron. De meeste bevinden zich dan ook niet in musea maar zijn in het bezit van privé-verzamelaars. Uit eigen ervaring weet ik dat deze verzamelaars vaak zelf op een of andere manier heemkundig onderzoek verrichten, al dan niet aan de hand van munten of medailles. Daarom zou ik graag een beroep doen op u, als voorzitter van de Heemkring "Oud Wachtebeke".

Met deze brief wil ik u vragen om binnen uw vereniging enige ruchtbaarheid aan mijn onderzoek te geven. Op die manier hoop ik zoveel mogelijk verzamelaars te bereiken die wensen mee te werken aan deze studie. Indien enkele van uw leden menen in het bezit te zijn van expo-medailles of personen kennen die zulke medailles verzamelen, zou ik het ten zeerste appreciëren dat zij mij daaromtrent contacteren. De medailles zelf worden uitsluitend beschreven en gefotografeerd met de toestemming van de eigenaar, en zullen op geen enkele manier beschadigd worden. Indien gewenst blijft de eigenaar anoniem. Ook andere informatie die van nut kan zijn voor mijn onderzoek is van harte welkom !

U bij voorbaat dankend voor uw medewerking en hoogachtend,

Eva Wuyts
Matrozenstraat 10-9000 GENT

Steun de werking van onze Heemkundige Kring.

Oude voorwerpen of documenten, als gift of in bruikleen, worden in dank aanvaard.

Zij krijgen een mooie plaats in ons doculentatiecentrum.

EEN VOORVAL IN 1936...

Louis (Lodewijk) Roeland werd geboren in 1906 te Wachtebeke, als één van de zonen van "Bieter Sauce" uit de Molenhoek. Hij was gehuwd met Martha Van Kerckhove, woonachtig te Antwerpen en werkzaam bij de Firma De Meyer uit Zelzate. In 1936 werkte Louis als bekister bij het graven van het Albertkanaal te Stokrooi (Limburg).

Op maandagochtend vertrok hij, samen met collega's, per trein naar het verre Limburg. Zij konden onmogelijk tijdig op hun werk zijn. Aangezien ze de ganse week ter plaatse logeerden, werd hen de mogelijkheid geboden de verloren uren van de maandag, de andere dagen in te lopen.

Zo geschiedde ook op 27 april 1936.

Enkelen zouden, na de normale werkuren, aan de overkant van het gedeeltelijk met water gevulde Albertkanaal, een karwei opknappen. Daarvoor stapten ze in een klein bootje dat door een sleper naar de overkant werd getrokken.

Die overtocht liep, om onbekende redenen, fataal af.

De inzittenden van het bootje, waaronder Louis Roeland en zijn broeder Fernand, geraakten in het water. Louis kon goed zwemmen, maar een collega, die zulks niet kon, trok hem mee de dieperik in... Beiden kwamen niet meer levend boven!

Anderzijds, en gelukkig maar, zou zijn broeder Fernand, die niet kon zwemmen, op het droge geraken!

Dit drama kreeg nog meer dan één nasleep.

De uitvaart van Louis gebeurde te Wachtebeke. Zoals het toen de gewoonte was, werd de tekst van de doodsbeeldjes 'verzorgd' door de pastoor. Die tekst werd door de familie allesbehalve geapprecieerd... Lovende woorden, zelfs het minste eerbetoon, waren niet te bespeuren... Sommigen interpreteerden die tekst zelfs als voor iemand die de hand aan zichzelf had geslagen.

De reden werd gezocht in het feit dat de levensbeschouwing van de familie van de overledene enigszins afweek van de toen

'heersende' mentaliteit !?

Een stuk(je) dorpspolitiek bracht zeker geen troost, wel het tegendeel. Men vond het bijgevolg nodig andere doodsbeeldjes, met een andere tekst, te laten drukken om aan familie en vrienden te bezorgen.

Alsof dat nog niet genoeg was werd de lijkwagen, die het stoffelijk overschot van Louis van Stokrooi naar Wachtebeke overbracht, ergens onderweg, in een ernstig verkeersongeval betrokken. De kist werd zelfs uit de wagen geslingerd en daardoor beschadigd. Bij middel van een andere lijkwagen kwam men natuurlijk met vertraging aan te Wachtebeke.

De mis begon ZONDER de afgestorvene. Men vond het niet nodig te wachten (zie hogerop... misschien ?).

Het heengaan van Lodewijk Roeland was een aaneenschakeling van nooit te vergeten emoties !

Er viel echter toch nog iets positiefs waar te nemen... In tegenstelling met het eerste beeldje (300 dagen aflaat), bleken volgens het tweede beeldje slechts 100 dagen aflaat te volstaan voor kwijtschelding van nog "resterende zondestraffen in het tijdelijk leven".

De tand des tijds heeft van het toenmalige grote voorval nu nog een voorvalletje gemaakt. Er is niets dat blijft, ook het negatieve niet !!

De twee doodsbeeldjes vormen een ietwat droevig unicum voor de verzamelaar : twee verschillende 'zantjes' voor één en dezelfde overleden persoon.

Michel VERVAET

geboren te Wachtebeke als zoon
van Fons van de Pruis.
Neef van de overledene.

Zalig is de mensch welke de Heer bij zijne komst wakende vindt. Ev. Math.

BID VOOR DE ZIEL
van
LODEWIJK ROELAND
echtgenoot van
MARTHA VAN KERCKHOVE
geboren te Wachtebeke den 22 Februari 1906 en
overleden te Stockrooye den 27 April 1936.

— — — — —

Niet de plotselinge dood is te vreezen, maar wel die dood welke en plotseling en onvoorbereid is.
H. August.
Heer zoo ge onze ongerechtigheden niet vergeeft, wie zou er niet veroordeeld worden? Maar bij den Heer is er barmhartigheid en in ruime mate is er bij hem vergiffenis. Ps. 129.
De rechtvaardige, al wordt hij door de dood ver-rast, zal in vrede zijn, want die deugzaam leeft is altijd bereid om te sterven. H. Ambrosius.
Wat is zekerder dan de dood? Wat gij heden zijt dat weet ge nu; doch u is onbekend wat gij morgen zult wezen. H. August.
Ik smeeke u, door Jezus Christus onzen Heer en de liefde van den H. Geest, mij te helpen door uwe gebeden.
Mijn Jezus, barmhartigheid. 300 d. afl.

R. I P.

Drukk. Creve-Cheyns, Wachtebeke.

Gelijk het den Heer behaagde zoo is het geschied; dat Zijn heilige naam gezegend zij.

BID VOOR DE ZIEL VAN
LODEWIJK ROELAND
ECHTGENOOT VAN
MARTHA VAN KERCKHOVE
geboren te Wachtebeke, den 22 Februari 1906, en
overleden te Stockrooye den 27 April 1936.

— — — — —

Hij was een christelijk man, getrouwd aan zijne plichten; een echtgenoot die door zijne werkzaamheid en vlijt de steun en hoop was voor vrouw en kind.

Zwaar en bitter is dan de beproeving waarin zijn vroeg en onverwacht afsterven zijn huisgezin nederdrukt. Billijk is de droefheid van echtgenoot en kind. Doch, door hunne tranen moeten ze de oogen ten hemel verheffen. De rechtvaardige zegt de H. Geest in het boek der Wijsheid, indien hij door eene vroegtijdige dood wordt weggenomen, zal verkwikking en rust genieten. De ouderdom die men moet achten is deze niet van veel tijd of jaren; een onbevlekt leven is een hooge ouderdom.

Omdat zijne ziel aangenaam is aan God, heeft hij ze spoedig, weggenomen uit de booze wereld.

Bemide ECHTGENOOTB en KIND, troost U bij de gedachte dat we elkander zullen wederzien, en stel uw betrouwen op de Voorzienigheid van God die de Vader der weduwen en weezen is. — Duurbare Ouders en Bloedverwanten, weest mijne ziel indachtig in uwe gebeden.

H. Hart van Jezus, wees mijn foevlucht. (100 d. afl.)

Drukk. Achiel Geirnaert, Wynkel.

EEN UITSTAP NAAR ANTWERPEN !

Het was ergens in de dertiger jaren.

Elke vakantie waren we in Wachtebeke. De Molenhoek was onze "stek". We kenden dan ook de hele "gebuurte".

Zo ook Jan Buerick, de vroegere "suisse" in de kerk. Hij nam die taak heel ernstig op want, alhoewel hij ons goed kende, hebben we in de kerk soms met onze oorlel aan zijn "streng" hand gehangen...

Anderzijds was hij een heel gemoedelijk man. Hij smolt weg toen hij ons, komende van Antwerpen, over die stad wilde horen vertellen. Hij had er zijn militaire dienstplicht volbracht (waarschijnlijk nog in de 19e eeuw) en sprak nog met vuur over de "remparts" (vestingen waar de meeste kazernes waren gelegen), de "place de Meir", de "rue Carnot", enzovoort.

In die tijd was niet alleen het leger een Franstalige bedoening, ook de straatnamen in Antwerpen waren in het Frans gesteld. Daar is slechts verandering in gekomen (eerst tweetalig en eindelijk alleen Nederlands) na de teer- en pekexploten van een zekere Flor Grammens.

Terug naar onze "suisse".

Hij zou, na zovele jaren, Antwerpen nog eens willen terugzien. Hij probeerde zijn echtgenote Lietje te overhalen om samen die uitstap te wagen, maar het lukte hem niet. Doch Jan kende ook het spreekwoord : "De aanhouder wint !". Lietje zwichtte voor de diplomatie van Jan.

Meteen werden de voorbereidingen getroffen. Jan ging

naar het station om het vertrek van de eerste trein te weten. Op een minuutje na was dat nog altijd hetzelfde zoals in zijn legertijd !

En op een zomerse dag begaven Jan en Lietje zich vóór dag en dauw naar het station en stapten op de denderende stoomtrein. Heel aandachtig en zeer nieuwsgierig werd aan elke stopplaats (Moerbeke - Eksaarde - Daknam) rondgekeken.

Ook nu moest er in Lokeren worden overgestapt. Jan wist dat, want hij had het zo dikwijls gedaan. Met Lietje aan de arm stapte hij over de sporen naar het andere perron.

Na een tijdje wachten kwam de trein uit de richting Gent het station van Lokeren binnengestoomd. Reizigers stapten uit, Jan en Lietje stapten in. Na een kort fluitsignaal zette het puffend gevaarte zich in beweging.

Ook nu werd met veel spanning door het raampje naar het landschap en naar de stations gekeken. En wat zagen ze : de namen van de niet zo lang geleden voorbijgereden stations maar... in omgekeerde volgorde met als laatste... Wachtebeke !

Daar eindigde, nogal vroegtijdig, de reis, zonder Antwerpen te hebben gezien. De expeditie werd waarschijnlijk definitief afgeblazen.

De spoorwegen hadden toen reeds de "gewoonte" nu en dan de tijden, de trajecten en de... perrons te wijzigen. Er is niets nieuws onder de zon !

Michel van de zoon van Fons van de Pruis.

KORT MAAR KRACHTIG...

In antwoord op de open brief d.d. 13.02.99 van Paul Hesters.

In een vereniging komen mensen, en gàn mensen...

Een vereniging valt niet of staat niet met het verdwijnen van één persoon.

Wij zijn een van de grootste heemkundige kringen van Oost-Vlaanderen en wij zullen dat blijven! De ledenwerving gaat onverminderd verder. Onze werking zal u overtuigen.

Het bestuur van de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke' neemt geen stelling tégen zijn voorzitter, wel vóór zijn voorzitter.

Het 'ultimatum' van Paul Hesters - zoals hij dat zelf noemt - is zeer duidelijk : hij of de voorzitter!

Omdat wij verder geen polemiek willen voeren over deze zaak is voor ons dit hoofdstuk afgesloten.

Het bestuur van
de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke'.

ONZE JONGENS IN DUITSLAND (2)

In de uitgave van ons ledenblad voor het 2e en 3e kwartaal 1996 (23e Jaargang) hadden wij het reeds over Albert De Brabander. Daar lasen wij over zijn 'avonturen' tijdens zijn gedwongen vlucht naar Frankrijk in de meidagen van het onzalige oorlogsjaar 1940.

Albert had in de maand april van dat jaar reeds de 'keuring' voor de militaire dienstplicht ondergaan. Hij was dan pas 19 jaar, want geboren op 16 april 1921. Hij ontsnapte echter aan de 'echte' oorlog, omdat die al op 10 mei losbrak voor België, en omdat hij dus op die korte tijdspanne nog geen oproeping had ontvangen.

Wanneer hij einde mei ongedeerd terug bij zijn familie kwam, kon men denken dat voor hem de oorlog goed was afgelopen. Dat was echter buiten de waard, en dat was hier de Duitse bezetter, gerekend. Hoe langer de krijgsverrichtingen duurden, hoe meer die in het nadeel van Nazi-Duitsland evolueerden. In het 'Reich' moest men alle hens aan dek roepen om de industrie naar het hoogst mogelijke rendement te voeren. En omdat bijna alle 'weerbare' mannen het soldatenplunje moesten aantrekken, begon men beroep te doen op werkkrachten uit de bezette gebieden. 'Vrijwillige arbeidsdienst in Duitsland', heette dat eerst. Maar de Duitsers vergisten zich deerlijk als ze dachten dat dichte drommen gegadigden zouden toestromen op de toch wel aanlokkelijke voorstellen die gedaan werden. De werklustige jonge mannen bleven veel liever thuis in hun vertrouwd midden. En zo kwam het dat de gehate verplichte arbeidsdienst in Duitsland werd georganiseerd.

Zoals zovele anderen werd Albert verplicht zich samen met nog enkele Wachtebeekse jonge mannen aan te melden bij de 'Werbestelle', het aanwervingsbureau van de bezetter te Gent, in de Sint-Margrietestraat. Dat was begin maart van het jaar 1943. Amper een goede week nadien moest Albert reeds vertrekken naar Duitsland ! Wij lopen vooruit op het verloop van ons verhaal, en willen nu al vermelden dat hij ginder ver zonder enige onderbreking is moeten blijven tot mei 1945 ! Drie keer naeen heeft Albert zijn verjaardag moeten 'vieren' in een voor hem totaal vreemd en vijandig midden !

Rond half maart trokken de jonge mannen op naar Brussel en dan naar Schaarbeek, waar het konvooi gevormd werd. De lange trein vertrok naar Duitsland, maar had volstrekt geen voorrang op de geregelde treinen en zeker niet op de militaire konvooien. Daardoor werd onderweg dikwijls halt gehouden. Niemand wist

wateigenlijk aan de hand was, niemand wist al iets af van de uiteindelijke bestemming. De Duitse begeleiders gingen er van uit dat de Belgen verstandig genoeg waren om zelf voor eten te zorgen, want onderweg werd geen voedsel bedeed, hoewel het een hele dag duurde voor de trein in Leipzig arriveerde.

Daar werd een deel van de wagens afgekoppeld, en daar ook, weet Albert nog, hebben we heel lang stil gestaan. Eindelijk zette de sliert zich weerom in beweging, en trok verder in de richting van Dresden. Dat was het eindpunt van de reis, en van het station werd de hele stoet naar een centrum in de stad gestuurd. In dit centrum werden de mannen geselecteerd voor hun latere arbeidsplaats. Albert had uit Gent een document meegekregen waarop te lezen stond : "Überweisungsschein Nr. 4 (für Abgabe Arbeitsamt) - B/Flame - Zugewiesen als Bauer - 19.03.43". [Verwijzingsformulier voor afgifte aan het Arbeidsbureau - Belg/Vlaming - Bestemd als landbouwer - 19 maart 1943]. Was dat maar zo geweest ! Ginder in Dresden hielden ze er een andere mening op na, want na twee dagen werd Albert 'toegewezen' aan een klein metaalbedrijf. Op de officiële kaart die hij daar kreeg, lezen we : "Arbeitskarte. Staatsangehörigkeit : Belgien. Volksangehörigkeit : Flame. ELBTAL-EISENWERK - Clemens Steuer - Hamburgerstrasse 37 - Dresden A5 - Seit 30.03.43".

Aanvankelijk verbleven de jongens die voor dat fabriekje bestemd waren een paar weken op kamers, maar daarna werden ze in een 'Lager' ondergebracht, een barakkenkamp, waar ook Nederlanders en Fransen verbleven.

Albert toonde mij een foto van de groep Wachtebeeknaren die mekaar daar vonden. Behalve hemzelf, zien we daar ook Georges De Beule, Achiël De Clercq, André Seyssens, Marcel Janssens (die even uit Leipzig op bezoek was), Richard Celie, Remi De Bruyne, Omer Verdurmen, Gustaaf Marquenie, plus Omer en Gaston Hesters. Die laatste twee verbleven wel niet in het 'Lager', maar waren bij hun maats op bezoek.

Het bezoek van Marcel Janssens (een neef van toenmalig 'brouwer' Maurice Janssens, rechtover de pastorie) en van de gebroeders Hesters laat reeds vermoeden dat we dit kamp zeker niet mogen vergelijken met de verschrikkelijke mensonterende concentratiekampen. Behalve gedurende de werkuren waren de arbeiders vrij in hun doen en laten. Zij kregen een vreemdelingenpaspoort,

dat geregeld vernieuwd moest worden en waarmee ze het kamp konden verlaten. Albert heeft een dergelijk paspoort bewaard, waarop staat : "Deutsches Reich - Vorläufiger Fremdenpasz - Belgien - Electro-Schweisser - Der Pasz gilt für Inland. Der Pasz wird ungültig mit Ablauf des 6 Dezember 1945 falls es nicht verlängert wird. Dresden 6 Dezember '43". [Duitse Rijk - Voorlopig Vreemdenpaspoort - België - Elektro-lasser - Het paspoort is geldig in het binnenland. Het wordt ongeldig na 6 december 1945 indien het niet verlengd wordt]. We kunnen hierbij met een beetje sarcasme opmerken dat de Nazis blijkbaar nog in Sinterklaas geloofden (6 december !), want op diens naamfeest in 1945 hadden ze de oorlog al lang verloren !

Met dit bewijs op zak konden onze jongens de stad in trekken. Albert had daarvoor ook een tramkaart : "Netzkarte - 6 Monate Nr. 02411 - 10 Reichsmark - Bitte nur die Triebwagen benutzen. Dresdner Strassenbahn A.G.". Hoewel de mannen dus maar alleen in de aanhangwagens mochten plaats nemen, konden ze zich toch tamelijk comfortabel verplaatsen, naar de bioscoop of naar een café bijvoorbeeld. De laatste stempel die op die kaart werd aangebracht, dateert nog van april 1945, enkele dagen slechts van het bittere einde verwijderd !

Met het geld dat ze op het werk verdienden, en dat hen in Reichsmarken werd uitbetaald, konden de arbeiders zich bepaalde producten en diensten permitteren, zolang die maar niet onder het rantsoeneringsstelsel vielen.

Eigenlijk leidden onze mannen daar, alle verhoudingen in acht genomen, een tamelijk kalm bestaan. Ze waren dan ook in Dresden gekantonneerd. Het is hier de plaats om erop te wijzen dat deze stad de rustigste van heel Duitsland was. Tot februari 1945 - we zullen het verder nog over die datum hebben - werd deze agglomeratie nooit gebombardeerd. Er was maar heel zelden luchtlarm, en als dat dan toch eens loeide, bleek het alarm voor een verder afgelegen gebied bestemd te zijn.

In het 'Lager' kregen ze op geregelde tijden ontbijt en warme maaltijden, en sliepen ze op stapelbedden, wèl onder toezicht van een Duitse 'Lagerführer', die, wonder genoeg, vooral de Vlamingen geen slecht hart toedroeg. Op een zekere zondag kon er zelfs een uitstapje af op de Elbe en naar het omringende berglandschap. De man had zelfs voor eten onderweg gezorgd !

Nu en dan kwam er ook een pakje 'van thuis' aan, met alle heerlijkheden daarin die men hier kon missen. Er waren ook wel enkele Duitsers te vinden die genoeg vertrouwen in hun mede-arbeiders hadden om hen in te lichten over de 'toestand' en de evolutie van het oorlogsgebeuren. Anderzijds hadden onze mannen zo goed als

geen omgang met Duitse vrouwen, opeenpaar zeldzame uitzonderingen na.

Laten we ons echter geen illusies maken : de hele situatie was verre van idyllisch ! De jongens waren ver van huis en op zichzelf aangewezen in een vijandige en wantrouwige omgeving, en na onze bevrijding hier (september 1944) was het nogal evident ook gedaan met het zenden van pakjes. De contacten met thuis waren dan zo goed als verbroken. Hoe verder de oorlog zich in het nadeel van de Nazis ontwikkelde, des te sneller verslechterde ook de voedselvoorziening, die in de laatste maanden zodanig beneden alle peil raakte, dat de mannen geweldig veel honger leden en zelfs ondervoed raakten. Ook de sluikse informatie die ze in het eerste jaar van hun verblijf wel eens van Duitsers kregen, bleef achterwege. Albert wist te vertellen dat ze bij het einde van de oorlog bijvoorbeeld nog niets gehoord hadden over het fameuze Von Rundstedt-offensief in de Ardennen in december 1944, dat in januari 1945 voor de Duitsers op een enorme debâcle was uitgelopen.

Wij hebben nu nog met geen woord gerept over de arbeid die Albert daar moest uitvoeren. Hij, die zogezegd voorbestemd was om bij een landbouwer in te springen - wat qua minder strenge discipline en wel betere voeding zeker wenselijker zou geweest zijn - kreeg een opleiding van drie maanden voor elektrisch lassen. Drie maanden, van toen nog acht uren per dag. 'Ze' deden het daar wel grondig. Terloops vermeldt Albert nog dat Remi De Bruyne na diezelfde drie maanden naar huis mocht, om de begrafenis van zijn moeder bij te wonen. Vanzelfsprekend kwam die niet meer terug...

In het bedrijf 'Elbtal-Eisenwerk', dat voor de oorlog alleen maar onschuldige huishoudtoestellen fabriceerde, werden nu onderdelen voor de 'Flak', het luchtafweergeschut, gemaakt.

Het werkhuis was dag en nacht permanent bedrijvig in twee ploegen van twaalf uren : onze mannen moesten ofwel van zes uur 's morgens tot zes uur 's avonds aan het werk, ofwel om zes uur 's avonds de nacht ingaan tot 's anderendaags in de vroege morgen. Dat ging zo door, zes dagen per week - alleen de zondag bleef vrij - tot de productie, vooral in het laatste oorlogsjaar, nóg moest opgedreven worden : de fabriek draaide nu onafgebroken, ook op zondagen. In die periode werden er ook onderdelen voor torpedokoppen aangemaakt.

Albert herinnert zich wel een bepaalde onderbreking in het arbeidsproces. Alle Vlamingen kregen 'vrijaf' om naar een samenkomst te gaan waar iemand van het VNV hen kwam toespreken. Het VNV (Vlaamsch Nationaal Verbond) werd voor de oorlog geleid door Staf De

Clercq, die aanvankelijk een tegenstander van het Duits nationaal-socialisme was, maar in het najaar van 1940 openlijk met de bezetter collaboreerde. Albert was van mening dat het deze De Clercq was die hen tot medewerking met de Duitsers aanzette, maar dat kan moeilijk zo geweest zijn, gezien deze beruchte VNV'er in oktober 1942 te Gent overleed. Er zal toch wel op een van de hogere leiders van die beweging beroep gedaan zijn om onze Vlaamse jongens te overhalen met de Nazis mee te heulen.

En er werden daar geen moeite en geen vriendelijke woorden gespaard : er werden sigaretten uitgedeeld - een luxe toen ! - en de mooiste voorspiegelingen voor een prachtige toekomst waren nog niet goed genoeg. Hoewel de overweldigende meerderheid van onze jongens er het hunne van dachten en dus duidelijk niet mee marcheerden, waren er toch een drietal kerels die zich bij de Waffen SS lieten inlijven. Een van die mannen, een Limburger, is zijn vroegere makkers nog eens komen opzoeken. Dat moet in de laatste maanden geweest zijn, want hij was al aan het front ingezet tegen de Amerikanen : "Het zijn allemaal zwarte negers !", had hij verteld. Nu, blanke negers hadden Albert en zijn maats ook nog niet gezien.

De eentonige gang naar en van het werk sleepte zich voort. Echt contact met 'thuis' was er niet meer. De houding van de bedrijfs- en kampleiders werd steeds bitsiger. Wat er te eten bleef, en dat was niet veel, werd steeds maar slechter van kwaliteit. Enig lichtpunt : gevaar uit de lucht dreigde niet. Dresden bleef op onverklaarbare manier van de gevreesde en verwoestende bombardementen gespaard. De stad was overbevolkt met een massa vluchtelingen, die uit wijde omtrek toestroomden om de dood die uit de lucht kwam te ontlopen. Iedereen was ervan overtuigd dat het in Dresden veilig was.

Tot februari 1945 ! Op de dertiende van die maand werd er 'serieus' alarm geblazen. Op aandringen van Stalin, wiens troepen al dicht genaderd waren, kwam een armada Britse en Amerikaanse vliegtuigen op de stad af. Het was nacht. De eerste formaties wierpen ontelbare zwevende fakkels af om het operatiegebied af te bakenen. En dan, zegt Albert, 'dan was 't wreed, jong !'. Een regen van brisantbommen en fosforbommen plensde over de stad neer. Zonder enig onderscheid werd alles door elkaar getroffen : kerken zowel als café's en cinema's, musea en paleizen zowel als ontelbare huizen en flatgebouwen, werkhuizen en winkels zowel als gevangissen. In die laatste zaten net zo goed misdadigers van gemeen recht als tegenstanders van Hitler opgesloten. De mensen liepen als levende toortsen over de straat. Dicht opeen verdrongen ze zich al brandend naar de

blusvijvers. Die waren twee meter diep ; wie niet kon zwemmen verdrong, wie wel kon zwemmen werd door de niet te stuiten paniek naar beneden getrokken. Prof. Dr. Michael Freund schrijft in zijn boek 'Het Derde Rijk' dat er ten minste 100.000 doden gevallen zijn. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen dat dit alleen met de atoomramp van Hiroshima te vergelijken is, waarover de hele wereld nog altijd napraat. Het ergste is geweest dat amper een vijfde deel van de slachtoffers iets met de oorlogvoering te maken had ; bovendien werden de grote rangeerterreinen, die echt iets betekenden voor de afweer tegen het Sovjet-offensief in Saksen, amper getroffen.

Het eigenlijke bombardement duurde ongeveer 40 minuten. Hier sloeg Albert De Brabander de nagel op de kop. Toen ik hem de vraag stelde, antwoordde hij zonder aarzelen : ik denk dat het niet langer dan dertig tot veertig minuten geduurd heeft.

Ruim een half uur van extreme doodsangst ! Waar zat Albert op dat ogenblik ? In een betonnen kelder, ongeveer anderhalve meter verwijderd van een stalen deur, die de kelder afsloot. De schuilplaats zat opeengepakt vol met bevende mensen, die hun oren moesten stoppen voor het oorverdovende trommellawaai. Plots ontplofte een zware brisantbom heel dichtbij. Door de enorme luchtdruk vloog de stalen deur met een hevige smak open tegen de muur : de scherpe rand van de deur maakte daar een put van een paar vingers diep. Enkele centimeters verop zat Albert. Zoveel geluk krijg je maar eens in je leven : onze zegsman kon doodgewoon geplet geweest zijn !

Wanneer men eindelijk weer naar buiten kon, had men moeite om zijn eigen ogen te geloven. Vuur, verwoesting en puin alom. De tramsporen waren als soepele latten omgebogen en staken meters hoog omgekromd in de lucht.

De morgen daarop moest men niet naar de gewone werkplaats. Er moest geblust en geruimd worden. Toen Albert voor de derde keer met een emmer water ging ophalen uit een volgelopen bomkrater, zag hij zowaar een mensenhand boven het oppervlak uitsteken. Van 't verschieten liet hij zijn emmer in de put vallen. Hij heeft nog een duchtige uitbrander gekregen omdat hij dat kostbaar gerief kwijt was !

Rond tien uur in de morgen kwam een nieuwe golf vliegtuigen aanzetten, die nu vooral brandbommen afwierpen. Het 'Lager', dat tijdens het eerste bombardement gespaard gebleven was, kwam er nu zo goed niet af. Er vielen brandbommen in het logies van onze mannen, het vuur kroop zomaar langs de wanden omhoog en

droop door en van het plafond naar beneden. In paniek renden de bewoners naar hun kasten, om nog te redden war er te redden was. In zulke momenten denkt men echt niet meer na. Albert vertelde mij dat hij later constateerde dat hij onder andere wel zijn scheermes, maar niet zijn scheerzeep en -borstel had meegenomen !

Dezelfde avond werd het hele gezelschap naar een kamp buiten Dresden geleid, dat reeds bewoond was door Russen en Polen. De drie maanden die ze daar nog moesten doorbrengen, zijn wel de ellendigste van hun verblijf geweest. Vooral de voeding, die al sedert de invasie en de bevrijding van België veel te wensen overliet, verdiende amper nog die naam. Het enige wat nog overbleef was : een voorzichtige hoop dat het nu toch niet lang meer zou duren. Want zowel de gedwongen gastarbeiders als ook de Duitsers zelf kregen het nu wel door dat het 'Duizendjarig Rijk' op apegapen lag.

... Op de morgen van 8 mei 1945, het was nog maar 6 uur, kwam het bevel : alleman buiten ! Niemand mag nog in het kamp blijven ! Vooruit, trek uw plan !

Waar moesten wij naartoe ? zegt Albert. Op zo'n uitnodiging was niemand voorbereid. En wat doet de macht der gewoonte ? Ja, we trokken doodgewoon naar 'onze' fabriek, zoals we dat al zoveel maanden gedaan hadden. En wat komt daar ? Een Russische tank ! Doodgemoedereerd komt één enkele Russische soldaat te voet op hen af. Hij spreekt Duits, en zodra de mannen hun Belgische identiteitskaart laten zien, is de zaak rond : hij deelt al sigaretten uit. Onze jongens vinden dat die soldaat toch wel lef heeft : zo helemaal alleen komt hij op zes onbekenden af. Men kan toch nooit weten... Ach ja, antwoordt de Rus, maar indien ik binnen enkele minuten niet terug bij mijn bemanning ben, schieten die de hele boel hier overhoop !

Hij gaf de raad toch maar terug naar het kamp te gaan. Op hun weg terug werd de weg versperd door Russische officieren en soldaten. Op vertoon van hun Belgische legitimatiepapieren en van hun vreemdelingenpas mochten ze toch voorbij.

Sedert de dag voordien hadden ze niets onder de tand gekregen. Hun enorme honger was nu wel hun eerste zorg. In de nabijheid van het 'Lager' wisten ze een bakkerij, en daar trokken ze op af. Een onafzienbare rij Duitsers stond daar aan te schuiven. Onze Belgen werden door de Russen echter onmiddellijk vóór iedereen bediend : ze kregen elk een brood van twee kilo. Op de terugweg naar hun kamp kregen ze ook de inval om eens een kijkje te nemen in een fabriekje dat daar in de omgeving stond. Ze hadden nooit geweten wat daar werd geproduceerd. Stel u hun verbazing voor als ze

ontdekten dat daar vleesconserven gemaakt werden ! Karkassen van geslachte dieren hingen daar zo maar aan rails. Met manden vol brachten ze stukken vlees naar het kamp, zonder goed te beseffen welk vlees ze 'in de kuip hadden'. Overall werd er geplunderd. Anderen schudden het stro uit hun matras en gingen die met aardappelen gaan vullen. In een opslagplaats van wijn werden de vaten kapot geslagen : de mannen waadden letterlijk door de wijn en sleepten emmers vol naar het kamp. Het vlees werd door een molentje gedraaid en dan volgde er een vreetpartij waar alles door elkaar naar binnen werd geslagen. De gevolgen laten zich niet raden : een paar dagen nadien zat iedereen geplaagd met onstelpbare diarree.

Nog ongeveer acht dagen bleven onze jongens ter plaatse. De Russen werden met de dag minder vriendelijk. Stilaan ontwaakte het besef dat de toestand nu toch wel veranderd was, en dat ze eraan moesten denken om naar huis te trekken. Met vijf man probeerden ze met geld een handwagentje te kopen, maar dat lukte niet. Voor twaalf dozen conservenvlees, en zonder geld, ging het wel ! Te voet trokken ze westwaarts, richting Leipzig, honderd kilometer ver in vogelvlucht, langs de weg zeker honderddertig !

De tocht duurde verschillende dagen. 's Avonds riepen Duitse vrouwen hen van de straat binnen, uit schrik voor de Russen. En toen Albert op een keer aan de deur in een kelder lag, samen met veertien vrouwen, kwam een Rus binnen en schopte tegen zijn voeten. Toen Albert zijn Belgische papieren liet zien, was de Rus weg. Waarschijnlijk dacht hij dat alle aanwezigen huiswaartskerende arbeiders waren...

Na enkele dagen kwamen ze aan een rivier, waarover een kapotte spoorwegbrug nog net aan voetgangers doortocht kon verlenen. Aanvankelijk mochten ze niet voorbij. Na vier à vijf uren kregen ze wel toelating van de nieuw aangetreden wacht. Het karretje werd met vier man over het water gedragen en zo kwamen ze in de Amerikaanse zone terecht. Daar, zegt Albert, hadden we zoveel niet te vertellen ! De Duitsers hadden daar helemaal geen schrik van de GI's, en hadden dan ook veel meer noten op hun zang dan bij de Russen het geval was geweest.

In Leipzig kregen de vermoeide marcheerders te eten in een voormalige kazerne van het Duitse leger. Leipzig zag er toch iets beter uit dan Dresden, en op een tochtje door de stad zagen ze een Belgische driekleur aan een gevel hangen. Daarbinnen zaten heel wat Belgen. Uit Wachtebeke waren Louis Van Laere en Cyriel L'Ecluse daarbij. Het werd daar zo gezellig dat ze bleven tot 's anderendaags. Maar toen ze terugkeerden in de kazerne

was iedereen daar weg ! Te vierkluw renden ze naar het station. En ja, het wonder gebeurde : weliswaar beestewagens, maar toch, een trein stond klaar om hen naar België te brengen. Het ging traag. Zeker aan de Rijn hebben ze heel lang stil gestaan. Er was maar één brug bruikbaar en alle militaire transporten hadden natuurlijk voorrang. Onderweg konden ze zich te goed doen aan de uitgelezen eetwaren en aan de sigaretten die ze vonden in de speciale pakketten, die vroeger eigenlijk voor de SS bestemd waren geweest.

In Aken werd nog eens halt gehouden. Daar werd nog wit brood, denk eens aan, en kaas bedeed. Moeilijk te begrijpen, maar vandaar ging het naar Arlon, en pas daar werd gedraaid in de richting van Leuven.

Daar werden ze ontluisd. In het 'Lager', vertelt Albert, waren de muren vol rode vlekken van platgeslagen luizen. Daar waren ze nu van verlost. Maar daarna volgde een strenge controle van de persoonlijke papieren. Sommigen werden uit de rij gepikt en afzonderlijk gehouden. Albert denkt dat het ging om 'zwarten' die zich in 't geniep bij de gedwongen arbeiders gevoegd hadden, om zo stilletjes naar België terug te keren.

Ook het geld dat de mannen nog hadden moest de revue passeren. Hun Reichsmarken werden afgestempeld en waren nu waardeloos. Ook de biljetten van 100 frank die ze sedert hun vertrek nog bewaard hadden bleken niet meer geldig : onze jongens wisten vanzelfsprekend niets af van de 'operatie Gutt', die er op 9 oktober 1944 voor

gezorgd had dat de betaalkracht van alle biljetten van 100 frank en meer werd opgeheven.

Albert had nog vijf briefjes van vijftig. Van pure blijdschap om hun bevrijding betaalde hij er een rondje mee voor het hele gezelschap, hoewel hij verwonderd opkeek dat een pint nu al vijf frank kostte !

Eindelijk ging het van Leuven naar Lokeren. Toen ze daar aankwamen waren ze sinds Leipzig al zeven dagen onderweg. Een trein naar Wachtebeke hadden ze niet meer, en ze hebben dan maar gewacht tot de morgen van de volgende dag. Alleen Georges De Beule, die een vrachtwagen van Leon De Bruyne had opgemerkt, kon nog op de dag van aankomst mee naar huis.

Thuis ! Niemand wist van hun komst. Praktisch elke dag echter kwamen verloren zonen terug uit Duitsland. Het nieuws liep dan ook als een lopend vuurtje rond. Een grotere vreugde is niet denkbaar, zegt Albert, dan weerom thuis, thuis te zijn !

Eerder stilaan kwamen de jongens terug op krachten en 'op hun positieven', zoals mijn zegsman het uitdrukte. Hij is wel iemand met een optimistische visie op het leven, want na zesentwintig maanden dwang, angst en ontbering luidde zijn slotbeschouwing als volgt : 'Alles samen genomen, zijn we er nog goed vanaf gekomen...'

Wies Creve
november 1998.

Foto
Alb. De Brabander - 1943

FOTO 1
DORPSTRAAT SINT-KRUIS-WINKEL 1911

Tot nu toe heeft niemand de juiste plaats kunnen aanduiden waar deze foto genomen werd.
Wie herkent soms een of ander detail ?

INHOUDSTAFEL:

Voorwoord	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie	W. Creve	blz. 2
Opendeurdag openbare bibliotheek Wachtebeke 18/10/1998		
Verhaal ingezonden door Julien Hillewaert, Lijsterstraat 40		blz. 4
Verhaal ingezonden door André De Smet, Papdijk 19		blz. 6
Verhaal ingezonden door Evarist De Mol, Kerkstraat 32		blz. 7
Ook dit is heemkunde...	R. Callebaut	blz. 9
Staat van onze bevolking		blz. 10
Wie kan helpen		
Het gaat hier over de werelddtentoonstelling te Gent in het jaar 1913	Eva Wuyts	blz. 11
Universiteit Gent - Faculteit letteren en wijsbegeerte		blz. 12
Een voorval in 1936...	M. Vervaeet	blz. 13
Een uitstap naar Antwerpen		blz. 14
De bange oorlogsjaren 1940-1945		
Onze jongens in Duitsland (2)	W. Creve	blz. 15

HEEMKUNDIGE KRING OUD WACHTEBEK

26ste jaargang 1999 - Nr. 2

Foto G. Trangez 1997

Het Godshuis "De Mey" - 1866-1997

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen :

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 38
Guy Trangez (secretaris-schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 345 94 51
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	Wachtebeke Tel. 345 72 27
Luc De Maesschalck	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 345 07 23
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 345 03 62
Therèse L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 345 00 38

REDACTIE :

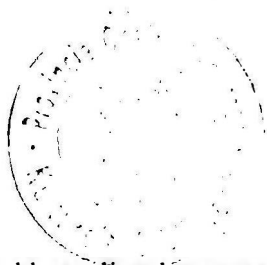
Wies Creve - Luc De Maesschalck - Guy Hoebeke - Guy Trangez

RUILDIENST :

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:
Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Waarde Heemvrienden,

De aanmaning van Sirach indachtig hebben wij weloverwogen onze leden uitgenodigd op de openingsreceptie van onze nieuwe lokalen in het 'Godshuis De Mey', en wij hebben inderdaad veel respons en dank gekregen. Verkeerdelijk was in het gemeentelijk informatieblad een optreden van het Samankoor aangekondigd maar omwille van de Paasdag konden zij niet voldoende zangers bijeen krijgen om een waardige opvoering te garanderen.

Wij ontvingen trouwens heel wat verontschuldigen omwille van gedwongen afwezigheid wegens familiale en verlof-redenen. Een ramp was dit niet want de opkomst was zeer groot. Als eerste mochten wij burgemeester Stockman van Boekhoute, baljuw van de Vier Ambachten, welkom heten. Hij bracht ons de groet van de Keure en als bestuurder van het drukbezochte vissersmuseum van Boekhoute wist hij ons wijze raad te verschaffen. Ex-smokkelkoning en onuitputtelijk verteller Frans De Block was er ook en bedacht ons met een grote collectie oude fietsplaten, welkom museumgerief dus. Henri Dellaert had dan weer zijn sportprestaties zorgvuldig op papier gezet, aanzet voor een artikel in ons ledenblad. Ook alle abonnees van den Dhust waren er alsook vele leden die voor het eerst een kijkje kwamen nemen. Zowat het volledige schepencollege en de OCMW-raad maakten hun opwachting, volk te over dus.

Ambiance was er volop, mede door de sprankelende Cava en de pittige witte wijn die gretig aftrek vonden.

Bewondering ook voor de mooie lokalen en de prachtige aankleding. Zo is er de 'Koningsgalerij', de brede gang met de borstbeelden en foto's van ons koningshuis en op de binnenmuren reuzegrote foto's van het Wachtebeke uit lang vervlogen tijden. Vervolgens het 'Documentatiecentrum' met een schat aan boeken en tijdschriften, netjes geordend in lange rekken of veilig achter slot voor de unieke exemplaren. Men vindt er ook een keuze van oude jaarboeken en ledenbladen die nog te koop zijn. Mettertijd voorzien wij ook een computerbestand waardoor om het even welk onderwerp uit onze documentatie met een simpele muisklik kan gevonden worden. Ook het museum had zijn bewonderaars hoewel dit nog verder moet uitgebouwd worden. De foto uit Sint-Kruis-Winkel, verschenen in ons laatste ledenblad, en waarvan wij de ligging wilden kennen, werd druk becommentarieerd en tot een oplossing gebracht.

Op alle punten een geslaagd initiatief dus en een hint om onze leden meer te betrekken bij de werking van onze Heemkring. Met de zeer geslaagde inrichting en het comfort van onze nieuwe 'Dhust' verwachten wij elke eerste zondag ook meer

*"Als gij goed doet, weet dan aan wie
en gij zult dank krijgen voor uw goedheid".
Jesus Sirach 12, vers 1*

volk. Het kan de binding met onze leden en de werking van de Heemkring alleen maar ten goede komen.

Wij zijn schitterend gestart voor een nieuwe bloeiperiode en daar wenkt al de Safarkesmarkt. Ook dit evenement willen wij een nieuw elan geven. Door het Safarkescomité werd reeds een vergadering belegd met de deelnemende verenigingen om de standhouders aan te manen zich zoveel mogelijk aan te kleden in de outfit van de jaren 1900-1945. Tevens werd iedere stand verzocht in zijn activiteit ook een volksspel op te nemen. Wij willen immers te allen prijze vermijden dat de Safarkesmarkt verwordt tot enkel een eet- en drinkfestijn. In dit verband heeft het comité ook gezorgd voor een oude paardjesmolen zodat het jonge volkje kennis kan maken met een kermisattractie uit vervlogen tijden. Onze Heemkring kan gelukkig nog steeds zijn stek 'in het 'Kinderwelzijn' behouden, waar wij den volke 'n frisse dronk maar ook een keuze uit onze jaarboeken en andere uitgaven te koop kunnen aanbieden. Als volksspel hebben wij gedacht aan 'hinkelen', met een prijs voor iedereen die het parcours zonder enige fout aflegt. Echt spannend kan het worden als ook ouderen, gehandicapt door hun grotere voetmaat, maar bevoordeeld door de training in hun jeugd, willen zien wat zij er nog van terecht brengen. Het wordt best gezellig op onze stand.

Met nieuwe lokalen en een vernieuwde bestuursploeg zijn ook nieuwe inzichten opgeborend. Zo willen wij een uitstap inrichten met de Heemkring; iets wat wij elk jaar willen herhalen als er voldoende belangstelling is. Op zaterdag 11 september plannen wij een tocht naar de archeologische opgravingen in Ename en het Archeologisch Museum in Velzeke. Ename rond het jaar 1000, gelegen op de grens tussen het Franse koninkrijk en het Duitse keizerrijk, als een nederzetting rond een versterkte burcht, werd later omgevormd tot benedictijnenabdij. Zij werd verwoest ten tijde van de Franse revolutie in 1794 en in 1982 is men begonnen aan de opgravingen. Een onvermoede schat aan restanten bracht mee dat er nabij de opgravingsite een zeer modern museum werd ingericht waar niet alleen al het moois op een overzichtelijke manier werd tentoongesteld maar ook middels een videosimulatie een exact beeld wordt gegeven van het leven in de abdij. Velzeke, in de tijd van de Romeinen gelegen op het kruispunt van twee heerwegen van grote betekenis, is uitgegroeid tot een van de belangrijkste musea over de Romeinse beschaving in onze streken. De vernieuwingen die de laatste jaren werden opgezet verhogen nog het genot van een bezoek. Verder in dit blad vindt U de nodige gegevens. Het wordt in elk geval een prachtige en leerrijke reis, daarvoor staat gans de bestuursploeg borg en zeker ook

De Kringvoorzitter, Cesar David.

Inhuldiging van onze nieuwe lokalen in 'Godshuis De Mey'

ons ter beschikking gesteld door de OCMW-Raad

OPENINGSTOESPRAAK DOOR DE VOORZITTER

“Toen begon Salomo met de bouw van Jahwe's tempel in Jeruzalem op de berg Moria, 60 el lang en 20 el breed. Koning Salomo offerde tweeëntwintigduizend runderen en honderdtwintigduizend schapen.”

2e Boek Kronieken 3,1 en 7,5.

Onze tempel is ongeveer even lang maar veel smaller en wij offeren geen runderen of schapen maar tweeëntwintigduizend macabeo en honderdtwintigduizend xarello druiven. Dit geeft heel wat minder slameur en staat wat chiquer.

Waarde Genodigden,

Zoals de bouw van de tempel van Salomo voor de Israëlieten een periode inluidde van grote voorspoed en roem, zo hoop ik dat het verwerven van deze tempel voor onze Heemkring een periode mag inluiden van grote vooruitgang en een nieuw elan.

Beseffend dat ons verblijf in de oude jongensschool zijn langste tijd gehad had, waren wij, in overleg met de gemeente, reeds vele maanden op zoek naar een geschikte lokaliteit. Als heemkundigen keken wij smachtend naar de Vierschaar, maar die was geen gemeenteeigendom. De vroegere rijksschool dan, maar het prijskaartje om die weer in orde te krijgen lag aan de hoge kant. Het 'Kinderwelzijn', ideaal gelegen, maar er lag een claim op van de politie, en zolang de aangekondigde politiehervorming niet definitief geregeld is komt daar niets van in.

Voor ik begin februari naar Zuid-Afrika vertrok was er licht in het kapelleken en bij mijn terugkomst hingen de sleutels te blinken. Méér dan een heemkring ooit kon verwachten, een ganse vleugel van het 'Godshuis De Mey', een site bezwangerd van heemkunde en plaatselijke geschiedenis. In 1864 werd de grond waarop wij nu staan immers door de sociaalvoelende en gefortuneerde dorpsnotabelen Johannes en Francisca De Mey aan de gemeente geschonken met de opdracht er een liefdadigheidsgesticht op te richten om daarin armen op te nemen. Wij kunnen er als Heemkundige Kring dus in volle gemoedsrust bezit van nemen want de Kring is behoeftig. Met ons veel te mooie uitgaven voor een veel te karig

lidgeld kunnen wij immers jaarlijks amper de eindjes aan mekaar knopen. Oud zijn wij ook, vermits het overgrote deel van het bestuur bestaat uit gepensioneerden.

Toen ik met een delegatie van het bestuur voor de eerste maal onze nieuwe lokalen bezocht, sprong mijn hart op van vreugde. Waterleiding, sanitair..., mooi, luchtig, proper en ruimte zat, een luxe die wij voorheen nooit hadden gekend. Op zijn Wabeeks gezegd, “nen droom in 'n ingels bedde”. Het is dan ook met welgemeende dank dat ik namens de Heemkundige Kring mijn vreugde en waardering uit voor de snelle en efficiënte manier waarop de heer Burgemeester en zijn Schepencollege, zowel als de volledige Raad van Bestuur van het OCMW, in hun gezamenlijke bezorgdheid over het behoud van het plaatselijk erfgoed, deze lokalen hebben bestemd voor de Heemkring. Wij beloven er onze beste zorgen aan te besteden en de archieven en kleinodiën met de grootste zorg te omringen.

Laat mij toe bij deze gelegenheid even uit te weiden over het reilen en zeilen van onze Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke'. Volgens de laatste tellingen hebben wij op heden 799 betalende leden, die op geregelde tijdstippen een ledenblad en een lijvig jaarboek in de bus vinden. Zowat half Wachtebeke moet dus lid zijn, benevens vele gewezen dorpsgenoten die in de loop der tijden uitgeweken zijn naar alle windstreken en via onze tijdschriften enige binding houden met hun 'roots'. Het bestuur dan, een voorzitter natuurlijk maar daar is weinig over te zeggen want die zit alleen maar voor. Dan hebben wij Wies Creve, op 10 december 1967 een der medestichters van de Heemkundige Kring onder leiding van Maurits Van Heirsele. Met de moed der wanhoop heeft hij zich op de onoverzienbare berg boeken, papieren en documenten gestort en in vrij korte tijd is hij erin geslaagd alles ordentelijk te ordenen, zodat wij thans een overzichtelijk geheel hebben van alle geschriften in ons bezit. De uitslag van zijn noeste arbeid is te bewonderen ins ons documentatiecentrum. Alleen moet nog alles op computer gezet worden maar daarvoor hebben onze twee jongste bestuursleden, Luc De Maesschalck en Eddy Van Acker, zich garant gesteld. Jeugd en Computers, twee grootheden gelijk aan eenzelfde derde. Na het ontslag van Paul Hesters is Wies, samen met het

redactiecomité, er bovendien in geslaagd op min dan geen tijd een ledenblad van 20 bladzijden in nieuwe opmaak klaar te stomen. Periodiek die inmiddels reeds bij alle leden is thuisbesteld; een prestatie om U tegen te zeggen. Als secretaris-penningmeester mogen wij ons verheugen in een man als Guy Trangez. Secuur als niet een. the right man on the right place, met hem loopt alles in rechte banen. Wij hebben ook nog vrouwelijke loten in ons bestuur, Yvonneken van Hubert. Yvonne De Maesschalck-De Coene dus. Samen met Wies is zij druk bezig met de samenstelling van het komend jaarboek dat o.a. handelt over 20 jaar Safarkesmarkt. Rest dan nog Hilaïr Van Rompu, een trouwe kracht, jeugdschrijfster Lucrèce L'Ecluse en last but not least, Guy Hoebeke die na jaren afwezigheid terug ons bestuur is komen vervoe-gen in opvolging van zijn zoon Tom.

Laten wij tot slot nog even symbolisch verwijlen bij de lokalen. Op de tweede verdieping hebben wij een immense zolder, momenteel nog de grote leegte waarvoor wij in de toekomst nog wel een zinnige bestemming zullen weten te bedenken. Gelijkvloers, achteraan in de gang, hebben wij een kantoortje, waar wij onze administratie kwijt kunnen en waar wij onze kostbaarste bezittingen zorgvuldig achter slot en grendel kunnen bewaren. Vervolgens ons documentatiecentrum waarin, dank zij de klasseeerrekken van de bibliotheek, kasten uit de lagere meisjesschool en een grote houten kast, gesopt uit de nalatenschap van de familie Madou, eigenaars van het Zwartsekkot van vroeger, onze uitgaven en deze van de andere Heemkringen uit de provincie keurig een plaatsje hebben gevonden naast de vele andere boeken en docu-

menten die de Heemkring rijk is. Een aparte afdeling zijn de dubbels van vroegere uitgaven die nog steeds te koop zijn.

Vervolgens hebben wij ons heemmuseum waar tal van attributen en werktuigen uit het verleden ordelijk worden opgesteld met vermelding van naam en gebruiksreden, eens het volledig klaar zal zijn. Men kan er wegdromen over de goede oude tijd. Te vermelden ook nog, een keurig sanitair.

Tenslotte nog 'Den Dhust', een naam waar de heemkunde zo van afstroomt. Toponiem vooreerst, als de eenzame kale landstreek tussen de Langeledevaart en de Melkerijstraat waar de mensen van Langelede en Sluis noodgedwongen door moesten als zij in het dorp iets te kondelen hadden. Vooral bij winterse avonden was de schrik vaak niet veraf. Met de gladde macadam en de snelle auto's van nu is van al deze romantiek nog weinig overgebleven. 'Dhust' tenslotte, Wachtebeeks voor 'dorst'. Dorst naar kennis voor al wat de geschiedenis van Wachtebeke en het Heem te bieden heeft; dorst die geleest kan worden bij een bezoek aan het documentatiecentrum. Dorst naar kennismaking met de vele werktuigen en attributen van onze voorouders, waarvoor ons museum uitkomst biedt. Echten 'dhust' tenslotte die kan geleest worden in ons praatcafé 'Den Dhust', elke eerste zondag van de maand van 10 tot 12 uur, en die ik thans plechtig wens te openen met het volschenken van een glas parelende Cava voor onze grote mecenassen, hier aanwezig in de persoon van OCMW-voorzitter Marc Roets en secretaris Hubert Van Kerckhove.

**DE HEEMKUNDIGE KRING "OUD WACHTEBEKE" GAAT OP REIS
voor het eerst sinds jaren
OP ZATERDAG 11 SEPTEMBER 1999**

*** Programma :**

- 9 u. : Vertrek aan "Den Dhust", Godshuisstraat 13.
- 10 u. : Bezoek aan de opgravingen Abdij en het museum te Ename.
- rond 12.30 u. : Gezamenlijk middagmaal.
- 14.30 u. : Bezoek archeologisch museum te Velzeke.
- rond 18 u. : Terug thuis.

*** Deelname in de kosten :** 900 fr. per persoon. Daarin zijn begrepen : de autobustrip, de toegang tot de twee sites, het middagmaal (met inbegrip van een drankconsumptie).

*** Inschrijven vóór 27 juni 1999 door storting op rekening nr. 448-2594321-57 van Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke".**

U kunt zich ook wenden tot één der bestuursleden, die U vindt op de achterkant van de voorpagina van dit tijdschrift.

- HET WORDT EEN DAG OM NIET TE MISSEN ! -

NIEUWS VAN DE REDACTIE

- * Een leerling is nog geen meester... Dat hebben de nieuwe redactieleden moeten ondervinden bij onze eerste uitgave van onze 26ste jaargang 1999. Hoewel op de frontpagina - op de kaft dus - duidelijk te zien is op de foto dat het rustoord wel degelijk "DE Mey" heet, hoewel wij dat op de verso van die frontpagina ook correct lieten afdrukken, hadden wij bij de correctie toch niet gemerkt dat bij het onderschrift wel een zeer spijtige blunder werd begaan. Bovendien hadden wij niet gelet op de paar regels die wij inderhaast nog onderaan bladzijde 12 plaatsten : van een "docuLentatiecentrum" heeft waarschijnlijk niemand al gehoord ! Wij slaan nederig op de borst en beloven beterschap...
- * Voor de leden die er nog zouden aan twijfelen : elke eerste zondag van de maand is ons praatcafé "Den Dhust" open van 10 tot 12 uur. De ingang bevindt zich op de linker zijgevel van het oude rustoord, dus aan de kant van de Reepstraat. Kom gerust eens langs, je wordt met open armen verwelkomd.
- * We zegden het hierboven al : iedereen begaat wel eens fouten. Het zou dus kunnen dat een of ander ledenadres ons ontsnapt is bij het opstellen van onze nieuwe ledenlijst. Indien je iemand zou kennen die klaagt dat hij zijn tijdschrift niet ontvangt, dan zou een seintje aan een van onze bestuursleden in dank aanvaard worden. Het zal wel niet nodig zijn hierbij te vertellen dat ook de aanbrengh van nieuwe leden zeer gewaardeerd wordt !
- * Dit is des te meer van belang omdat we hopen binnen enkele weken ons jaarboek aan de man/vrouw te kunnen brengen. Het jaarlijks lidgeld bedraagt 350 frank. Even vertellen wat onze leden daarvoor krijgen : eerst en vooral reeds het jaarboek zelf. Iedereen die soms al eens een boek in de gevestigde boekhandel koopt, vraagt zich al af hoe we dit aan dit prijsje voor mekaar krijgen. Maar daar bovenop ontvangen onze leden nog ten minste driemaal per jaar een tijdschrift zoals dit dat je nu in handen hebt. Zeg nu zelf...
- * Nog even dit : de redactie gaat niet akkoord met de voorzitter, wanneer die in zijn openingsspeech van 4 april j.l. beweert dat hij niets anders doet dan 'voorzitten'. Het tegendeel is bewezen bij de inrichting van ons nieuw lokaal, waar hij eerder klusjesman heeft gespeeld (en zonder dit soort mensen is het leven ondraaglijk). Bovendien is hij de man geweest die het meeste "over-en-weer-geloop" heeft gepresteerd bij de voorbereidingen met het oog op onze trip van zaterdag 11 september a.s. Laat zeker niet na hierover het kaderartikeltje te lezen, verder in in dit blad.

De Redactie.

DE REDACTIE IS OP ZOEK...

Bij het rangschikken van onze eigen verzamelingen in ons nieuw lokaal doen wij de ontdekking dat er hier en daar nummers van onze eigen uitgaven ontbreken.

Tot vandaag zijn wij al op zoek naar:

- Onze uitgave uit 1972: "Het Ontstaan van Wachtebeke" door Louis Vanblaere en Yolande Ledent;
- het nummer 2 van de 2de jaargang van ons driemaandelijks tijdschrift.
- het nummer 6 van de 6de jaargang van ons driemaandelijks tijdschrift.

Iemand die ons uit zijn eigen verzameling deze nummers zou afstaan blijven wij zeer dankbaar. De schenker wordt vermeld in het register der donateurs.

Vooraf in de eerste jaren van ons bestaan werd aan het bijhouden van onze eigen uitgaven niet genoeg aandacht besteed. Jaarboeken en driemaandelijkse tijdschriften van vóór 1980 die ergens opduiken en voor de rest maar wat liggen te slingeren, worden in dank aanvaard bij de bestuursleden.

60 JAAR GELEDEN...

1ste LEERJAAR IN 1939 - GEMEENTESCHOOL RECHTSTRO

- Links zien we de onderwijzeres, mejuffrouw Marie Scheire.
- **Vooraan, van links naar rechts :**
Lucien De Clercq (†), Paul Scheire, Hugo Dewaele, Omer Van de Steene.
- **Tweede rij :**
Richard Criel, Jozef Tacq, Antoine Staelens, Lucien Descamps, Georges Swartelé, Jeroom Steel, Jean Bracke, Guido Marquenie (†).
- **Derde rij :**
Valère Criel, Julien Van de Voorde, Richard Staelens, Gerard Van Poucke (†), Roger Beresole, Marcel Verplancke, Jean Audenaerde (†), Julien De Caluwé, Gilbert De Smet (†).
- **Laatste rij :**
Urbain Seyssens, Roger Van Bambost, Gaston Verswalm, Julien L'Ecluse, André Dieleman, Gilbert De Witte, Roger Van de Voorde (†), Henri Willems.

* Deze foto werd ons ter beschikking gesteld door ons medelid André Dieleman. Dit is toch wel een prachtig souvenir ! Wie bezorgt ons nog dergelijke groepsfoto's?

Volgend verhaal speelde zich af toen ik het tweede jaar middelbaar volgde in Sint-Laurens te Zelzate. Klastitularis en leraar Nederlands van Vijf A - we telden toen nog van achter naar voor: we begonnen in de zesde en eindigden in de eerste - was broeder Eustachius. Dat moet dus in '56 geweest zijn, hooguit in '57, de juiste maand herinner ik mij niet meer.

In elk geval, het was de jaarlijkse ABN-week, de week van het Algemeen Beschaafd Nederlands. Dat bestaat nu niet meer - die week bedoel ik -, naar verluidt zijn we al beschaafd genoeg. Of misschien is deze actie afgeschaft omdat niet altijd alles naar wens verliep, zoals verder zal blijken. Maar toen was dat duidelijk nog nodig. Immers, Vlaanderen - laten we het daar bij houden, gezien het onderwerp - was vrijwel hersteld van de Tweede Wereldoorlog, de economie bloeide, Achille Van Acker had zijn kolenslag zo goed als gewonnen, de mensen kregen het beter. Kortom, Vlaanderen werd opgestuwd in de vaart der volkeren zoals dat ooit romantisch uitgedrukt werd. En de voorbereidingen voor Expo '58 waren aan gang, waarop we dat de ganse wereld eens zouden tonen. Althans, zo werd het decennia later beschreven. In de vijftiger jaren wist vrijwel niemand dat, zeker niet de dertienjarige snotneuzen die we toen nog waren. Gelukkig hadden we ook nog Grote Leiders, die wel oog hadden voor die dingen en die vonden dat er aan Vlaanderen toch nog iets ontbrak. Al die dialecten, ziet ge. Die ontbraken niet, wel te verstaan, maar die waren er teveel aan. Wat wij hier spraken was Alles Behalve Nederlands, wat we tekort hadden was het Algemeen Beschaafd Nederlands, "spreken op de letter" zoals onze ouders het noemden. Een taal die wij wel hoorden op de radio, die ook iedereen verstond, maar die vrijwel niemand sprak. En daar moest verandering in komen. En dus werd er propaganda gevoerd.

Helaas, bij Jan met de Pet en Piet met de Hoed had dit maar weinig effect. Wilde men resultaat dan moest men aan de bron beginnen, zoveel was duidelijk. En dat waren wij dus, onschuldige jongelingen uit de humaniora. Niet dat wij daarop zaten te wachten, we voelden ons uitstekend op ons gemak bij de bestaande situatie. In de lagere school hadden wij daar trouwens nooit van ABN gehoord. En zoals het goede Vlamingen betaamt waren wij perfect meertalig: zonder problemen verstonden wij Zelzaats, Asseneeds, Winkels, enzovoort. En "Wabbeeks", natuurlijk. Zelfs Hollands was ons niet vreemd, want zo een allochtoon hadden we ook in de klas. Onze Wachtebeekse "aa" was trouwens in de ganse streek beroemd. Maar, zoals gezegd, onze leiders vonden dat het anders moest en via hun afgevaardigden - in

ons geval: de leraren Nederlands - werd ons dat duidelijk gemaakt. Men gooide er zelfs de grote middelen tegenaan: zo werd er meer dan eens een ABN-film geproduceerd, waarin doorgaans de klemtoon werd gelegd op een of ander aspect van de uitspraak. Wat dan verpakt was in een of ander mooi verhaaltje. Zo herinner ik mij dat er op een keer beelden waren opgenomen in het Borgerhoutse Boelaerpark, dat ik goed kende, omdat in een aanpalende straat een oom en tante woonden waar ik reeds meerdere keren een deel van het zomerverlof had doorgebracht. Als ik mij goed herinner speelde het verhaal zich af tijdens de Franse bezetting. Verder hadden de films maar weinig hoogstaande kwaliteiten. De would-be acteurs deden hun best, maar daar bleef het wel bij. In de annalen van de filmgeschiedenis is vermoedelijk maar weinig van deze werken terug te vinden.

Nogmaals helaas, ook bij ons brak het ABN maar moeizaam door, alle redevoeringen en films ten spijt. In de klas, ja, dat wel, omdat het van moeten was. Maar op de speelplaats? Vergeet het maar. Dat ABN lag ons niet, daar voelden we ons allen ongemakkelijk bij, beschaamd zelfs. Dat kon zo niet blijven, daar moesten maatregelen van komen. En zo komen we aan het fameuze jaar '56/'57. Wie er de uitvinder van was weet ik niet, maar dat jaar werd het fameuze ABN-blokje ingevoerd. Het was niet meer dan een houten kubusje, met ribben van een paar centimeter, met op de zijkanten geschreven: "ABN" en "1 F". Dat laatste moest het hem doen. Van die blokjes werden er enkele in circulatie gebracht op de speelplaats, door een aangeduide vrijwilliger, één per klas. Wie door de bezitter ervan betrappt werd op dialect spreken mocht het in ontvangst nemen. Waarna hij het kon trachten door te spelen na een ander slachtoffer. En wie het 's avonds, bij het laatste lesuur, nog in zijn bezit had mocht 1 frank boete betalen. Waarbij men moet bedenken dat medio de vijftiger jaren een frank nog meer waard was dan nu. Ja wadde vènt, dat was nu ne keer andere koeke ziene! Over de opvoedkundige waarde van het systeem gaan we het niet hebben: we leefden nog in het tijdperk van de discipline, wie niet horen wil moest voelen. En een frank betalen.

Wie zo een blokje in zijn bezit kreeg werd gemeden als de pest. Of toch ongeveer. Want niemand was er gerust in dat zijn uitspraak de ultieme beoordeling zou doorstaan, zeker niet indien deze gegeven werd door iemand die per se zijn bezit kwijt wilde. En niemand was bereid thuis te vertellen dat hij een frank had moeten betalen. Want in die tijd kregen de leerkrachten nog gelijk van de ouders. Het onvermijdelijke kon niet uitblijven: op een mooie dag van die fameuze week werd ook ondergete-

kende gezegend met het beruchte blokje. Niet erg, kandidaat blokkers genoeg: ik geraakte het nog kwijt, kreeg het nog een keer die dag en gaf het weer door.

's Namiddags, het laatste lesuur. Broeder Eustachius keek de klas rond: "Wie heeft het blokje?" Ach ja, ik was het mijne gelukkig weer kwijt. Dat bleek echter bij al mijn klasgenoten ook het geval te zijn: het blokje kwam niet boven. Dat kon dus niet.

- Waar is dat blokje? Iedereen voelen in zijn zakken! Wat we deden. Linker broekzak, rechter broekzak, maar geen blokje. Bij mij toch niet.
- Dat kan niet, hier liegt iemand. Willy, ik heb er u mee gezien. Waar is het gebleven?
- Maar broeder, ik heb het aan Roger gegeven.
- En, Roger? Roger had het ook niet, die had het aan Lucien gegeven. Dat kon ik niet ontkennen.
- Maar ik heb het daarna aan Wilfried gegeven! En van Wilfried zou het bij Willy gekomen zijn, die er dus Roger mee gezegend had. En zo bleven we met vier in een rondje draaien, tot de broeder er bijna een punthoofd van kreeg.
- Voel alle vier nog eens goed in uw zakken! Daar was ik gerust in, dat was al gebeurd. Linker broekzak, rechter... broekzak... verdomme..., onder mijn zakdoek... voelde ik daar geen scherpe hoek... het blokje! Maar dat was het! Het zat wel degelijk nog in mijn zak! Had ik mij dan zo vergist? Ik had het de laatste maal toch terug doorgegeven? Klaarblijkelijk niet. Welke kleur ik kreeg weet ik niet meer, het zal of wel rood of wel wit geweest zijn. Na al die ontkenningen kon ik nu toch niet meer met dat ding voor de dag komen! Niet van die frank, maar wat zouden ze denken? Ik zweeg, en de broeder gaf verder onderzoek op. Het blokje werd als vermist opgegeven.

Maar ik zat ermee, en ik moest van dat ding af. Op de speelplaats kon ik er natuurlijk niet mee voor de dag komen. Blokje mee naar huis dus. Thuis gezwezen in alle talen over mijn avontuur, want de reactie was niet voorspelbaar. Of mijn ouders veel medeleven zouden betoond hebben viel te betwijfelen. Zie eens dat ze mij verplichtten het blokje 's anderendaags toch af te geven! En die frank afhielden van mijn zakgeld! Dat risico kon ik niet lopen.

's Anderendaags, zoals gewoonte, met de fiets naar school. De Wachtebeekse bossen waar ik doorheen moest boden een oplossing. "Steeffen Sette" gepasseerd, haalde ik het blokje uit mijn zak. Uitkijken was de boodschap, getuigen waren niet gewenst. Voor mij was niemand. Eens achterom gekeken, eveneens niemand. Met een grote zwier werd het onding in het bos gekeild, ongeveer ter hoogte van de spoorwegovergang, waar de sparren toen nog niet hoog stonden maar wel dicht op elkaar. En als het blokje niet gerot is ligt het daar nu nog.

En dat is het einde van mijn verhaal. Niet van het Algemeen Beschaafd Nederlands. Alhoewel. Onlangs las ik dat het waarschijnlijk op zijn laatste benen loopt. Het is nu geen kwestie meer van Beschaafd, maar van Algemeen. Naar verluidt is men nu in Nederland, na de Polderpop en het Poldermodel, aan het Poldernederlands toe, dat zich kenmerkt door klankverschuivingen. Vooral succesrijke Nederlanders zouden er gebruik van maken. En er wordt aan toegevoegd dat er weinig kans is dat het in Vlaanderen doorbreekt. Of het een wat met het andere te maken heeft is er niet bij vermeld.

't Zal je Polderland maar wezen.

Luc. De Maesschalck

HET GAAT GOED...

Het gaat goed met onze rubriek "Opsporing verzocht".

Als reactie op de foto die op blz. 20 van ons tijdschrift nr. 1 - 26e jaargang verscheen, wist men aan ons bestuurslid Luc De Maesschalck te melden dat de foto in 1911 genomen werd ongeveer op de plaats waar nu de apotheek gevestigd is. De man met fiets en mand zou Jan Van Acker zijn, toen 40 jaar oud. Wij hopen dat onze lezers in de toekomst even alert blijven!

NOG IETS OVER IJZERERTS TE WACHTEBEKE

In ons vorig tijdschrift "Oud Wachtebeke" verscheen een artikel van de hand van Julien Hillewaert betreffende een kortstondige ontginning van ijzererts te Wachtebeke. Het ging over 'graafwerken' - we kunnen moeilijk van een mijn spreken - gedurende de jaren 1925-1926. Ontdekker van het ijzererts zou landbouwer Alfons Van Hoecke geweest zijn. We mogen echter vrij zeker aannemen dat het erts niet rond 1925 werd ontdekt, althans toch niet voor de eerste keer. De vondst van Van Hoecke was waarschijnlijk een herontdekking, zoals uit het volgende verhaal blijkt.

In het jaar 1950 hadden mijn ouders een nieuwe woning gebouwd, op dezelfde eigendom als de oude, gelegen op de Walderdonk. Eind '50 werd ze betrokken, tot grote opluchting van mijn moeder. Het 'oude' huis was immers wel zeer oud. Het telde enkel twee plaatsen op het gelijkvloers, namelijk een woonplaats en een slaapkamer, een zolder erboven - waarvan de trap in de woonkamer stond - en een half-ondergrondse kelder. Op het ogenblik van de verhuis stonden er reeds 7 stutten onder de gordingen en de nok van het dak. Ik herinner het mij nog goed: ik heb ze geteld. Mijn moeder vertelde me dat ze altijd gevreesd had dat het dak nog eens in haar bed zou vallen. Blijkbaar was mijn vader daar heel wat geruster in, want hij richtte in de vroegere woonplaats nog varkensstallen in en de gewezen slaapkamer werd omgebouwd tot berging. De kelder werd afgebroken. Misschien speelde enige nostalgie wel een rol: hij was, als jongste van een gezin van zeven, als enige op dat hof geboren: zijn oudere broers en zussen waren geboren in de Groenstraat. Dat moet een leuke bedoening geweest zijn op die zolder, waar men langs de kieren tussen de pannen de sterren kon tellen en er 's winters de jacht-sneeuw in zijn bed kreeg. Maar zo waren er in die tijd nog wel meer huizen te vinden.

Maar wat heeft dit alles met ijzererts te maken? Wel,

rond 1960, toen ook de zoldering reeds gestut moest worden, werd het huis tenslotte afgebroken. Nee, er werden geen verborgen schatten gevonden, zelfs geen kleintje. Toen de muren werden afgebroken bleken er nauwelijks fundamenteen onder te zitten. Wat los steengruis, ja, en - u raadt het - grote blokken ijzererts. Geen al te grote verrassing voor mijn vader, die mij wist te vertellen dat er 'vroeger' zo veel van die blokken waren opgegraven op de Ramonshoek. Gezien het artikel van de heer Hillewaert had hij het bij het juiste eind. Eén van de eivormige blokken heeft nog lange tijd op ons hof gelegen. Het was een blok van enkele tientallen kilogram, maar, als ik het vergelijk met het ijzererts dat op Sidmar opgeslagen is, van zeer bedenkelijke kwaliteit: vermoedelijk meer zand dan ijzer. Wat een mogelijke verklaring is voor het feit dat het in de jaren twintig opgegraven erts nooit in de hoogovens is terecht gekomen. Genoemd blok is waarschijnlijk verdwenen in later gegraven fundamenteen. Maar dan tussen de steengruisbeton, wel te verstaan.

Hoe oud het huis was bij de afbraak is moeilijk te schatten. Tille Delsaert, een buurvrouw, beweerde dat ze het huis altijd zo oud gekend had als het er stond. Tille stierf in 1962, ze was 94 jaar. Met zijn houtenkruisramen en licht gebogen deuopening ging het huis zeker terug tot in de achttiende eeuw, misschien nog verder. Het feit bewijst in elk geval dat een paar eeuwen terug reeds ijzererts te Wachtebeke moet gevonden zijn. Het is immers moeilijk aan te nemen dat het van een andere gemeente kwam. Het is ook twijfelachtig of het enkel voor dat ene huis gebruikt werd en of het geen andere toepassingen kende.

Is nog iemand op de hoogte van andere vondsten?

Luc. De Maesschalck.

De lezer(es) zal zich misschien afvragen : wat heeft onze Heemkundige Kring daarmee te maken? En wat heeft Wachtebeke daar in te zien?

Dat wil ik u toch even kort uit de doeken doen.

Iedereen weet nu stilaan wel dat het dit jaar precies honderd jaar geleden is dat de beroemde dichter Guido Gezelle overleed (27 november 1899). Hoewel sommigen blijven sputteren over zijn intrinsieke waarde als dichter, blijft hij voor de meesten 'een van de grote figuren van de moderne lyriek' (Prof. Dr. R.F. Lissens). Redenen te over dus om bij deze honderdste verjaardag van zijn overlijden een 'Gezellejaar' uit te roepen.

De VRT heeft deze gelegenheid aangegrepen om in de reeks 'Journaal van de Eeuw' die elke dag op de actuele nieuwsgaring volgt, ook even terug te grijpen naar wat te Brugge gebeurde op 4 mei 1930. Toen werd daar, in aanwezigheid van koning Albert I en van koningin Elisabeth, de honderdste verjaardag van de geboorte van Guido Gezelle herdacht (1 mei 1830). Op die dag ontulde de koning het standbeeld van de dichter, dat er nu nog altijd in al zijn glorie staat. Op de beelden van toen, die de televisie ons op 4 mei laatstleden liet zien, verscheen heel duidelijk, over de volle breedte van het scherm, 'onze' Jules Persyn. Wij drukken deze foto, identiek aan het TV-beeld, bij dit artikeltje af.

Waarom, zullen sommigen vragen, namen de fotografen van toen Dr. Jules Persyn zo nadrukkelijk in beeld? Het antwoord is eenvoudig : het was Persyn die bij het nieuwe standbeeld van Gezelle de feestrede hield, namens de 'Koninklijke Vlaamsche Academie'.

Nu ons jaarboek, dat straks van de pers rolt, voor een groot deel aan Persyn zal gewijd zijn, acht ik in dit Gezellejaar de tijd gekomen om de oorspronkelijke tekst van deze rede te publiceren. Toch nog even dit : wij

nemen hier de spelling over zoals ze toen gebruikt werd.

Wies Creve
5 mei 1999

* * *

FEESTREDE BIJ HET STANDBEELD VAN GUIDO GEZELLE

namens de Koninklijke Vlaamsche Academie.

Majesteiten, Prinselijke Hoogheden, Doorluchtige Hoogwaardigheden van Kerk en Staat, Hooggeborenen uit den vreemde, grooten en kleinen, zonen en dochters uit alle Dietsche landen van Europa en Afrika, allen, zooveel tienduizenden als we hier zijn, en zooveel honderdduizenden als op dit oogenblik staren en luisteren naar wat hier aan 't gebeuren is.

Wij allen, volk van Guido Gezelle, onderdanen van koning Genie,

het is dan voor dezen stille, die zich steeds verborg, de dag der onthulling en der openbaring in den blijvenden roem van brons en graniet.

En ik vraag mij af wat voor zin het heeft, hier mijn opdracht te komen vervullen, en U toe te spreken namens een Academie, hoe Vlaamsch en hoe Koninklijk ook, in woorden, gewogen naar officieel behooren, te komen stamelen te midden van dit koor, dat de stemmen der harten losliet in een harmonie, die de hulde der eeuwigheid orchestreert in het maatgezag van den tijd.

Toch heeft het Academische woord, dat zuinig moet wezen en kort, ook hier wel eenigen zin, want altijd heeft de geschiedenis, ook de nuchterste, haar wetenschappelijk recht.

Van den dag van haar stichting tot den dag van zijn dood, dus veertien jaar lang, was Guido Gezelle lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie, het eenige officieele lichaam waartoe hij behoorde. Hij was werkend lid, en hij werkte. Hij woonde stipt de maandelijksche vergaderingen bij; en, al waagde hij zich nooit aan een lezing, hij bewerkte toch de Academische uitgave van Hennen van Merchtenen's Cronicke van Brabant, hij schreef voor het Academie-Jaarboek van 1891 de levenschets van den Fransch-Vlaming Ignaas H.J.L. de Coussemaker, hij maakte verslagen betreffende Middeleeuwsche taal-

en letterkunde, nota's over oud-Germaansche taal-aangelegenheden, over Gotisch, Oud-Friesch, Oud-Saksisch, Oud-Hoogduitsch; over Bastaardwoorden; - al is 't waar dat, voor de keeren dat hij verslag had uit te brengen zonder eerste verslaggever te zijn, hij zich weleens beperkte tot het enkele woord: "Insgelijks".

Maar Gezelle kwam naar de Academie ook om de gezelligheid die hijzelf er wekte bij degenen, die hij, na jaren omgang van dichterbij, leerde kennen en zijn vrienden voelde te zijn. Deze vrienden, evenmin als zoovele andere buiten de Academie, wisten hoe groot hun vriend was, en beseften al weinig van den luister die zijn lidmaatschap over de inrichting bracht. Gezelle deed altijd als huns gelijke - en sommige leden - de stakkerds! - voelden zich zijn gelijken, en - laten we fluisteren - zijn meerderen zelfs: immers tienmaal meer gedecoreerd dan hij, tienmaal slimmer in hun doen en laten, tienmaal vlotter oreerend en babbelend, rijm of onrijm, in een taal, die geen onnoozel West-Vlaamsch was, maar naar decreten op zijn Nolet's, algemeen beschaafd Nederlandsch. (*)

En wat Gezelle zijnerzijds dacht bij 't schuimend gebruik van Hiel's verzenkatarakten, die telkens weer de Academie overstroonden, heeft hij nooit gezegd, of althans nooit verkondigd.

Er is hier geen sprake van "duisternissen"; maar deze Academische wijsheid viel toch het evangelische lot ten deel, dat ze het licht al evenmin begreep als degenen die wel degelijk in de duisternissen zaten. En zalig zijn te prijzen twee Academieleden; Claeys en de Flou, die, toen "Tijdkrans" niet werd bekroond, Gezelle toch dorsten heeten onzen besten dichter. Zalig nog te prijzen een derde, toen nog geen Academie-lid, L. Scharpé, Westvlaming als Gezelle, die de poëzie van den Meester reeds aanvoelde als kind, en die van zoodra hij stem kreeg en de pen kon voeren, Gezelle prees, hij de allereerste, als den prins der huidige Nederlandsche poëzie.

Schier algemeen onder Gezelle's medeleden ter Academie was 't gevoelen dat hun eerwaarde kollega hooger stond als talenkenner en taalkundige dan als dichter. Had hij ook niet een verzameling van duizenden taalkundige aantekeningen aan de Taalkamer in bruikleen geschonken?

Gezelle stierf, en toen - plots - werd men ook in de Academie gewaar wat de kunst aan hem verloor. En weer was het pastoor Claeys, die hier bij zijn begrafenis, de Academische lijkrede uitsprak; maar nog beter verwoordde hij wat hij voelde voor "Gezelle, de mensch en priester, de leider en dichter", in het mooie vers, dat hij even daarna in 't Gezelle-nr van Dietsche Warande als

uit een Belfort liet beieren:

Gansch 't schoone Vlaanderen leefde in hem
 En zong het landlied door zijn stem
 Van zomerweer en lentepracht,
 Van winterstilte en winterpracht,
 Van wilden wind en stormgeweld,
 Van vlasbloem en van tarweveld,
 Van hoeve en stal en melk en room,
 Van berkenroe en eikenboom,
 Van kerselaars en bruiloftsdracht,
 Van hengstenkracht en wagenvracht,
 Van distelbloem en wilgetronk,
 Van 't lindeblad, hoe 't wentelend zonk,
 Van bieënvlijt en grazend vee,
 Van morgenzon en avondbee,
 Van meiboom en van vogelzang,
 Van wierook en van klokkenklank,
 Van visschersschuit en IJslanvaart,
 Van thuiskomst en van eigen haard,
 Van alle leven over 't land,
 Waarmee hij 't jaar in "Rijmsnoer" spant,
 Dat rees ons in den geest, en dank
 En lof beheerschten 't rouwgezang,
 En stemden 't tot een huldegroet.
 En de optocht naar het graf werd hem een zegestoet.

En in dien zegestoet stapte drie jaar na Gezelle's dood ook de heele Academie mee, toen ze, in 1903, bij monde van zes harer leden, waaronder een paar van de meest weerbarstige, aan de Regeering voorstelde, Gezelle's "Rijmsnoer" te bekronen met den vijfjaarlijkschen prijs voor de Vlaamsche Letterkunde, tijdvak 1895-'99.

Sindsdien steeg de fierheid der Academie met het alom groeiend besef, dat Guido Gezelle's grootheid rees boven alles wat onze letterkunde sinds Vondel had gebracht. In de eerste plaats om hun verdiensten als Gezelle-kenners en -verkondigers nam ze onder haar leden op Hugo Verriest, Amaat Joos en Aloïs Walgrave. Een der kielhalers van de Academie destijds, juist uit hoofde van haar onbegrip en haar Gezelle-negeering, August Vermeylen, nam plaats in een harer beste zetels. Gezelle's borstbeeld van Lagae, in marmer nagebeiteld, kwam in de vergaderzaal op de eereplaats prijken. En het heeft zijn werkeijike maar ook zijn symbolische beteekenis, dat onder zooveel Academie-leden, die, in den loop van haar straks vijftig-jarig bestaan, werden bedacht met een of ander gedenkteeken, er eigenlijk maar twee zijn, die in echte en heusche standbeelden werden vereeuwigd: Schaepman en Gezelle.

Allebei priesters, in den gewonen, maar ook in den hoogsten zin, echte gezalfden des Heeren, profeten, leiders, ontvoogders, herscheppers van hun volk.

Maar hoe verschillend werkte 't genie in deze beide groote Nederlanders!

De een, reus naar ziel en lichaam, die geen twijfel kende noch aan zijn kracht noch in zijn wil, die, wekkende heraut, bazuinde almaar door; die, met al de levenskrachten van den Germaanschen strijdersheld steeds vocht en steeds worstelde, zoodat hem alles wapen werd: woord en pen, vers en proza; wetenschap en kunst; wijsbegeerte, staatkunde, geschiedenis; stalen betoog en gloeiende lyriek: de storm, die opjoeg allen, ook de lamsten en de lauwsten, derwijze dat het heerlijkste Hollandsche volksboek nu heet: "Van toen wij vrij werden", en dat dit verhaal van groeiende en zegepralende volkskracht niets anders is dan de uitstraling van dat éene centrale figuur: den Nederlandschen Augustinus in een nieuwe Civitas Dei.

En de andere, de gestandbeelde hier: een zwak en ziekelijk, een onaanzienlijk mensch, stil en schuchter, zoekend naar eenzaamheid, of door omstandigheden ver eenzaamd, het meest en ook het liefst levend buiten de wereld der menschen, zwijgzaam in 't gesproken woord, maar zingend met de stem die vogelen zingen doet, in zijn taal gevend niets dan zichzelf, maar met God in zijn ziel, met Gods Vlaamsche landschap in zijn oogen, en in zijn ooren; niets dan een dichter, maar dan ook dichter heel en al, uitzinderend in Vlaamsche woordmuziek aanbidding en liefde, vreugde en lijden, schaterende humor, snikkende smart, alle verrukkingen van mystiek en extase: een nieuwe Franciscus met een weergaloozen schat van zonneliederen, een nieuwe Paulus ook, opvangend elk gekreun van der gevallen schepping jammerklacht.

En ziet, ook deze heeft zijn volk veroverd, opgetild, herschapen; langzamer jawel, maar even onafwendbaar zeker.

Niet steeds staan onder hun leven de grooten te midden in hun volk. Meestal staan ze boven en buiten hun volk. Maar hebben ze, al dan niet bewust van hun volbrachte zending, hun hoofd neergelegd, is eenmaal hun hart stilgevallen, dan begint de taak van dat volk; en is dat volk wat het zijn moet, dan werkt het aan zijn grooten zichzelf omhoog, zoodat ook zij dan te midden van hun volk komen te staan. En ziedaar, daar staat nu ook Gezelle te midden van zijn Vlaanderen, in de oude hoofdstad van dat Vlaanderen, naar zijn eigen vers eenmaal aan de helden der Gulden Sporen, aan Breydel en de Coninck gewijd:

...Bruggestad, gegroet zijt mij op heden,
Dat ge uwe kinderen eert en vrijmaakt van de dood...
Ge hebt hen in 't levend brons herboren,
Gezet in 't schaduwbeeld van uwen halletoren

En eeuwig vrijgemaakt van tijd- en doodsgeweld!

Hier in Brugge lag het hooger leven van een volk begraven. Hier in Brugge verrijst het nu ook. Zelfs Baedeker zal 't vernemen, en de tallooze scharen van bezoekers, elk jaar gelokt door de historische pracht van deze stad, zullen voortaan ook weten dat hier geboren werd en sterven kwam een dichter, die het "thalita cumi" het "sta op, mijn volk!" heeft gesproken.

Maar enkel wij, wij die steeds blijven luisteren naar zijn stille vers, wij weten hoe dit groote kind met zijn oude rimpelgezicht, door veel beproeving heen, van arme, klagend kranke riet is gegroeid tot een bloem, stralend in haar pracht als de paradijsroos van Dante.

En wij, wij weten en wij onthouden, met welk een angst dit sublieme kind zijn roeping heeft gedragen:

Mijn dichten, die 'k zoo dikwijls her-
kastijd heb, hergekleed,
bedauwend met mijn tranen, en
besproeiend met mijn zweet,
o spreek voor mij, mijn dichten, als
God eens mij reden vraagt,
is 't zake dat gij, krankgeboor-
nen, 't arme leven draagt
tot verder als mijn grafstede, en
niet sterft alear ik sterf:
o 'n weze 't dan om u niet dat
ik daar het leven derf!

Neen, mijn Dichter, geen angst meer! Ze zijn niet gestorven uw verzen, en ze zullen niet sterven! Zij niet, en gij niet. Gij wist het wel, en ge voelt dat het goed was aldus, toen zongt gij, in 't bewustzijn van uw zalige eeuwigheid:

Brandt los, mijn hert, van al dat uw
gevlakte vlucht ontbindt;
brandt los van kot en ketens, nu
De weenende ooge ontblindt;
brandt los, mijn hert, 't is nu, 't is nu
dat de hemelvaart begint!

Daar troont gij in eeuwigheid. En hier staat gij in den tijd, te midden van uw volk. En hier staan wij, u vierend op uw eeuwgetij, wij de kinderen van uw geest, de soldaten van uw erf.

En daar ligt Brugge, uw Brugge, dat op uw bezwering, herleeft, aan het hoofd van zijn volk. En zong daar een dichter een halve eeuw geleden:

't Is bij nacht en maneschijn,

Dat ge Brugge rond moet varen,
 Als de reuzenschimmen waren,
 Als de dwergen slapen zij.

Met de dwergen heeft het uit! Het nieuwe ras zal worden gevoed met het merg van uw vers en van uw geest. De geslachten, ze komen en gaan, door U beziel, en ze trekken op ter heilige wake rondom U, het hart van Vlaanderen, en van den heelen Dietschen stam. En dat vers voortaan, het luidt:

't Is bij dag en zonnlicht,
 Dat ge Brugge moet bezoeken,
 Want de grooten en de kloeken
 Hebben zich weer opgericht!

Brugge, 4 Mei 1930.

* * *

[Deze tekst werd overgenomen uit: Dr. J. Persyn : "Studiën en Lezingen", deel II. - In verband met het teken (*) dat wij bij de naam Nolet plaatsten, voegen wij er voor een beter begrip bij dat deze schrijver van 'Hollandsche' afkomst (Rotterdam 1815) studeerde te Gent en te Leuven en vanaf 1844 in Brussel woonde. Hij stond op cultuurgebied een 'Grootnederlandsche' en zelfs een 'Grootgermaansche' samenwerking voor. Hij viel hevig uit tegen het West-Vlaamse particularisme en dialect, en dus ook tegen het werk van Gezelle. Vandaar de sneer van Persyn in zijn richting.]

OPSPORING VERZOCHT!

Hier komt een leuke foto van levensgenieters uit Sint-Kruis-Winkel. Wie herkent vader, broer of ander familielid? In welk jaar werd dit opgenomen? Help ons bij de identificatie!

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

HUWELIJKEN

van 1 januari tot 30 april 1999

16/01/1999	APPELDOORN Jeroen	°Sittard (NL)	14/08/1974
	x SIEMONS Renate Marinda	°Gent	7/04/1978
22/01/1999	WALTZ Peter	°Gent	23/06/1968
	x VAN DE VYVER Gretel	°Lokeren	23/01/1972
20/02/1999	VAN HIMME Koen	°Zelzate	3/08/1966
	x BUYLE Kristien	°Leuven	30/03/1967
26/02/1999	STERCK Lieven	°Zelzate	5/09/1968
	x VAN ACKER Annick	°Assenede	4/04/1969
13/03/1999	BEAUMONT Peter	°Lokeren	23/11/1973
	x HIMBRECHT Heidi	°Sint-Niklaas	10/07/1979
26/03/1999	MUSSCHE Michel	°Wachtebeke	22/06/1938
	x DE COENE Lea	°Wachtebeke	21/10/1945
2/04/1999	VAN HEULE Edwin	°Sint-Amandsberg	16/04/1972
	x JACOBS Claudine	°Zelzate	16/09/1972
2/04/1999	BEQUET Walter	°Lier	10/05/1951
	x DE GRAEVE Frieda	°Zelzate	19/06/1938
9/04/1999	MARTENS Mario	°Zelzate	9/03/1968
	x NEYT Cindy	°Sint-Amandsberg	10/04/1975

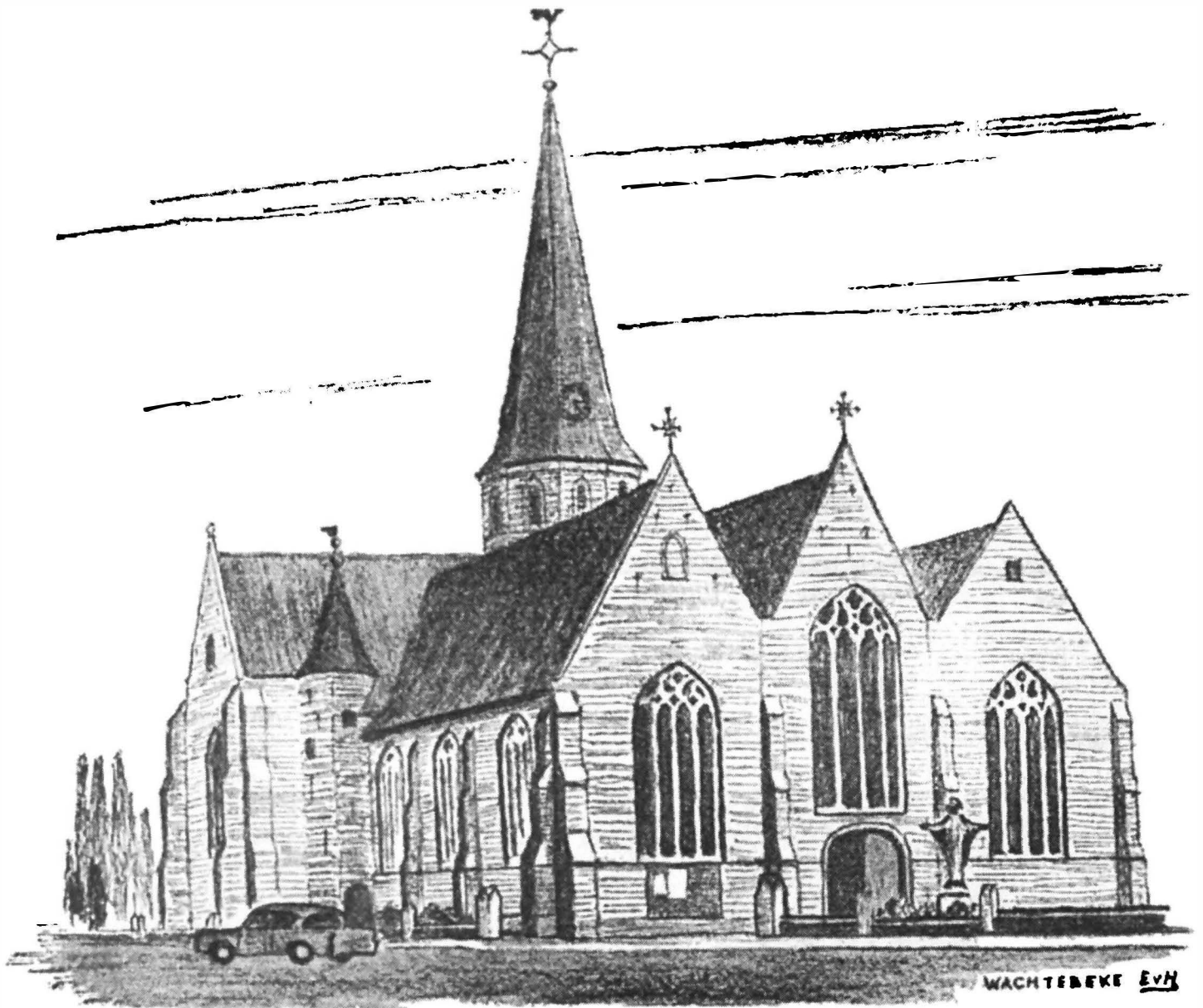
OVERLIJDENS

van 1 januari tot 30 april 1999

DE VOS Bertha	°Zaffelare	21/06/1917
ongetrouwd	†Wachtebeke	4/01/1999
DE MUNCK Jeanne	°Lokeren	27/10/1926
wed. Van Nieuland Omer	†Sint-Gillis-Waas	23/12/1998
(ingeschreven op 6/01/1999)		
WILLE Coleta	°Lokeren	2/02/1910
ongetrouwd	†Lokeren	12/01/1999
DEMARET Georgette	°Zelzate	12/03/1934
ongetrouwd	†Wachtebeke	18/01/1999
APER Petrus	°Eksaarde	1/11/1920
gescheiden	†Wachtebeke	22/01/1999
VAEREWYCK Roger	°Daknam	8/07/1919
echtgenote Vanhauwe Elza	†Gent	17/01/1999
MESKENS Frans	°Sint-Gillis-Denderm.	8/12/1929
echtgenote De Vos Margot	†Gent	2/02/1999
POLS Adrianus	°Antwerpen	21/01/1914
wed. Vande Veire Alphonsina	†Gent	3/02/1999
SNOECK Germana	°Gent	2/11/1912
wed. Schepens Leopoldus	†Wachtebeke	5/02/1999
DE WILDE Bertha	°Zeveneken	14/05/1911
wed. De Roeck Leopold	†Wachtebeke	4/02/1999

SWARTELE Irena	°Wachtebeke	17/04/1921
wed. Reyniers Petrus	†Gent	9/02/1999
TAELMAN Helena	°Philippine (NL)	7/05/1911
wed. Polfliet Joseph	†Gent	9/02/1999
VAN ROMPU Mariette	°Wachtebeke	1/08/1923
wed. Verplancke Prosper	†Zelzate	11/02/1999
VAN HIMME Gaston	°Zelzate	15/08/1919
echtgenote Van Nieuwerburgh M.	†Gent	11/02/1999
CALLAERT Franciscus	°Gent	20/06/1915
echtgenote Lescauwaeet Jeannetta	†Gent	12/02/1999
DE CLERCQ Louise-Marie	°Wachtebeke	26/10/1905
echtgenote De Vos Philemon	†Wachtebeke	18/02/1999
VANDEN ABEELE Albertus	°Gent	22/03/1909
wed. De Wilde Adriana	†Gent	22/02/1999
DE KERPEL Robert	°Eksaarde	16/03/1924
echtgenote Hoffmann Gerda	†Gent	22/02/1999
VANBIERVLIET Irena	°Kortrijk	15/11/1923
gescheiden	†Wachtebeke	28/02/1999
DE CONINCK Achille	°Wachtebeke	9/10/1910
wed. De Clercq Odila	†Wachtebeke	1/03/1999
CLAEYS Henrietta	°Sint-Amandsberg	1/07/1913
wed. De Waele Hector	†Gent	24/02/1999
DEMAREST Rachel	°Jabbeke	1/02/1913
wed. Boey Joseph	†Eeklo	22/02/1999
VERPLANCKE Hilaire	°Wachtebeke	5/06/1931
echtgenote Caeldries Anna	†Gent	10/03/1999
DUERINCK Robbe	°Gent	4/03/1999
	†Gent	18/03/1999
REYNEBEAU André	°Gent	23/12/1947
ongetrouwd	†Wachtebeke	21/03/1999
ROETS Julia	°Wachtebeke	25/04/1926
echtgenote Van Poucke René	†Wachtebeke	23/03/1999
DE MAESSCHALCK Marie	°Zaffelare	12/01/1901
wed. Verbrugge Achilles	†Gent	18/03/1999
VAN GEERTRUYDEN Ivonne	°Moerbeke-Waas	28/05/1933
echtgenote De la Ruelle August	†Wachtebeke	28/03/1999
OPDORP Emiel	°Kalken	7/11/1936
wed. Van Nieuwenhuysse Lidy	†Gent	28/03/1999
BONTE Raphaël	°Wachtebeke	18/09/1930
ongetrouwd	†Wachtebeke	31/03/1999
ROLAND Cecile	°Sint-Kruis-Winkel	13/01/1942
echtgenote Rombaut Freddy	†Gent	5/04/1999
FASSEEL Pharaïde	°Moerbeke-Waas	9/05/1915
wed. Verleije Marcel	†Gent	13/04/1999
CHOCKX Giuseppe	°Desenzano (Italië)	11/07/1946
echtgenote Geirmaert Marie	†Gent	02/04/1999
VAN KERCKHOVE Maria	°Hamme	14/09/1912
wed. De Beule Georges	†Gent	24/04/1999

OPSPORING VERZOCHT !

Vanwege ons trouw en actief medelid Michel Vervaeet kregen wij bovenstaande potloodtekening onder ogen. Zoals iedereen kan zien, stelt zij op een bijna fotografische manier onze parochiekerk van het centrum voor. De artistieke tekenaar signeert op wel zeer bescheiden wijze met EVH. Waarschijnlijk bestaan nog dergelijke schetsen van zijn hand.

Kan iemand ons inlichten ? Wie was, en is, EVH ???

Dank bij voorbaat voor uw reacties !

OPSPORING VERZOCHT !

Foto ons bezorgd door ons medelid dhr. André Dieleman.

Wij weten dat deze foto genomen werd in Wachtebeke, in de maand september 1912.

VRAGEN :

- Wie heeft de originele foto en kan ons helpen?
- Foto genomen in de tuin van??
- Wie zijn de personen die er op figureren?
- Uw vader ? Uw oom ? De burgemeester ? De pastoor?...

HELP ONS !

Het document is te mooi om in de vergeethoek te geraken. Wij trachten ons archief aan te vullen met juiste gegevens. Op hoop van zegen... Dank bij voorbaat voor uw medewerking!

De mechanisering te Wachtebeke in volle opmars...

Weet nog iemand van onze lezers wie de personen op de foto zijn, en rond welke periode die zou opgenomen zijn?

INHOUDSTAFEL:

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Pasen, 4 april 1999	Cesar David	blz. 2
Nieuws van de redactie	De redactie	blz. 4
De redactie is op zoek...		blz. 4
60 jaar geleden		blz. 5
Algemeen beschaafd Nederlands, anno 1957	L. De Maesschalck	blz. 7
Nog iets over ijzerts te Wachtebeke	L. De Maesschalck	blz. 8
1999... Gezellejaar!	Wies Creve	blz. 9
Staat van onze bevolking		blz. 13
Opsporing verzocht!		blz. 14
Opsporing verzocht !		blz. 15

EMKUNDIGE KRING OUD WACHTEBEKE

26ste jaargang 1999 - Nr. 3

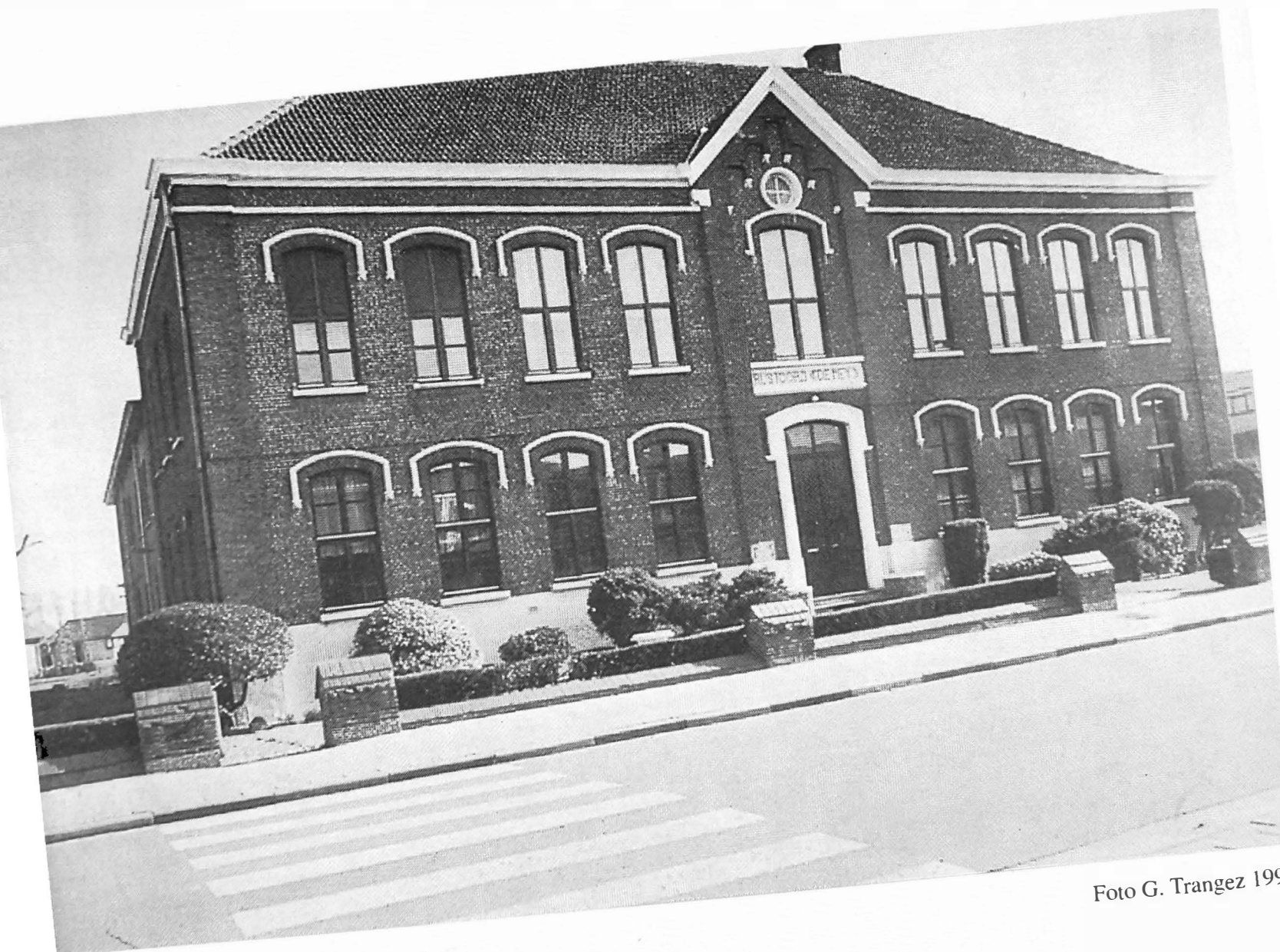

Foto G. Trangez 199

Het Godshuis "De Mey" -1866-1997

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen :

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 38
Guy Trangez (secretaris-schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 345 94 51
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 345 72 27
Luc De Maesschalck (secretaris vanaf 01/01/2000)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 345 07 23
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 345 03 62
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 345 00 38

REDACTIE :

Wies Creve -
(AC)

Luc De Maesschalck -
(LDM)

Guy Hoebeke -
(GH)

Guy Trangez
(GT)

RUILDIENST :

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Waarde lezers,

Deze vernederende situatie heeft het bestuur van de Heemkundige Kring ervaren bij de organisatie van de eerste heemkundige reis sinds vele jaren. In het euforisch idee dat een kleine mededeling in onze "Tijdingen" zou volstaan om een massale respons te garanderen, hadden wij alvast een autobus van 60 personen geclaimd. Toen de inschrijvingen slechts bij mondjesmaat binnenkwamen beseften wij dat wij ons vergaloppeerd hadden. Concurrentie van de seniorenreis naar de Loire en wellicht ook onachtzaamheid van de leden die het bericht over onze reis over het hoofd hadden gezien noopten ons naar andere oplossingen uit te kijken. Aan de prijs wilden wij niet roeren en aan de agenda zeker niet. Uiteindelijk konden wij twee kleine bussen charteren aan zeer voordelige voorwaarden zodat alles nog in de goede plooi kwam.

Met de busjes volgeladen vertrokken wij op zaterdag 11 september met goede moed stipt om 9 uur aan den "Dhust" om iets voor 10 uur in de pittoreske dorpskern van Ename te belanden. Net nog de tijd om even de kerk binnente wippen voor, om stipt 10 uur, de gids ons kwam opzoeken. Het bleek een droom van een dame te zijn: archeoloog en nog zo veel meer, bezeten van haar job, met een enorme kennis data en feiten aan elkaar naaiend. Op dan naar de opgravingsite van de abdij aan de boorden van de Schelde. Beginnend in de 9e eeuw, bij de verdeling van het rijk van Karel de Grote tussen zijn zonen, voerde de gids ons door de geschiedenis. Zo de burcht opgericht in een meander van de Schelde, als grensverdediging tussen het Duits-Ottoonse keizerrijk en het Franse koninkrijk, waarrond het dorp Ename ontstond.

Een eeuw later, en enkele oorlogen verder, de verwoesting van de burcht en de oprichting van de benedictijnenabdij. Van een kleine bescheiden nederzetting in zeventiende eeuw uitgegroeid tot een gigantisch complex, zijn invloed uitoefenend over de wijde omgeving. Met tal van wetenswaardige details wist gids Monique ons het leven van de monniken en de gebruiken in en om het klooster te schilderen. Daarbij liet zij niet na te wijzen op het schrijnend gebrek aan hygiëne zowat 1000 jaar

*"Hij stuurde dienaars uit om allen te roepen
die hij had uitgenodigd
maar zij wilden niet komen"
(Mattheus 22 vers 3)*

geleden; waar nochtans de Romeinen en zelfs de Egyptenaren zoveel eeuwen eerder een verfijnder cultuur hadden.

De zeven eeuwen geschiedenis waren ook af te lezen uit de grondvesten die tot nu toe uitgegraven zijn. Dit tenminste als je Monique bij je hebt die wijst op de nieuwbouw na de verwoesting door de Calvinisten in de 16e eeuw, op de afzonderlijke abtswoning die gebouwd werd nadat de kloosters steeds rijker en omvangrijker werden enz...

Helaas, schone liedjes duren misschien lang maar niet eeuwig want toen kwam de Franse Revolutie. Zoals overal ten lande werden de monniken verjaagd en de abdij gesloopt. De enkele overblijfselen werden in de loop der jaren verder ontmanteld en menige riante burgerwoning in Ename werd gebouwd met stenen en ornamenten van de abdij. Tenslotte werden de grondvesten met aarde bedekt en werd alles omgevormd tot weiland.

Verdwenen, maar niet vergeten was de abdij. Reeds in de oorlog, in 1941 om precies te zijn, waren enkele gedreven wetenschappers gestart met de opgravingen. Lang heeft dit niet geduurd en terug verdween de abdij in de vergetelheid. Rond de jaren '90 is men dan serieus begonnen met het archeologisch onderzoek. Een titanenwerk dat met de meeste zorg wordt uitgevoerd. Thans is het grootste gedeelte van de abdij blootgelegd met de eigenlijke abdijskern, de ziekenzaal en het huis van de abt. Enkele muren zijn reeds zorgvuldig gerestaureerd maar veel blijft nog verder af te werken. Zo ook de zoektocht naar de haven en de bedrijfsgebouwen rond de abdij.

Zo boeiend was de uitleg dat de twee uren rondleiding bijna om waren toen wij de site verlieten voor een bezoek aan het museum. Geopend in 1998 is het museum, gevestigd in een oud herenhuis annex weverij, reeds bekroond omwille van zijn moderne opstelling en visualisatie door de meest moderne technieken. Op een "tijdvenster" opgesteld in een gebouwtje voor het museum, kan men de geschiedenis van Ename op groot scherm te voorschijn toveren. In de grote zaal kan je als

het ware mee aanzitten aan een feestdis waar je de genodigden hun eigen leven en werk doet verhalen. Helaas drong de tijd en terugkeren is geboden om alles eens op ons gemak te bekijken en te beproeven.

De Sint-Laurentiuskerk wachtte immers nog. Voor zij einde september gesloten wordt voor grondige restauratiewerken hebben wij als eersten (het enig bezoek voor het publiek was voorzien op de monumentendag, de dag nadien) het begin van de opgravingen naar de oorsprong van de kerk mogen bewonderen, waar één meter onder de bestaande vloer de oorspronkelijke bevoering is blootgelegd. In de komende jaren wordt de kerk immers hersteld in haar oorspronkelijke staat. Als een van de weinige overblijvende kerken uit het keizerlijk Ottoonse rijk is ze erkend als Europees erfgoed. Goedbedoelde maar totaal ongepaste "restauraties" in het verleden hebben de kerk dermate vermassacreerd dat het nu jaren en miljoenen gaat kosten om deze parel terug in al zijn glorie te herstellen.

Met spijt in het hart hebben wij afscheid genomen van onze o zo lieve Monique, want wij moesten hals overkop vertrekken naar Munkzwalm waar in de Canteclaerhoeve de dis op ons stond te wachten.

Op een zonnig, met groen omhoog terras stond de tafel gedekt onder het zonnenscherm. Eerst een drankje want in Ename hadden wij geen tijd gehad om een Ename te proeven. Zowel maaltijd als bediening waren ronduit voortreffelijk. Een lekkere romige waterkerssoep, stoverij met een sausje op basis van Oudenaards bier, groentenkrans, frieten en een kopje koffie. Van alles meer dan genoeg want de dienststers schoven af en aan. Ondertussen kwamen de eigenaars van de Canteclaer, onze oud-dorpsgenoten Hubert Van de Voorde - Yvonne Descamps, ons goede dag wensen zodat wij terug iets te laat de aftocht bliezen naar Velzeke.

Het Gallo-Romeins museum in Velzeke. Ongerust stond de gids op ons te wachten want door te laat vertrek en een wegvergissing waren wij zowat 'n kwartier te laat op het

appèl. Vlug dan het museum binnen voor een deskundige uitleg bij de verschillende toonkasten. Ook hier weer te veel om in deze korte tijdsperiode alles grondig op te nemen.

Dan nog even onze nadorst lessen in het nabijgelegen café en terug naar onze heimat waar wij zoals afgesproken rond 18 uur aanlandden. Nog even nakaarten in Davidsemeuln (want wegens komende herschikking stond de drank in den "Dhust" niet gekoeld - en dat bij tropische temperaturen!) en iedereen trok tevreden huiswaarts na deze onvergetelijke geslaagde dag. Ons besluit staat vast: volgend jaar terug een Heemreis, maar dan omgeven met meer publiciteit en logischer wijze ook met meer volk. Dat is tenminste het vaste voornemen van het Heembestuur en van de Kringvoorzitter, Cesar David.

DE REIS

Twee bussen vol
was dat een lol
Heemkundige Kring Wachtebeke
naar Ename en Velzeke...

Enkel in Ename tot groot jolijt
waren Cecile en Guy ook nog op tijd
met eigen wagen dan wel
daarvan maakte niemand spel.

Alleen in Munkzwalm
was iedereen kalm:
waar bleef Guy nu weer?
't Gebeurt maar één keer
dat Alain iets weet:
de "Canteclaer" dat is de keet.

Dus alles verliep nog naar behoren
maar Guy, agenda nakijken... van te voren!

NIEUWS VAN DE REDACTIE

* Sedert de ingebruikname van onze nieuwe lokalen zijn de contacten tussen onze leden en het bestuur op spectaculaire wijze toegenomen. Ons praatcafé "Den Dhust" zit elke eerste zondagvoormiddag van de maand barstensvol. en de barman, ons bestuurslid Hilair Van Rompu, kan de bestellingen amper bijhouden. Hij doet het wel met de glimlach, en iedereen is vol lof over hem.

Terwijl we toch bloemetjes aan het uitdelen zijn, het is aan de dames die ons bestuur kwamen versterken te danken, dat "Den Dhust" zo gezellig en proper is. Zij worden daarin - de waarheid heeft haar rechten - ook wel geholpen door enkele echtgenotes van mannelijke bestuursleden en niet in het minst door een van onze medeleden, mevrouw Monique Vervaet, die in het OCMW sinds lang tewerkgesteld is en - ongevraagd! - wekelijks de handen uit de mouwen steekt, zodat de brede lange gang en de lokalen er onberispelijk bij liggen. Wij vergeten ook mevrouw Ria Lippens niet, die ervoor zorgde dat het niet te fraaie 'vergezicht' naar de oude keuken met een gordijn werd afgesloten en ook een nieuw leven geschonken heeft aan onze kwijnende kamerplant... Onze dank aan al deze dames is onstuimig!

Deze lange aanhef dient eigenlijk alleen maar om al onze leden erop te wijzen dat ze elke eerste zondag van de maand van 10 tot 12 uur van harte welkom zijn in ons lokaal. (AC)

* Nu en dan moeten wij constateren dat een van onze leden verhuist. Wij weten het wel, bij een adresverandering moet men eraan denken een massa instanties op de hoogte te brengen. Toch durven wij vragen: denk ook eens aan onze secretaris! Dit bespaart verwondering over het uitblijven van onze edities en zelfs klachten daarover achteraf. (AC)

* Het is verbluffend hoe snel en hoe talrijk onze lezers reageren op onze oproepen. Via een apart artikeltje in dit nummer verwijzen wij naar de antwoorden die wij kregen in verband met de reeks foto's "Opsporing verzocht...".

Een wel heel speciaal woord van dank moeten wij echter richten tot onze vrienden-medeleden, het echtpaar André VERSCHUERE-Simonne DE BRUYCKER, die ons een paar zeer mooie ingelijste grote foto's van koning Leopold III en koningin Astrid bezorgden. Die ontbraken nog in onze "koningsgalerij" en prijken daar nu tussen onze andere vorsten. Kom gerust eens kijken! En misschien is dit de gelegenheid om erop te wijzen dat ook Leopold I en zijn gade nog niet in onze reeks zijn opgesteld. Zijn er wellicht lezers die ons kunnen vertellen waar we een borstbeeld of prent van dit eerste koningspaar kunnen op de kop tikken? (AC)

* Het past een woord van dank te richten aan ALLE leden die ons op een of andere manier helpen, hetzij met commentaar op onze opzoekingen, verbeteringen van namen of data, hetzij materieel, zowel met oud of ouder gereedschap voor conservatie, modern materiaal voor ons kantoor, of ook nog boeken en foto's voor ons documentatiecentrum.

Wij vermelden speciaal:

mevrouw Martha Van Loo en de heren Maurits Migom, Jeroom Coppens en André Van den Hende, die ons hielpen met identificatie van foto's, de heer Eric De Paepe, die ons verschillende groots uitgevoerde foto's schonk, en mevrouw Mariette De Maesschalck, die ons royaal foto's en boeken cadeau gaf. Wij zijn ook de familie Freddy Chalmet bijzonder dankbaar, die ons computermateriaal ter beschikking stelde. (GT)

IJZERERTS TE WACHTEBEKE... (nog een staartje!)

Bij het ploegen op de Langelede heeft Hilaire De Bruyne een stuk ijzererts bovengewoeld (zie hierover ook de nummers 1 en 2 van deze jaargang).

Dank zij de goede zorgen van ons trouw medelid Henri Dellaert werd het naar ons lokaal overgebracht. Het ligt te kijk aan het begin van het voetpad dat naar de ingangdeur van ons lokaal leidt.

(AC)

INHOUDSOPGAVE VAN DE JAARBOEKEN “OUD WACHTEBEKE”

Het is reeds enkele jaren geleden dat een inhoudsopgave is samengesteld van de jaarboeken van onze heemkundige kring “Oud Wachtebeke”. Meer bepaald vormde deze een bijvoegsel bij het jaarboek 1992. Tijd dus voor de redactie om dit document opnieuw uit te geven, weliswaar in minder gedetailleerde vorm maar wel met volledige auteursvermelding en grootte (aantal pagina's) van de artikels. Vooraf echter enkele opmerkingen.

1. Het opgegeven volgnummer stemt, voor wat de eerste jaren betreft, niet overeen met het nummer vermeld op het jaarboek. Sommige boek(jes) zijn niet echt als “jaarboek” uitgegeven, zeker niet de allereerste en sommige dragen zelfs niet eens een nummer. Volgnummer en opgedrukt nummer zijn in overeenstemming gebracht vanaf 1975, d.w.z. vanaf het nummer 9.
2. Uitgave 1971 (Br. Leopold : De Langelede) verscheen oorspronkelijk in de Sint-Laurensklok, nr. 43 (1970-1971), nr. 1. Het werd nogmaals gepubliceerd in het jaarboek 25 (1991), dit ter gelegenheid van het overlijden van Br. Leopold.
3. De artikels gepubliceerd in de nummers 17, 18 en 19 (1983-1985) zijn ook afzonderlijk uitgegeven.

Hierbij dan de reeds verschenen titels.

Volgnr	Jaar	Auteur	Titel	Pg
01	1971	Br. Leopold	De Langelede	(28 pg.)
02	1972	Vanblaere-Ledent J.&L.	Het ontstaan van Wachtebeke	(11 pg)
03	1972	Br. Leopold	Wachtebeke bij de aanvang van de 20ste eeuw (fotoboekje)	(36 pg.)
04	1972	L. P. Vanblaere	Het gemeentewapen van Wachtebeke	(20 pg.)
05	1973	Teirlinck M.	De oude vierschaar te Wachtebeke	03-04
		De Smet Erik	Dr. Jules Persyn (1)	05-14
		Lanckriet Gilbert	Wachtebeke onder de dekenij Hulst	15-19
		Lanckriet Gilbert	De banmolen, de dwangbuis van de middeleeuwse boer	19-20
		De Smet Erik	Iets over het innen van tolgelden op de Moervaart	21-24
06	1973	E.H. Strobbe	Het Pastoreel Huys te Overslag	03-05
		D.J. Oggel	Proces-Verbaal der aanbesteding van het Pastoreel Huys	05-06
		E.H. Strobbe & D.J. Oggel	Het kerkhof	07-08
		De Smet Erik	Dr. Jules Persyn (2)	09-13
		De Smet Erik	Iets over het bouwen van een stenen klapbuis op de Langelede in 1780	14-16
07	1974	Vanblaere L.P. & Hoebeke G.	Kunstschilder Jozef De Caluwé	(16 pg)
08	1974	De Cock Jos.	Kamiel Saman, komponist	(24 pg)
09	1975	De Smet Erik	Bijdrage tot de toponymie van Wachtebeke	(135 pg)
10	1976	Van Heirsele M. & Hoebeke G.	Wachtebeke vroeger en nu in oude prentkaarten en nieuwe foto's	5-37
		Van Heirsele M. & Hoebeke G.	Het ontstaan van het Godshuis	38
		Van Heirsele M. & Hoebeke G.	Ramonshoek school ... enkele wetenswaardigheden	39-40
11	1977	Van Heirsele M.	Oorlogsdagboek	05-14
		Hoebeke G.	De beerschippers	15-48
		Hoebeke G.	Sagen, legenden en andere volksoverleveringen	49-62
		Hoebeke G.	Pottenbakken	63-76
		Hoebeke G.	Molens te Wachtebeke	77-92
		De Smet E.	Het “Overlede goed” te Wachtebeke	93-123
12	1978	De Paepe E.	Prof. Dr. J. Persyn (1878-1978)	(59 pg)
13-14	1979/80	De Smet E.	De familie della Faille d'Assenede, als heren van het Ambacht (17e-18e eeuw)	06-47
		Van Wesemael M.	Uit de geschiedenis van het saffarke of kogelflesje	49-64
		Schout F.	Herinneringen aan mijn staminee	65-69
		De Letter M.	Jeugdherinneringen aan Kalve, Pene en Molenhoek	70-75
		Vandergracht Coralie	De zandschippers	79-87
		Hoebeke G.	Ons volk vertelt	89-121
15-16	1981/82	Colpaert Ch. & Hoebeke G.	Wachtebeke vroeger en nu in oude prentkaarten en nieuwe foto's	(55 pg)
17	1983	Hesters P.	De veldmolen	03-89
		Hoebeke G.	Kom binn'n en zet aa bij	91-168
18	1984	Hoebeke G. (red.)	Wachtebeke in de eerste wereldoorlog	03-101
		Hoebeke G.	Toe peetshèn en meetshen vertel nog ne kier wa	105-159
19	1985	Hoebeke G.	Wachtebeke in de eerste wereldoorlog	07-165
		Hoebeke G.	Weette soms nog iets van vroegre ?	167-217
20	1986	Hesters P.	De klompenmakerij	(332 pg.)
21	1987	Hoebeke G.	20 Jaar Heemkundige Kring Oud Wachtebeke	05-64
		Buyle M. & Hoebeke G.	De eerste wereldoorlog	67-139
		Buyle M. (red.)	Victor en Frans De Block - smokkelaars	141-177
		Hoebeke G.	Wachtebeke en omstreken in Amerika	179-212
22	1988	Hoebeke G.	Onze geïnterneerden en vluchtelingen in Holland	07-10

		Hesters P.	Verslag van het Prov. Comité tot hulpverlening aan vluchtelingen in Zeeland	11-24
		Buyle M.	Aan het front	25-40
		Buyle M.	Spioenen	41-54
		Buyle M.	De burgerbevolking	55-77
		Buyle M.	Beesten smokkelen	78-95
		Hesters P.	Avonturen in Smokkelaarsland uit "De stad Antwerpen"	96-105
		Buyle M.	Oude beroepen : duiker August Cools	107-115
		?	Houten pompen	116-129
		Hoebeke G	Ezue een scharminkel ... en andere dingen	130-183
23	1989	De Coninck W.	Langs Wachtebeekse wegen : een heemkundige wandeling anno 1662	(239 pg.)
24	1990	Vervaeet A.	Sociale hulpverlening van de gemeente Wachtebeke 1830-1925	(244 pg)
25	1991	Creve W.	Confrerie van de H. Ambrosius te Wachtebeke	05-141
		Hesters P.	In memoriam Br. Leopold	142
		Br. Leopold	De Langelede	143-169
		Creve W.	De vlucht van de dolfijn	171-176
26	1992	Buyle M.	De melkerijen in Wachtebeke	(166 pg)
27	1993	Hesters P.	De muziekmaatschappijen van Wachtebeke	(223 pg)
28	1994	Hesters P.	Wachtebeke door de fotolens	05-30
		De Coninck W.	Wachtebeekse soldaten voor Napoleon	31-182
29	1995	Hesters P.	Geschiedenis van de parochie Wachtebeke-Overslag en het kerkgebouw	09-298
		Creve W.	Omer Van Puyvelde	299-342
30	1996/97	Trangez G.	Wachtebeke, ons groene dorp (Jubileumboek 1967-1997)	(381 pg)
31	1998	W. Creve	Dr. Jules Persyn. De "Romeinse Brieven"	5-77
		W. Creve	De Safarkensmarkt	79-139

Ter gelegenheid van de verhuis naar de nieuwe lokalen in het gewezen OCMW werd ook een inventaris opgemaakt van de aanwezige jaarboeken. Helaas : niet alle uitgaven bleken nog aanwezig.

OPROEP : Wie helpt ons ons archief te vervolledigen ?

Volgende jaargangen uit de beginjaren van de Heemkundige Kring blijken te ontbreken: **de nummers 2 (1972), 7 (1974) en 10 (1976).**

We hopen dat er onder onze leden nog enkele te vinden zijn welke deze uitgaven nog in hun bezit hebben en ze eventueel aan ons documentatiecentrum willen afstaan. Dit zal met grote dank worden aanvaard ! Wie deze nummers wel bezit maar ze niet wil missen - wat wij maar al te goed begrijpen - kan ons alsnog helpen door ons het werkje uit te lenen zodat wij de mogelijkheid hebben er een kopie van te nemen.

Andere nummers daarentegen - maar niet alle - zijn nog ruim voorradig en zijn nog steeds te koop. Aangezien ze niet alle even volumineus zijn maken we een onderscheid in prijs.

Nrs. 3 tot 10 : 100,- BEF

Alle volgende nummers, tot en met 31 : 300,- BEF.

We kunnen hier reeds vermelden dat in de toekomst, dus vanaf het komend jaarboek nr. 32 - waarvan de inhoud reeds vastligt - de prijs 350,- BEF zal bedragen.

Wie zich een nummer wenst aan te schaffen kan steeds terecht in ons lokaal "Den Dhust", elke eerste zondag van de maand. De redactie staat te uwer beschikking !

L. De Maesschalck

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

HUWELIJKEN

van 1 juni tot 31 augustus 1999.

05/06/1999

DE BOO Hans Marcel Albert °Deurne 11/04/1972
zoon van Karel en van Irène Verrelst te Boechout
X HOEBEKE Els Elisabeth °Gent 11/04/1969
dochter van Guy en van Cecile Coppens te Wachtebeke

25/06/1999

BOLS Paul André Joanna °Beerse 17/10/1966
zoon van Roger en van Anna Jonckers te Vosselaar
X VERHOEVEN Daniëlle °Turnhout 02/02/1969
dochter van René en van Hilda Freyne te Oostende

03/07/1999

DEDAPPER Patrick Raymond °Gent 26/10/1974
Maria °Gent 26/10/1974
zoon van Raoul en van Francine Buyle te Wachtebeke
X LAPIN Jennifer °Eeklo 18/05/1979
dochter van Dirk en van Marleen Vereecke te Zelzate

17/07/1999

DIERICK Stijn Albert Juliaan °Gent 27/05/1977
zoon van Eric en van Maria Gysel te Wachtebeke
X DE MOL Joke ELokeren 23/12/1977
dochter van Luc en van Jacqueline De Laender te Wachtebeke

17/07/1999

LAROY Tony Ronny °Gent 05/04/1967
zoon van Rudolphe en van Yvonne Doens,
beiden overleden te Gent
X DE BAETS Carine °Zelzate 17/05/1961
dochter van Robert (+Gent) en van Irena Silkijn te Zelzate

07/08/1999

VAN RANSBEECK Filip °Zelee 24/09/1973
Roger Monique °Zelee 24/09/1973
zoon van Romaan en van Helena Raemdonck te Zele
X VAN DAMME Sofie Simonne °Gent 11/10/1976
dochter van Raoul en van Ginette Hofman te Wachtebeke

14/08/1999

VAN DE VOORDE Jeroen °Gent 03/12/1973
Alexander °Gent 03/12/1973
zoon van Walter en van Vera Vermeersch te Lembeke
X VAN DEN KERKHOVE Kelly °Sint-Amansberg 24/12/1973
Anna Louis °Sint-Amansberg 24/12/1973
dochter van René en van Godelieve Goegebeur te Lochristi

17/08/1999

DE MEERSMAN Martin °Dendermonde 05/11/1977
Leontine Marius °Dendermonde 05/11/1977
zoon van Paul (Schaarbeek) en van Josiane De Saeger te Wachtebeke
X DEPYPERE Eusebie Denise °Kortrijk 02/02/1981
dochter van Jean-Marie (Kortrijk) en van Diane Verstraeten te Wachtebeke

20/08/1999

VAN DER SYPE Andy °Wetteren 30/06/1976
Clement Mariette °Wetteren 30/06/1976
zoon van Etienne en van Marleen De Bruyne te Laarne

X DE BACKER Tanja Marcella °Gent 06/08/1976
dochter van Urbain en van Marie-Claire Van de Veire te Assenede

20/08/1999
DE LA RUELLE Ludwig °Zelzate 23/09/1971
zoon van Etienne (+) en van Christiana de Vleeschauer te Zelzate

X ANNO Ann Mieke Els °Oudenaarde 25/08/1975
dochter van Luc (Zingem) en van Mireille Vanlancker te Gavere

27/08/1999
HELSENS Mario Noël Georgette °Sleidinge 21/02/1968
zoon van Herman (+Gent) en van Mariette Van Doorselaere te Gent

X VAN BAMBOST Annick °Zelzate 30/01/1970
Aimé Germaine °Zelzate 30/01/1970
dochter van Sylvain en van Lucrèse De la Ruelle (Overslag)

HUWELIJKSJUBILEA

Van heden af zullen wij ook de huwelijksjubilea vermelden. Eer wij hiertoe overgaan is het misschien interessant eens de benamingen van de onderscheiden jubilea door te geven die waarschijnlijk indertijd door een gewiekst koster-drukker-zakenman op punt gesteld werden!

1 jaar : katoen	15 jaar : kristal
2 jaar : leer	20 jaar : porselein
3 jaar : tarwe	25 jaar : zilver
4 jaar : was	30 jaar : parel
5 jaar : hout	35 jaar : robijn
6 jaar : ijzer	40 jaar : smaragd
7 jaar : koper	45 jaar : vermeille
8 jaar : brons	50 jaar : goud
9 jaar : faience	60 jaar : diamant
10 jaar : tin	65 jaar : briljant
11 jaar : koraal (of staal)	70 jaar : platina
12 jaar : zijde	75 jaar : albast
13 jaar : kant	80 jaar : eik
14 jaar : ivoor	(GT)

Hier volgt de lijst 1999 voor Wachtebeke :

03/02/1999 : getrouwd te Wachtebeke op 03/02/49 : goud!
Steel René °Wachtebeke 20/04/22
De Bruyne Fredy °Wachtebeke 01/05/26
(Sint-Franciesdijk 36)

20/04/1999 : getrouwd te Sint-Kruis-Winkel op 20/04/49 : goud!
De Kind Lucien °Mendonk 14/07/27
De Smet Julia °Sint-Kruis-Winkel 01/12/25
(Waterbosstraat 1)

29/06/1999 : getrouwd te Wachtebeke op 29/06/49 : goud!
Vandorpe Andreas °Gent 26/08/24
Van Himme Gizela °Wachtebeke 29/07/30
(Molenhoek 18)

28/07/1999 : getrouwd te Desteldonk op 28/07/49 : goud!
Van Rentergem Victor °Wachtebeke 22/05/20
Celie Rosalie °Desteldonk 15/07/25
(Stationsstraat 19)

02/09/1999 : getrouwd te Wachtebeke op 02/09/49 : goud! Bracke Victor Van Petegem Alice (Sporwegstraat 10)	°Wachtebeke 17/09/26 °Zelzate 06/09/25	MIGOM Martha Rosalie Mathilde Dorp 23 dochter van Edmondus en van Maria Uyttendaele DESTAERCKE Hendrik Jozef Nachttegaalstraat 22 zoon van August Victor en van Anna Daelemans echtgenoot Maria Bequoye COOLS Gustavus Godshuisstraat 13 zoon van Julianus en van Augusta Cleemput wednr. Maria De Muynck BORGONJON Elza Maria Antonia Meersstraat 31 dochter van Joseph en van Urbanie De Baere weduwe Jérôme Van Laere VAN KWIKKELBERHE Elisabeth Godshuisstraat 13 dochter van Edmondus en Valentina Van der Jeugd weduwe Frans Bruggeman DE MEESTER Victor Godshuisstraat 13 zoon van Cammillus en van Josephina De Clercq weduwenaar Julia De Rijke VAN DE VOORDE Maria Ludovica Meersstraat 31 dochter van Victor Joseph en van Emelie Veldeman VISPOEL Yvonna Marcellina Godshuisstraat 13 dochter van Bernardus en van Emelie Marie Heye weduwe Gustavus Vervae APER Nico Petrus Akkerstraat 26 zoon van Georges en van Magda Eeckman AUDENAERT Petra Julia Albert Axelsvaardeken 60 dochter van Marcel Felix en Laurette Uytterhoeven echtgenote Dirk De Vos AERS Maurice Leopold Stationsstraat 11 zoon van Alphonsus en van Maria Philomena David weduwenaar Rachel Verschelden IDE André Joseph Oudenburgse Sluis 44 zoon van Aloysius Dominicus en van Julia De Bree echtg. Lina Bertha Temmerman DE GRAEF Lieven Felix Rozenlaan 27 zoon van Emiel Lodewijk en van Alice Van Reeth echtg. Erna Van Kenhove DE WILDE Octaaf Achterhoek 2 zoon van Adolf en van Stephanie Roels echtg. Rozina Adam	°Wachtebeke 06/02/1922 †Wachtebeke 11/07/1999 °Rijkevorsel 11/01/1931 †Wachtebeke 13/07/1999 °Sint-Kruis-Winkel 18/07/1908 †Eeklo 04/07/1999 °Maldegem 01/12/1907 †Wachtebeke 18/07/1999 °Wachtebeke 27/04/1916 †Wachtebeke 23/07/1999 °Zelzate 14/11/1914 †Gent 14/07/1999 °Wachtebeke 17/12/1916 †Wachtebeke 31/07/1999 °Zaffelare 06/12/1910 †Wachtebeke 02/08/1999 °Lokeren 12/12/1974 †Gent 08/08/1999 °Zelzate 14/12/1970 †Wachtebeke 27/08/1999 °Wachtebeke 09/02/1911 †Gent 18/08/1999 °Moerkerke 18/02/1923 †Gent 23/08/1999 °Sint-Niklaas 14/04/1940 †Gent 22/08/1999 °Laarne 23/08/1922 †Wachtebeke 24/08/1999
10/09/1999 : getrouwd te Berchem op 10/09/49 : goud! Dillen Jaak Van Dijk Celina (Langelede 160)	°Antwerpen 18/08/24 °Borgerhout 29/05/26		
25/09/1999 : getrouwd te Wachtebeke op 25/09/34 : briljant! Van de Voorde Remi Vervae Maria (Dorp 11)	°Wachtebeke 27/02/06 °Wachtebeke 19/09/08		
04/11/1999 : getrouwd te Wachtebeke op 04/11/49 : goud! Roeland Alfons Vandamme Gabriella (Verbeuldestraat 20)	°Wachtebeke 29/06/26 °Wachtebeke 06/03/31		
01/12/1999 : getrouwd te Zelzate op 01/12/49 : goud! Hofman Amedé Heynze Simonne (Kleistraat 17)	°Wachtebeke 12/10/26 °Zelzate 24/08/29		
OVERLIJDENS			
van 1 juni tot 31 augustus 1999			
VAN AUDENAERDE Robert Joseph Sint-Franciesdijk 29 zoon van Gabriella Henrica echtgenoot Monique Telier LOGIE Alix Marie Madeleine Meersstraat 31 dochter van Julien Jeroom en van Elvire Marie Staelens wed. Michel Joseph Castryck GELPER Adelin Albert Gasmeterlaan 159 - Gent zoon van Albert Louis en van Helena Van Hoecke weduwenaar Jeanne Pauwels echtg. Christiane De Waele VLAYEN Maria Leonia Meersstraat 31 dochter van Joannes Andreas en van Florentia Vennekens weduwe Jacobus Houben VAN WYNSBERGHE Leopold Meersstraat 31 zoon van Eduardus en van Sidonie Broeckaert weduwenaar Clara De Wever VAN DE WALLE Imelda Reepstraat 6 dochter van Joannes Cesar en van Irma Cortvriendt weduwe Remi Van Herreweghe DE VLEESSCHAUWER Hortensia Merelstraat 38 dochter van Maria DE CALUWE Renaat Maria Langelede 18 zoon van Raymond Leopold en van Adriana Maria De Buck	°Gent 21/08/1946 †Wachtebeke 09/06/1999 °Moeskroen 10/12/1911 †Gent 03/06/1999 °Vitry-Châtillon(F) 16/10/1931 †Wachtebeke 10/06/1999 °Herselt 09/11/1904 †Wachtebeke 12/06/1999 °Assenede 24/08/1921 †Wachtebeke 07/06/1999 °Evergem 06/03/1921 †Gent 26/06/1999 °Gent 14/01/1922 †Gent 04/07/1999 °Wachtebeke 22/09/1939 †Gent 03/07/1999		

**UIT HET NUMMER 627 VAN DE 12TH STREET IN HET STADJE DE WITT
IN DE STAAT IOWA (52742) IN DE VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA...**

bereikt ons bijgaande foto, die laat zien hoe de schoolbevolking van de Ramonshoekschool er op 20 mei 1920 uitzag. Wij hebben er zelfs geen vermoeden van wie de streng toekijkende onderwijzeres was die naast de jeugd van die tijd het zaakje in de gaten hield.

De foto werd gezonden aan ons medelid, mevrouw Margriet Roets-Plaetinck, door ene mevrouw Alice Caes. Deze dame zou verwant zijn met de ondertussen overleden echtgenoot van Margriet, de door iedereen betreunde en bekende Camiel Roets.

Mevrouw Alice Caes schrijft in haar begeleidende brief, dat op de foto waarschijnlijk drie jongens en één meisje, allen met de familienaam Caes, voorkomen. Zij zouden als voornamen hebben [en wij spellen de namen op zijn Vlaams, want zij doet dat in het Engels] : Jozef Charles, Georges August, August Desiré, en Marie Helena. Deze vier personen zouden dus allen neven en nicht, of achterneven en achternicht, van Camiel Roets geweest zijn.

Mevrouw Caes vraagt vanuit de USA of iemand in Wachtebeke nog één of meerdere personen kan identificeren... Wij willen er de eventuele vorsers op wijzen dat - eigenaardig genoeg - onderaan de foto een stempeltje voorkomt, waarop de naam KAES gespeld wordt, met K en niet met C.

Wij wachten met spanning...

(AC)

OPSPORING VERZOCHT

WACHTEBEKE OF? 19....?

Deze oorspronkelijke fotopostkaart werd indertijd verzonden aan Wauters François, Molenhoek 51, Wachtebeke, en getekend V. Wauters.

Naar het schijnt zouden hier verschillende Wachtebekenaren op staan. Wie helpt ons verder? Waar? Wanneer? 19....? En vooral: namen!

(GT)

OPSPORING VERZOCHT

Ons medelid, mevrouw Corrie Plompen-Visser, uit de Dahlialaan nummer 6, komt bij het samenstellen van haar 'stamboom' tot de enigszins onthutsende vaststelling dat een aantal aangetrouwden van de familie de Vos, waaruit zij stamt, de naam RAMONT droegen en blijkbaar ook te Wachtebeke woonden.

In het Rijksarchief van Zeeuws-Vlaanderen (2212 van de Weeskamer Nieuwvliet - Losse stukken 1614-1794) werd op pagina 3 het volgende gevonden :

"31-07-1614 : accord tussen Adriaen Jans de Vos, voogd paternel en Joos Ramonts fs. Pieters, won. Waechbeke in het Ambacht van Assenede, voogd maternel over Pierijne, Janneken en Cathelijneken de Vos, wezen van van Tanneken Lauwereijns Ramont enerzijds en Jaques Janss de Vos, vader van voornoemde wezen anderzijds." [de onderlijning is van ons - AC]

Is er iemand onder onze leden te vinden die over de familie Ramont, naar welke de Ramonshoek blijkbaar genoemd werd, nog enige nadere opheldering kan geven?

(AC)

OPSPORING VERZOCHT

Ons medelid Viviane Van Kerckhove-Geerts, Akkerstraat 1 (tel. 345 99 84) is op zoek naar gegevens over haar vader, die overleed toen zij nog heel jong was, en over wie zij weinig herinneringen kon samen krijgen.

Haar vader, Achiël GEERTS, werd geboren op 20 november 1920. Zijn er onder onze lezers generatiegenoten te vinden die met Achiël in contact waren bij zijn activiteiten bij de jeugdverenigingen van hun tijd, of later, toen Achiël een fervente boogschutter was?

Alle inlichtingen (documentatie, foto's...) worden graag op bovengemeld adres ingewacht. (AC)

OPSPORING VERZOCHT

Er is ons nog bijkomende informatie verstrekt betreffende de foto gepubliceerd in het nummer 1 van dit jaar: "Wynckel-Ste-Kruis - Dorpstraat". Zoals wij reeds in het vorige nummer vermeldden werd de foto genomen in 1911 en is de man met de mand op de fiets Jan Van Acker, toen 40 jaar oud. Dit werd ons meegedeeld door zijn zoon, Clement Van Acker. Ons lid mevrouw Diana Stadeus-Van Kenhove wist nog bijkomende gegevens te verstrekken. Volgens haar is de foto genomen ter hoogte van de "Vierweegse", naar het dorp toe. De oude huizen links op de foto zijn afgebroken, daar staat nu het grote huis in gele baksteen waar eens burgemeester Van Hecke woonde. De huizen rechts zijn zwaar beschadigd in 1940, toen daar een mijn ontplofte. Het huis uiterst rechts is vermoedelijk het eerste huis voorbij de ouderlijke woning van de familie Bonnaerens. Twee huisjes uit de rij zijn verbouwd tot één woonhuis; daar woont nu mevrouw Rachel Verstraete. Het grotere huis, meer naar de achtergrond toe, is nu bewoond door het echtpaar Victor De Baets / Martha Ongenae.

Interessant is ook de informatie betreffende de opgeklede jonge dames welke op de voorgrond staan. Dit zouden, nog steeds volgens ons medelid, de tantes zijn van mevrouw Julienne Geirnaert. Beide hebben zich vermoedelijk speciaal voor de gelegenheid "op hun zondags" uitgedost. Ze komen trouwens nog op andere foto's voor, bijvoorbeeld op een foto van de Nonnestraat, meer bepaald het gedeelte dat nu Kattenhoek heet. Waarschijnlijk zijn deze foto's op dezelfde dag genomen. De naam van beide is ons niet bekend; ze zouden relatief jong gestorven zijn. Bijkomende informatie - en foto's - wordt steeds in dank aanvaard!

(LDM)

OPSPORING GESLAAGD!

Vanwege onze pastoor Johan Laureyns, en ook vanwege ons medelid, mevrouw Rita Baudewijn-Vanryckegem, kregen wij heel vlug opheldering bij de potloodtekening die de kerk van Wachtebeke-centrum voorstelt, en die wij lieten afdrukken in het tweede nummer van deze lopende jaargang. De vraag werd toen gesteld: wie is de (zeer bescheiden) kunstenaar die slechts met EVH signeert?

Niemand minder dan de drukker, koster, dichter en natuurlijk ook... tekenaar Ernest Van Herck uit Ertvelde!
Hartelijk dank aan onze "informanten" !

(AC)

... En ons medelid, mevrouw Martha Van Loo, bezorgde ons een althans gedeeltelijke opheldering wat de identificatie betreft van "De stille dronkaards", van wie we de foto in ons vorig tijdschrift publiceerden op pagina 12.

- Zittend van links naar rechts: onbekend - Verhegge Henri - Verhegge Clement.
- Staande, van links naar rechts: De Coninck Prudent - onbekend - Verhoeven Theodoor - Verhegge Camiel - onbekend - Bral Livinus - Steyaert René.

Onze hartelijke dank aan mevrouw Van Loo!

(GT)

OPSPORING BEANTWOORD !

OP DE SCHOOLFOTO VAN 1939

die verscheen op pagina 5 van ons nummer 2 van deze 26ste jaargang, kregen wij terechte reacties van ons medelid, de heer André Van den Hende. Sommige voornamen waren niet juist!

3e rij links: het was niet Valère maar Gerard Criel, en het was niet Roger maar Marcel Beresole.

Laatste rij: er is ook grote twijfel betreffende de 4e persoon links Julien L'Ecluse.

* * *

Op dezelfde dag, met hetzelfde bordje, werd onder de hoede van 'meester' Oscar Galens een 'hoger' schooljaar vereeuwigd.

GEMEENTESCHOOL WACHTEBEKE 1939

- **Vooraan, van links naar rechts:**

Gerard Genbrugge, Julien L'Ecluse, Lucien Verplancke, Cesar David, Charel Plasschaert, Roger Bleyweert, André Swartelé (†), Marcel Hillaert.

- **2e rij:**

Georges De Mey, Roger L'Ecluse, René Van de Velde, Urbain Van Heirsele, Victor Coene, Willy Van Kerckhove, Achiel De Coninck, Emiel Voncke.

- **3e rij:**

Michel De Letter, René Van Bastelaere (†), Gustaaf Van Hauwe, Jozef Van de Velde, Julien Fermont (†), Roger Mussche, Roger Beresole, André Van den Hende.

- **Bovenste rij:**

Willy Van Bambost, Lucien De Houx, Robert Coppens, Roger of Lucien Roelandt, Georges Soetens, Vital Herman (†), Roger Provoost, Julien De Letter, André Herman.

* Met dank aan allen voor de interesse! (GT)

Op zoek naar kopij i.v.m. de industrialisatie van de provincie Oost-Vlaanderen in het Rijksarchief van Gent, botsten we op volgend verslag van Karel Pilloy, commissaris van politie van de derde wijk van de stad Gent. Hij stuurde het naar het college van burgemeester en schepenen, dat het op zijn beurt belangrijk genoeg achtte om het door te sturen naar de gouverneur van de provincie.

Jaren geleden hadden we het genoeg in enkele jaarboeken van onze kring verzamelingen over bijgeloof te publiceren. We zijn er nooit in geslaagd een sage te vinden over Gent, maar uiteindelijk lachte het geluk ons toe.

In een brief van 22 januari 1822 schrijft het college van burgemeester en schepenen van de stad Gent aan de gouverneur van Oost-Vlaanderen dat het bijgevoegde proces-verbaal slaat op een "vermeende hekserij". We laten het hier letterlijk volgen. Het Nederlands van toen verschilde niet echt van het huidige zodat dit geen moeilijkheden kan opleveren.

"Heden veertienden januari achtienhonderd twee en twintig ten twee uren naer middag.

Wij Carolus Leonardus Pilloy commissaris van politie van den derden wyk der stad Gent, broeder der orde van den nederlandschen Leeuw, door het publiek gerucht onderrigt zynde dat den genaemden Karel Dekens en deszelfs huysvrouw Francisca Deschamphelleire woonende in het huydevetterken nE 14/3 voorwenden dat een hunner kinderen en een koey betoovert was, waer van zy beschuldigen de genaemde Barbara Vandergragt huysvrouw van Joannes Degraeve, brauwer woonende in de zelve straete nE 16 de tooveres te zyn, waer om zy reeds deze vrouw bedreygt hadden en dat een geestelyke zich alreede ten differente stonden ten huyze van gezeyden Dekens begeven hadde, dat hy Dekens eene zekere somme gelds had gegeven om aldaer gebeden te doen en dat hy hun gezeyd hadde dat zy de ingang van hun huys moesten ontzeggen aen de gezeyde huysvrouw Degraeve, hebben ons begeven ten huyze van hem Dekens ten eynde ons van de echtheyd der daed te verzekeren, en aldaer sprekende aen gezeyden Dekens en zyne huysvrouw, hebben wy de beweegreden onzer komst te kennen gegeven en hun gevraegt of het publiek gerucht waeragtig was of niet, waer op zy affirmatief hebben geantwoord; hun hebbende doen opmerken dat er nog tooveraers nog tooveressen bestaen, hebben zy ons geantwoord dat zonder twyffel hun kind betooverd was aengezien dat het zelve alle avonden ongeloovelyke

aenrandingen had, en tot preuve dat het aendoeningen van toovery zyn, hunne koey op de zelve oogenblicken gelyke aanvallen onderstond. Waer op wy hun gevraegt hebben welken den priester is die verscheyde mael by hun gekomen was, wat hy er gedaen had en hoeveel zy hem hebben betaeld, waer op zy hebben geantwoord dat den priester volbracht t'hunnent gekomen was, maer dat zy niet wisten wat hy aen het kind gedaen had, gemerkt dat hy alleen met het kind in de kamer geweest had; dat hy hun gezegd heeft van gedurende negen dagen tot het heylig graf by St Baefs te gaen dat alles wel zoude vergaen en hun aenraedde van niet meer by Degraeve te gaen en den ingang van hun huys aen deszelfs huysvrouw te ontzeggen, staende zy van de zelve benauwt waren, daer naer hebben wy hun gevraegt of het waer is dat zy aen den priester zeven fransche croonen hadden moeten geven en hebben geantwoord dat dien geestelyken hun niets gevraegt had, en zy hem niets betaeld hadden, daer by voegende dat alles wat men ten dien opzichte uytstroeyt geheel buyten de waarheid is. Wy hebben hun gevraegt of zy volherdden in het gedacht dat de genaemde Barbara Vandergragt huysvrouw Degraeve eene tooveresse is en dat zy het is die hun kind betooverd heeft en affirmatief geantwoord hebbende hebben wy hun gevraegt door wat redenen zy die vrouw eene tooveresse achten te zyn, en hoe zy zoude tewerk gegaen zyn om hun kind te betooveren: zy hebben ons geantwoord dat op Kerstdag deze vrouw aen hun kind appelen, eyerkoek en andere bonbons gebragt hadde en waerschyndlyk zy daer mede hun kind betoovert had, aengemerkt het kind zich altyd slechter bevond als zy daer aanwezig was.

Hun opnieuw herhaeld hebbende dat er nog tooveraers nog tooveressen bestaen, hebben zy in hunne opinie volherd byvoegende dat zy zeer gefondeert waeren en niet meer twyffelden, ter oorzaeke de huysvrouw Degraeve zelve geroepen heeft dat zy eene tooveres was en dat zy het is die den bystand van eenen priester gevraegd had.

Van alle welken wy het tegenwoordig verbael hebben op gemaekt om gezonden te worden [sic], aen den magistraetspersoon belast met het publiek ministerie. Gedaen en geaerreesteert den dag, maend en jaer als boven.

(getekend) Pilloy

Den vyftienden om twee uren naer middag is voor ons gecompareert de genaemde Barbara Vandergragt huysvrouw De Graeve de welke zich heeft beklaegt over de kwaede reputatie die den genaemden Charles Dekens en zyne huysvrouw zich veroorlofden haer te

geven en dat daer by haere eere en delicatesse gecompromitteerd zyn in zulken wyze dat niemand in haer huys meer wilde komen en dat alle de kalanten van haeren man nu elders hun bier nemen, by voegende dat zy niet uyt haer huys durfde gaen uyt vreesse van op straete affronten te ondergaen van wegen het publiek, en dat Dekens en zyne huysvrouw haer reeds verdreyt had den dag dat zy t'hunnent gekomen was uyt medelyden om het kind te zien en dat deze kwaedsprekendheid voortkomt daer uyt, dat zy gevraegt heeft het beloop van het gene dat zy aen haer comparante verschuldigt zyn zoo over levering van eetwaren als over geleenden gelde.

Van alle welken zy ons heeft aenzogt verbael te maeken van haere jegenwoordige verklaering ten eynde gezeyden Dekens en zyne huysvrouw gedaegt woorden [resic] voor hun comptetenten rechter om aldaer gestatueerd te worden zoo als naer rechte behooren zal, ons tot getuygen aengevende

1E Jacoba Demey nE 9 in het huydevetterken

2E Idonia Decock huysvrouwe Cluytens nE 12 gezeyde straete

3E Maria Desmet in het Godshuyshammeken nE 13.

Aldus gesloten en gearresteert den dag, maend ende jaer als boven.

(getekend) Pilloy”

Helemaal duidelijk is de zaak niet. In elk geval is de afloop ons niet bekend. De genaamde Dekens had meerdere kinderen en een koe. Er is me voor het ogenblik nog één geval bekend van een koe in de stad en dat is in het Begijnhof in de Lange Violettestraat. Toentertijd zullen er dus blijkbaar meerdere geweest zijn. Over het beroep en het aantal kinderen van Karel Dekens weten we niets. Van het betoverde kind ontbreken naam en leeftijd en geslacht.

Wat wel mogelijk is dat het gezin Dekens het gerucht van de betovering rondstrooit om op die wijze te ontsnappen aan het betalen van hun schuld. Waarom vrouw Degraeve op Kerstdag de familie Dekens bezoekt met lekkernijen is een vraagteken. Wilde ze op die manier de

Dekens vermurwen om toch hun schuld te betalen? Maar waarom bezocht ze alleen dat kind? Blijkbaar moet er al iets mee gescheeld hebben want vrouw Degraeve komt het bezoeken “uyt medelyden”. In dat geval moet geen geloof gehecht worden aan de “betovering” omdat het kind reeds ziek was voor het bezoek van vrouw Degraeve op Kerstdag.

Of vrouw Degraeve daadwerkelijk geroepen heeft over zichzelf dat zij “een tooveresse” was valt te betwijfelen. Enerzijds zou men zoiets over zichzelf niet openlijk verklaren, anderzijds zou ze het gezegd kunnen hebben in privé om de Dekens schrik aan te jagen en zo aan haar geld te komen. Dat de verdachte toveres zelf een priester bestelt om de betovering te bezweren kan aanzien worden als een poging om de ganse zaak uit de wereld te helpen, maar waarom geeft de priester aan de Dekens dan de raad om vrouw Degraeve te vermijden en haar de toegang tot hun huis te ontzeggen. Op die wijze bevestigde hij de Dekens in hun geloof dat er iets niet pluis was met Barbara Degraeve. Maar waarom zou hij zo tegen zijn opdrachtgeefster ingegaan zijn? Normaal zou feitelijk geweest zijn dat de Dekens zelf de hulp van de priester zouden ingeroepen hebben. Waarom hebben ze dat niet gedaan? Waren ze bang dat hij het ganse zaakje als bedrog zou ontmaskerd hebben? Het volk uit de buurt geloofde blijkbaar de familie Dekens, daar vrouw Degraeve bang was uit haar huis te komen om niet uitgescholden te worden en daar haar man, die brouwer was, geen bier meer verkocht.

We zullen wel nooit weten of er een rechtzaak van gekomen is en wat het vonnis was, tenzij iemand ooit in de archieven van het gerecht de desbetreffende stukken vindt.

(*) RAG - Provinciaal Archief - Hollandse Periode
II. Algemeen administratie en personeel E. Politie
* Reglementen: 414 (773/11)

G. Hoebeke
17.06.99

AANVRAAG TOT UITBREIDING VAN DE JAARMARKT TE WACHTEBEKE IN 1830 (1)

De archieven van het Rijksarchief te Gent bevatten heel wat gegevens over Wachtebeke. Zo vonden we een verwijzing naar "Markten" te Wachtebeke. Benieuwd of dit sloeg op een voorloper van de huidige zaterdagmarkt gingen we op zoek. Het viel tegen want het archiefstuk handelde over de jaarmarkt. Jarenterug, bij het verzamelen van sagen, vertelde ons een vrouw in Ertvelde dat de jaarmarkt van Wachtebeke het hoogtepunt van het jaar was voor boeren uit de verre omtrek. Het onuitputtelijke geheugen van Wies Creve wist daar aan toe te voegen dat die dag niet alleen de scholen in Wachtebeke vrijaf hadden, maar ook die van Zaffelare en nog andere. Hierna volgt de letterlijke weergave van de archiefstukken.

Brief van september 1830 van de Gedeputeerde Staten van de provincie Oost-Vlaanderen aan de minister van Binnenlandse Zaken:

"Gent den 7ber 1830.

Aan Zyne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Jaar en paardenmarkten

Vraag van den gemeenteraad van Wachtebeke tot het houden van eenen tweeden jaar en paardenmarkt.

1 Bylage

Wy hebben de eer aan Uwe Excellentie hier nevens te doen toekomen een afschrift van de beraadslaging van den gemeenteraad van Wachtebeke de dato 11 dezer maand, daarby verzoekende autorisatie om aldaar op den 4 november van ieder jaar, zynde die dag degene volgende op de thans bestaande jaarmarkt, om eenen tweeden jaar en paardenmarkt te mogen houden.

De aangehaalde redenen tot het houden van eenen tweeden jaar en paardenmarkt ons niet ongegrond voorkomende terwyl denzelven zonder aan de naburige gemeenten nadeel toe te brengen niets anders dan tot voordeel voor de gemeente Wachtebeke zal strekken, zyn wy van gevoelen dat het verzoek van den gemeenteraad van Wachtebeke mag ingewilligd worden.

De Gedeputeerde Staten."

Brief van 15 september 1830 van de districtscommissaris ad interim Ed. de Burburaan de gouverneur van Oost-Vlaanderen:

Gent, den 15 September 1830

Provincie Oost-Vlaanderen

District Gent

Onderwerp

Jaar en paardenmarkten. Het gemeentebestuur van Wachtebeke vraagd [sic] magtiging tot het invoeren van eene tweede jaar en paardenmarkt

Aan Zyne Excellentie den Staatsraad Gouverneur van Oost-Vlaanderen

Ik heb de eer aan Uwe Excellentie hiernevens over te zenden afschrift der op den 11 der loopende maand door den gemeenteraad van Wachtebeke genomen beraadslaging waarby Zyner Majesteits toestemming afgevraagd wordt tot het houden aldaar op den 4 november van ieder jaar, zynde die dag de gene volgende op de er thans bestaande jaarmarkt, van eenen tweeden jaar & paardenmarkt & tevens magtiging wordt afgesmeekt tot het heffen, gedurende den dag dier tweede markt, voor plaatsgelden, over ieder paard of veulen 12 cents (2) & voor ieder hoornbeest 8 cents, hetzy de aangebrachte dieren er al of niet verkocht worden & zullen de ontvangst dier gelden twee jaren na de invoering der markt een aanvang nemen.

Daar de oprigting dier markt geen nadeel aan de naburige gemeenten, alwaar er soortgelyke bestaan, kan te weeg brengen & de matige en te ontvangene plaatsgelden eene verdere bron van inkomsten aan de gemeente Wachtebeke zullen opleveren, terwyl ook de inwoners dier & der omliggende plaatsen zich daarby in de gelegenheid zullen vinden van zich van paarden & vee te voorzien & te ontmaken ben ik van gevoelen dat er genoegzame stof is om bedoelde voorstel in zyn geheel aantenemen.

De Districtscommissaris ad interim
(getekend) Ed. de Burbur"

Uittreksel uit het register van de beraadslagingen van de gemeenteraad van Wachtebeke

Paard en andere veemarkt

Aanvraag tot invoeren der zelve

Extract uit de register van beraadslagingen van de gemeenteraad van Wachtebeke waar onder andere staat het volgende:

De gemeenteraad van Wachtebeke tegen heden, elfsten September achttienhonderddertig bijeenroepen zijnde door de burgemeester, ten einde te beraadslagen voor eene te doen aanvraag om autorisatie en octroij tot het invoeren van eene paard en andere veemarkt 's anderdags na de alhier bestane gewone Jaarmarkt, die gehouden wordt den derden November ieder jaar.

Zijn ter vergaderinge opgekomen de heeren Vandenbossche, Pieter Johannes, burgemeester, Vandenbergh, Dominicus-Jakobus, assessor, Van Bastelaere, Dominicus, Vanrooten Georgius-Francies en Marquenie Lodewijk, raadsleden, benevens Fermont Livinus, secretaris. De meerderheid mitsdien tegenwoordig zijnde is er overgegaan tot hetgene voorschreven.

Gehoord, het mondelinge rapport van burgemeester en assessoren onder andere het verlangen te kennen gevende der inwoners opzichtelijk de voorziene veemarkt. Gezien zijner majesteits besluit van den 11 april 1822 nE 18 houdende algemeene bepalingen omtrent het invoeren van Jaar en Weekmarkten of het verordenen van dezelve.

Overwegende, dat de gemeente eene bevolking heeft van nabij de vierduizend zielen, alsmede en van eene schoone inwendige gelegenheid genoegzaam is voorzien, voor de stand of verkoopplaatsen der onderscheidene beestialen.

Overwegende, dat deze verlengde paard en andere veemarkt, aan geene naburige gemeenten schade kan toebrengen, terwijl op dien dag nergens dan misschien op eene verre afgelegenheid beestenmarkten gehouden worden.

Overwegende, dat behalven nog hetgene hier vooren te kennen gegeven, de gemeente eene allerbeste ligging heeft voor het houden van deze markt, ten eersten: zijnde digte bij de polders, ten tweeden: niet te ver van de steden Gent en Lokeren en hebbende ten derden: van alle kanten eenen gemakkelijken toegang tot dezelve, zoo te water als wel te lande, namelijk: met het nieuw kanaal van Gent op Neuzen, de Moervaart en verdere daar inkomende rivieren.

Overwegende wijders, dat zoo op deze gemeente als wel op de naburige zoo als Mendonk, Wijnkel, Saffelaere en Moerbeke, een groot aantal meirschen en garzingen zijn gelegen, waarvan diversche eigenaren van dieren noodzaakts wezen dezelve in het najaar met vee te beleg-

gen en te laten bevinden, om ze aldus in hunnen actuelen stand te kunnen behouden en de slegte eenigszins te verbeteren, dit vee van hier ten ongerieve naar andere gemeenten moeten gaan opzoeken, koopen en daarna op andere markten verkoopen, daar integendeel wanneer de gedachte markt alhier bestonde zij alsdan, van alle dies zonder weinig kosten met gemak hun daarvan zouden komen aan en ontdoen, en;

Eindeling, in aanmerking nemende, dat de betragte paard en andere veemarkt, niet alleenlijk ten voordeele zal wezen van d'inwoners der gemeente, nemaar ook van de afgezetenen eigenaren der meerschen en weilanden en wel bijzonderlijk den landbouw en alle koophandelen neringdrijvende lieden.

Op alle deze gegronde redenen; heeft genomen de volgende resolutie:

Magtiging te vragen met octroij: zoo geschiet door deze aan zijne **Majesteit** de koning der Nederlanden, prins van Oranje-Nassau, Groot-hertog van Luxemburg enz: enz: om s'anderdaags na de bestane gewone Jaarmarkt ofte St Hubertus-dag ende aldus op den vierden november jaarlijks alhier, eene paard en andere veemarkt te mogen houden ende invoeren, te beginnen van s'morgens ten acht uren, met konditie om over verloop van de twee eerste jaren een regt te mogen stellen en heffen in behoeve van de gemeente op ieder stuk vee hierna gemelt, hetwelk ter zelve markt zal worden aangebragt en verkogt wordende ofte niet, ten titel van standplaatse te weten:

op ieder paard, kaggel en veulen 't zij groot 't zij kleintot twaalf cents, en op ieder hoornbeest 't zij groot 't zij klein tot acht cents, betaalbaar door den eigenaar of aanbrenner van het beest ter markt dadelijk op aanvraag van den pachter of gaarder dier rechten, en zal afschrift dezer ter fine voorgeschreven door de tusschenkomste van den W.E. heer districts-Kommissaris worden gezonden aan hun Edele groote Achtbare heeren gedeputeerde Staten der provincie om daarof de vereischte voordracht te willen doen.

Gedaan ten raadhuijze van Wachtebeke in zittinge ten dage, maande en jare als boven: waren onderteekent D. van Bastelaere, L. Marquenie, G. Vanrooten, D.J. Vandenbergh, Vandenbossche en L. Fermont.

Voor eensluidend afschrift
De secretaris der Regering
(getekend) L. Fermont "

Ambtenarentaal is niet altijd gemakkelijk te verstaan. In die tijd werd het bestuur van een gemeente of stad ook wel "regering" genoemd.

Uit het bovenstaande halen we dat er te Wachtebeke een jaarmarkt was op de derde november, feest van de

heilige Hubertus. De gemeenteraad ofte -regering wil daarop aansluiten met een paarden- en veemarkt de vierde november. De officiële brieven echter spreken van een tweede paarden- en veemarkt, terwijl de gemeenteraad de bestaande jaarmarkt wil verlengen met een paarden- en veemarkt. Hoe zit het nu?

De officiële instanties zijn blijkbaar van mening dat er al een paarden- en veemarkt bestaat en dat die moet uitgebreid worden tot de volgende dag. De argumenten die het gemeentebestuur aanhaalt zijn eerder uit te leggen in de zin dat er nog geen paarden- en veemarkt bestaat. Ze schrijven immers dat de eigenaars van meersen en "garzingen" (3) nu vee moeten gaan kopen elders om het in het najaar op hun meersen te plaatsen, om die (de meersen) in goede staat te houden of om ze te verbeteren, waarschijnlijk door de mest die hun beesten er op lieten vallen. Nadien moeten ze die beesten elders weer gaan verkopen. Een vee- en paardenmarkt te Wachtebeke zou een grote hulp betekenen voor de eigenaars van grasland in Wachtebeke en omliggende gemeenten, omdat ze dan alles bij de hand hebben. Daarbij komt nog dat een jaarmarkt een markt is waar men zich één keer per jaar kon bevoorraden met gleierwerk, potten, pannen, textiel... dus niet met vee of paarden. In de negende druk van Van Dales Groot Woordenboek staat trouwens onder "jaarmarkt": "markt (algemeen of voor een bepaald artikel) die elk jaar op een vaste tijd wordt gehouden."

We zullen het dus maar houden bij de verklaring dat het hier gaat om een aanvraag om aan de bestaande jaarmarkt op drie november, een paarden- en veemarkt toe te voegen.

- (1) RAG, Provinciaal Archief - Fonds Belgische Periode 1830-1850, XXXV HANDEL: C. Markten (4417/1)
- (2) Dit is een fout. Het moet zijn "12 cents". Een "cens" was "twee centiemen" volgens vader Florent Hoebeke. Dat zou dus betekenen dat er per paard 24 centiemen zou moeten betaald worden en slechts 8 centiemen per koe. Dit lijkt een te groot verschil. In het verslag van de gemeenteraad staat trouwens

correct vermeld "12 cents".

- (3) Komt dit van "gras" wat "gers" is in het dialect, of is dit een verschrijving van "grazing"?

G. Hoebeke
20.06.99

* * *

Het is duidelijk dat de tweede opmerking van Guy Hoebeke wel degelijk hout snijdt. "Cens" is inderdaad alleen maar een schrijffout voor "cents". Ook mijn vader sprak mij vaak over de volkse benaming "cens", die werd gebruikt om een muntstukje van 2 "centiemen" aan te duiden. Het begrip bestond echter nog niet in 1830, gezien de "centiem" pas in 1832 werd ingevoerd.

Tenslotte nog dit: het is makkelijk te verklaren waarom onze redacteur Guy Hoebeke geen vervolg vond op de vrome wensen van onze vroede vaders... Toen die vrolijk zaten te vergaderen op 11 september, wisten ze misschien nog niet (er was geen radio of TV!) dat er reeds op 25 augustus zware relletjes te Brussel waren geweest ("De Stomme van Portici"!) en vermoedden ze nog minder dat "zijne Majesteit" twee dagen later troepen naar Brussel zou sturen om de (later genoemd: "Belgische") omwenteling de kop in te drukken. Toen districtscommissaris a.i. Ed. de Burbur nog een paar dagen later, op 15 september, zijn brief naar de provinciegouverneur schreef, was de toestand al zodanig vertroebeld, dat niemand nog wist wie eigenlijk wat nog te vertellen had. Op 4 oktober al riep het Voorlopig Bewind te Brussel de onafhankelijkheid uit, en kon Willem I, "koning der Nederlanden, prins van Oranje-Nassau enz: enz:" het wel vergeten nog ooit op het verzoek van de Wachtebeekse gemeenteraad te moeten antwoorden...

Het ware interessant nog na te gaan of onze gemeentelijke bestuurders het naderhand opnieuw geprobeerd hebben bij de "nieuwe" Belgische autoriteiten.

(AC)

DAT NOEMEN ZE DAN PRIMEURS...

In de rubriek "Primeurs - Culinair nieuws en trends" van de Libelle-uitgave "Proeven" (september-oktober 1999), lezen wij het volgende:

•Knikker in een fles. In de jaren '30 waren ze er ook al: flessen die met een knikker worden afgesloten. Nu zijn ze er weer met 'Hatasoka', een lekkere Japanse frisdrank op basis van bronwater. Druk de knikker in het flesje en serveer goed gekoeld. Leuk en gezond. 'Hatasoka' kost 99 frank en is te koop bij de Waterwinkel."

Bij deze tekst zijn een paar flessen afgebeeld, die duidelijk de vorm hebben van een 'safarken', en waarin ook de knikker goed te zien valt.

De Japanners doen hun reputatie weer eens alle eer aan: het zijn geboren nabootsers. Zouden ze hier al enkele jaren onze 'Safarkesmarkt' afgeschuimd hebben?... Bezitters van die fameuze flesjes, let op uw zaak als iemand er eentje wil kopen, Japanner of niet... en vraag er in elk geval méér dan 99 frank voor!

Het is ons wakker medelid Jozef Bracke geweest, die deze publicatie opmerkte en aan ons bezorgde. Waarvoor dank!

(AC)

primeurs

CULINAIR NIEUWS EN TRENDS

Knikker in een fles

In de jaren '30 waren ze er ook al: flessen die met een knikker worden afgesloten. Nu zijn ze er weer met 'Hatasoka', een lekkere Japanse frisdrank op basis van bronwater. Druk de knikker in het flesje en serveer goed gekoeld. Leuk en gezond. 'Hatasoka' kost 99 frank en is te koop bij de Waterwinkel.

BEKENDE PERSONEN

DIE (IETSJE) MET WACHTEBEKE TE MAKEN HADDEN.

Dit artikeltje gaat nu eens niet over Jules Persyn, over pastoor Camerman, over Jos De Caluwé, Camiel Saman, Omer Van Puyvelde of over nog anderen van wie de namen nu en dan in onze herinnering nazinderen. We willen gewoon even snuffelen in de echt oude en vergeelde folianten: vinden we daar geen namen van personen die ook buiten onze gemeente bekend waren, van beroemdheden zelfs, die op een zeker moment toch iets met Wachtebeke te stellen hebben gehad?

Ja, we vonden er enkele. Er zullen er nog wel meer zijn, maar die heb ik dan nièt gevonden. Wat hierna volgt zijn slechts, het weze gezegd, enkele losse sprokkels.

In de stad Gent kennen velen van ons de Raas van Gaverestraat. 'Gavere' is een oud adellijk geslacht, genoemd naar de plaats die ook vandaag nog onder die naam bekend is, en dat zeker teruggaat tot het einde van de 11e eeuw, de jaren 'duizend' dus. De oudste zonen in de opeenvolgende generaties werden haast onveranderlijk 'Raas' geheten, en met Romeinse cijfers aangeduid, zoals nu de koningen. Raas van Gavere komt hier in Wachtebeke gronden voor Marquette opmeten in 1240 en in 1248. Raas V stierf in 1241. Het zou dus kunnen dat zowel Raas V als Raas VI de tocht naar Wachtebeke ondernomen hebben.

Waarschijnlijk kenden de Gentse patriciërsfamilies van die tijd elkaar goed, want in hetzelfde jaar 1248 werd aan de abdij van Marquette nog een stuk grond van één bunder en vijftig roeden verkocht door niemand minder dan ridder Gerard van Gent, beter gekend als "Geraard de Duivel". Zijn 'steen', dat in de 13e eeuw aan de Schelde werd opgebouwd, is ten huidigen dage nog steeds de zetel van het reeds dikwijls vernoemde Rijksarchief. (1)

* * *

Zelfs Robrecht van Bethune (1247-1322 - graaf sinds 1305) kan teruggevonden worden bij een verkoop (1299), van Wachtebeekse gronden aan een niet nader bepaalde Gentenaar. Het ging om niet minder dan 180 bunders moergrond. Voor ontelbare fiere Vlamingen is hij niemand minder dan de 'Leeuw van Vlaanderen'.

Gewoon omdat Hendrik Conscience in zijn gelijknamig boek het zo heeft voorgesteld dat de Slag der Gulden Sporen (1302) op de Fransen gewonnen werd door het plotse verschijnen van een 'super-ridder', die eventjes uit zijn gevangenis in Frankrijk tussenbeide gekomen was. Prachtig idee voor een romantisch boek, voor een even romantische film, maar totaal onwaar en alleen op fantasie berustend. Zowel Robrecht als zijn vader, Gwijde van Dampierre, zaten in 1302 slotvast opgesloten in Frankrijk. Gwijde van Namen, de jongere broer van Robrecht, heeft

wèl aan de legendarische slag deelgenomen. En toch verdient onze graaf de titel 'Leeuw van Vlaanderen'. Niet alleen omdat hij krijgsroem verworven had in Italië tegen de Duitse Hohenstaufen; niet alleen omdat hij deelgenomen had aan de 8e Kruistocht in 1270, onder leiding van de Franse koning, de heilige Lodewijk IX; maar omdat hij ook nà de vernederende vrede van Athis-sur-Orge (1305) bij zijn terugkeer uit gevangenschap zijn onderdanen tegen de Franse heerschappij bleef verdedigen. Ook beseffen weinigen dat onder zijn regeerperiode het 'Vlaams' als voertaal voor officiële stukken werd ingevoerd. (1)

* * *

De Guldensporenslag brengt ons bij een melding die ons Wachtebeeks hart van fierheid zou moeten doen zwellen. Bij die confrontatie heeft iedere deelnemer aan Vlaamse kant zichzelf wel overtroffen tegen de Franse overmacht, maar vier uitzonderlijk dappere aanvoerders en helden werden tot ridder geslagen: Jan Breidel en Pieter De Coninc van Brugge, Jan Borluut uit Gent, en... Willem van Steelant, "heere van Wachtebeke"! Hij kreeg trouwens een diploma, krachtens hetwelk hijzelf en zijn nakomelingen het wapen van de stad Kortrijk mochten voeren. (2)

* * *

Vanaf de 16e eeuw gaat het met wat minder wapengekletter. Albrecht Dürer (1471-1528) was reeds in zijn tijd - en nu nog altijd - een beroemd schilder, graveur en kunsthistoricus. Hij was werkelijk een kunstenaar van universeel belang, die een ganse verzameling schilderijen en kopergravures heeft nagelaten, nog aangevuld met ontelbare houtsnedes en tekeningen. Tot 1519 was hij hofschilder van keizer Maximiliaan. Over de gehele wereld is zijn werk in verschillende vermaarde musea te zien - jammer genoeg niet in België. Na de dood van Maximiliaan was hij weerom een vrij man, en in de nog rustige eerste regeringsjaren van Karel V ondernam hij in 1520-21 een rondreis in de Nederlanden. Hij heeft hier o.a. zijn confrater Quinten Matsys en ook nog Erasmus ontmoet. Gedurende die lange tocht heeft hij een dagboek bijgehouden. Zie je zo iemand in die jaren al voortsjokken over de Wachtebeekse 'wegen' van die tijd? Toch hebben de mensen van toen die illustere figuur hier zien voorbij trekken in april 1521, op weg van Antwerpen naar Brugge. Hij noteert in zijn dagboek: "... von dannen fuhren wir durch Kaltprunnen [Coudenborm, een gehucht van Moerbeke], ein schön dorff. Von dann durch das gross lang dorff Kalhnb [Kalve], von dannen gen Erfelht [Ertvelde], do lag wir übernacht". Over verrassingen gesproken... die zijn de wereld echt niet uit! (2)

* * *

Opeenvolgende generaties in eenzelfde familie, die in ons land en zelfs daarbuiten in andere delen van West-Europa hun sporen hebben nagelaten, hebben ook in Wachtebeke een dikke vinger in de pap gehad. We spreken hier over de familie Della Faille.

De eerste bekende voorvaderen van deze stam duiken reeds in 1398 op in het Kortrijkse, onder verschillende naamvormen. In de 16e eeuw wordt een verdere loot, Jan de Oude (1515-1582) de man van wie aangenomen wordt dat hij aan de basis lag van de steile opgang van de familie, genoemd onder de naam De la Faille. In 1562 kreeg hij reeds een wapenschild toegewezen: een schild van sabel, met een keper van goud waarin drie lazuren leliebloemen; aan het schildhoofd twee toegewende afgerukte leeuwenkoppen van goud; op de punt een luipaardkop van goud, geringd van sabel. Dit schild is de eeuwen door het wapen van de familie gebleven.

Een neef van Jan de Oude is naar Verona in Italië uitgeweken. Daar werd de familienaam vermoedelijk 'veritaliaanst' in Della Faille, en daar werd ook einde 1599 (sommigen beweren begin 1600) Jan-Baptist Della Faille geboren. In 1610 kwam die naar de Nederlanden. Hij begon in 1612 aan studies te Gent, gevolgd door een verblijf bij de jezuïeten te Douai, waarna hij aan de universiteit van Leuven het licentiaat in de rechten behaalde. In 1622 was hij reeds advocaat bij de Raad van Vlaanderen.

Het zou ons te ver leiden zijn hele levensloop hier te moeten beschrijven. Het is alleen van belang te weten dat hij bij het aanzienlijke familiebezit nog heel wat bijeen vergaarde, en dat hij werkelijk zeer rijk werd door zijn tweede huwelijk. Dat hij dit als weduwnaar met zeven kinderen toch nog kon afsluiten, bewijst dat hij ondanks alles een aantrekkelijke partij was. In 1644 werd hij reeds tot ridder verheven, en in 1645 betrok hij het steen Ravenstein in Onderbergen te Gent, dat door de tijden heen altijd de residentie van de Della Faille's is gebleven. In 1650 werd hij zelfs de 26e president van de Raad van Vlaanderen.

Toen Filips IV van Spanje in grote geldnood zat, zag Jan-Baptist de kans schoon om de heerlijkheid Eeklo en... het Ambacht Assenede bij zijn reeds uitgebreid grondbezit te voegen. Op 24 december 1649 kocht hij de twee gebieden aan voor 40.000 gulden van die tijd, met alle feodale rechten die eraan verbonden waren. Hoewel de Della Faille's zich zelden in de dorpen van het Ambacht lieten zien, waren en bleven ze er toch de onbetwiste heren. Jan-Baptist kon het zich veroorloven de rol van royale mecenas te spelen: zijn rijkdom was zodanig opgelopen dat bij zijn overlijden in 1666 amper vermeld werd wat hij in het Ambacht Assenede bezat in de lange opsomming van zijn erfenis.

Onbetwiste heren bleven ook zijn afstammelingen gedurende de krap 150 jaren die op de aankoop volgden. Onze

laatste feodale heer was Emmanuel Jan Jozef Della Faille, geboren in 1728. Onder het Ancien Régime was ook zijn aanzien zodanig gestegen dat hij door Maria-Theresia tot graaf werd verheven. Maar bij de inlijving van onze gewesten door Frankrijk in 1795 werden alle feodale instellingen opgeheven. De graaf werd burger, "citoyen". Ondanks alles heeft de familie toch wel een grote invloed behouden: de zoon Jozef-Sebastiaan werd onder het Franse bewind aangesteld tot "maire" van Gent, en reeds onder het consulaat van Bonaparte, in 1803, mocht Emmanuel zijn titel "Della Faille d'Assenede" opnieuw voeren. Hij stierf op 28 januari 1808, en werd begraven aan de kerkmuur van de kerk van Sint-Kruis-Winkel. Zijn voorouders waren allen in de Sint-Michielskerk te Gent begraven. Jozef II had verordend dat in of onder het kerkgebouw begraven niet meer mocht, en die verordening was nooit ingetrokken. Dus hebben de Della Faille's sedertdien hun grafkelder te Winkel. (3)

* * *

Tot slot nog een korte variatie op het bekende gezegde: 'Vlaanderen zendt zijn zonen uit' ... Ook Wachtebeke heeft al heel wat van zijn kinderen de wereld rond gestuurd, maar dat ten tijde van Napoleon al een Wachtebekenaar in Sao Paulo in Brazilië zat, zullen weinigen onder de lezers weten.

Onder het gezag van Emmanuel Della Faille was Louis Van den Berghe baljuw en schout van het Ambacht Assenede geweest. Hij stierf, 81 jaar oud, op 13 oktober 1786. Zijn grafsteen, waarop ook zijn echtgenote en hun elf kinderen vermeld staan, is opgehangen aan de lange gevel van de Vierschaar. Dat ook een schout, naast de heer van het Ambacht, in hoog aanzien stond, wordt wel bewezen door het feit dat onder deze kinderen een abdis en ook een pastoor van Stekene vermeld staan.

De jongste van de elf was Joannes-Baptista, en die werd pater Josephus in de abdij van Baudelo. Weerom komt hier het spook van de Franse Revolutie opduiken: na de zege van de revolutionairen te Fleurus op 25 juni 1794, werd de abdij van Baudelo na diverse tribulaties definitief gesloten op 31 december 1796. De monniken werden her en der verspreid. En onze Wachtebeekse pater Josephus, geboren op 9 februari 1752, geprofest op 14 juli 1778 (quatorze juillet!) trok het verste weg: hij kwam terecht in Sao Paulo, waar hij overleed op 21 januari 1815. Over Waterloo heeft hij nooit gehoord. (4)

Wies Creve.

- (1) RAG-GENT.
- (2) AMVC-ANTWERPEN.
- (3) Erik De Smet: Jaarboek Heemkundige Kring nr. 13-14.
- (4) Raf David: Baudelo.

Vanwege onze medeleden, de heer en mevrouw Evarist De Mol - Gabriëlle Alexander, kregen we bijgaande foto ter beschikking. Die dateert van 1930, zoals iedereen op het bordje onderaan de foto kan zien.

Links bovenaan staat 'meester' Galens, en ietwat meer naar beneden 'meester' Aimé Gysel. Rechts bovenaan zien we 'meester' Robert Casneuf, en ietwat lager het schoolhoofd, 'meester' Jozef Dewaele.

Het jongentje in het midden achter het bord is Richard Dewaele (ja, de dokter!), en links van hem zouden we met 'meester' Evarist De Mol te doen hebben.

Indien iemand onder onze lezers met zekerheid nog andere personen op de foto zou herkennen, kan zij/hij het ons gerust medelen. In een volgende uitgave publiceren wij dan het resultaat van deze opsporing.

(AC)

INHOUDSTAFEL:

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie	De redactie	blz. 3
Inhoudsopgave van de jaarboeken "Oud Wachtebeke"	L. De Maesschalck	blz. 4
Staat van onze bevolking		blz. 6
Opsporing verzocht!		blz. 8
Opsporing beantwoord!		blz. 11
Hekserij in Gent in 1822	G. Hoebeke	blz. 12
Aanvraag tot uitbreiding van de jaarmarkt te Wachtebeke 1830	G. Hoebeke	blz. 14
Dat noemen ze dan primeurs...		blz. 17
Bekende personen die (ietsje) met Wachtebeke te maken hadden	Wies Creve	blz. 18
België's eeuwfeest...		blz. 20